

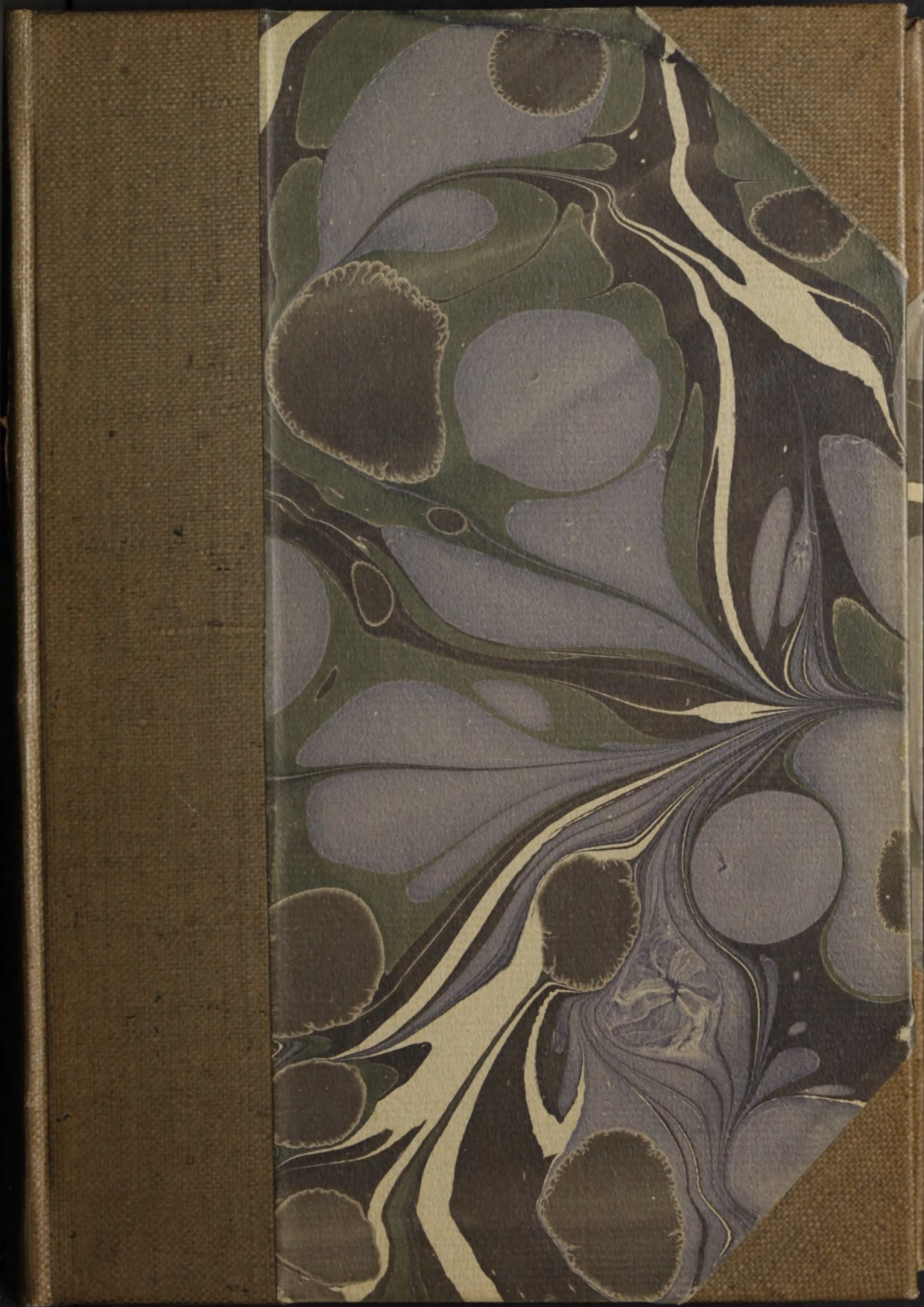
Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk

WALDENSLUT 7814-3

- 8°

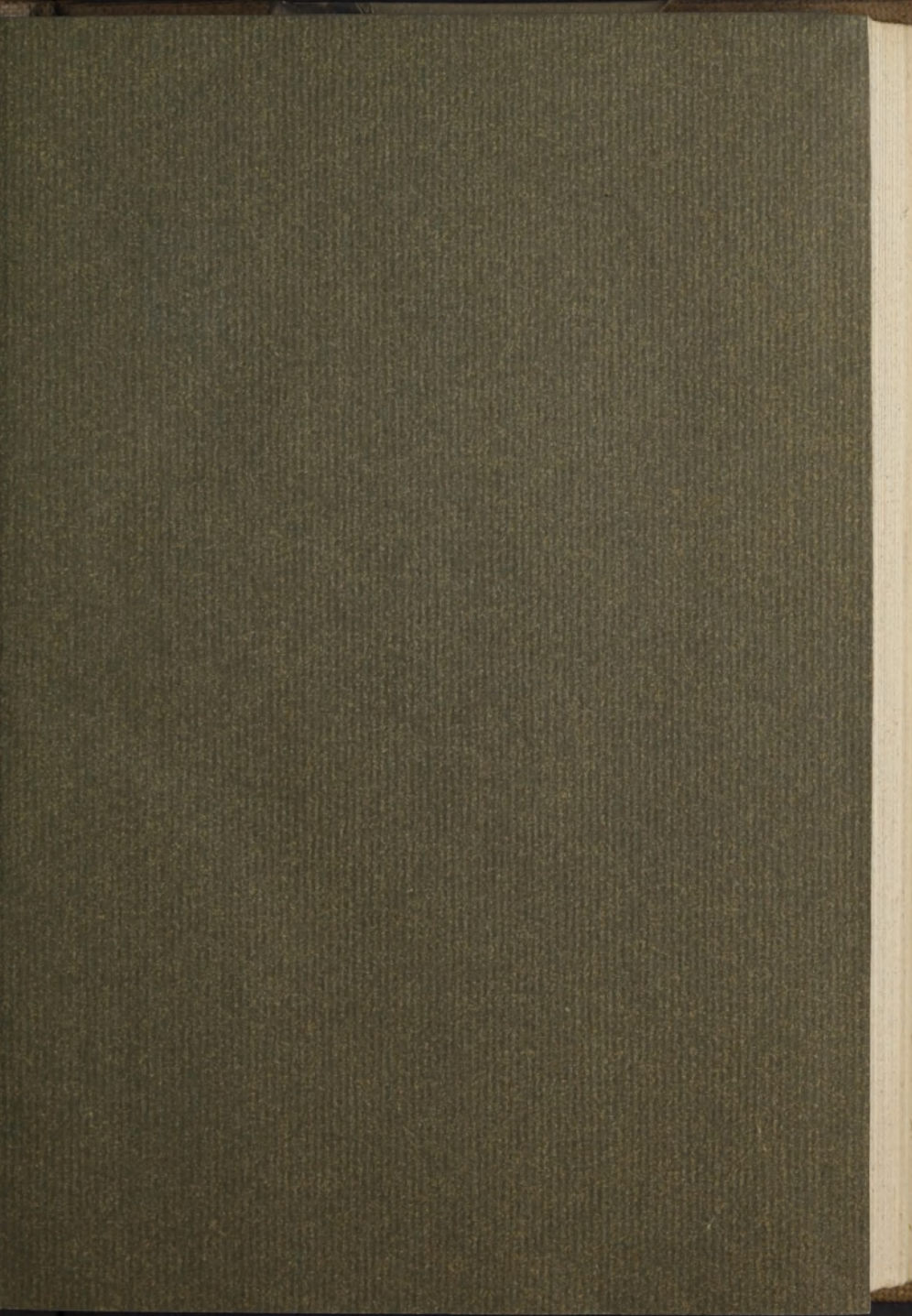
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

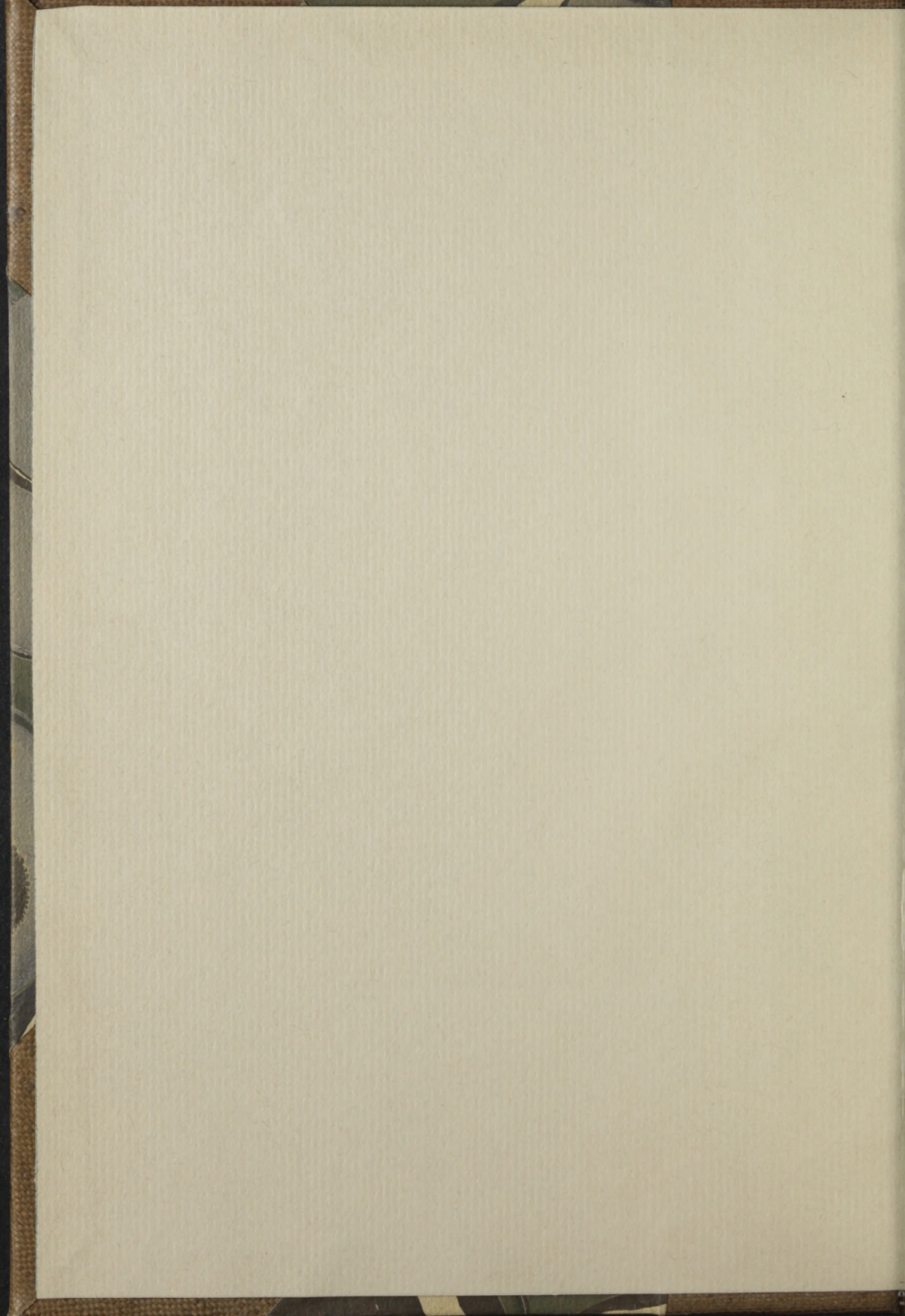

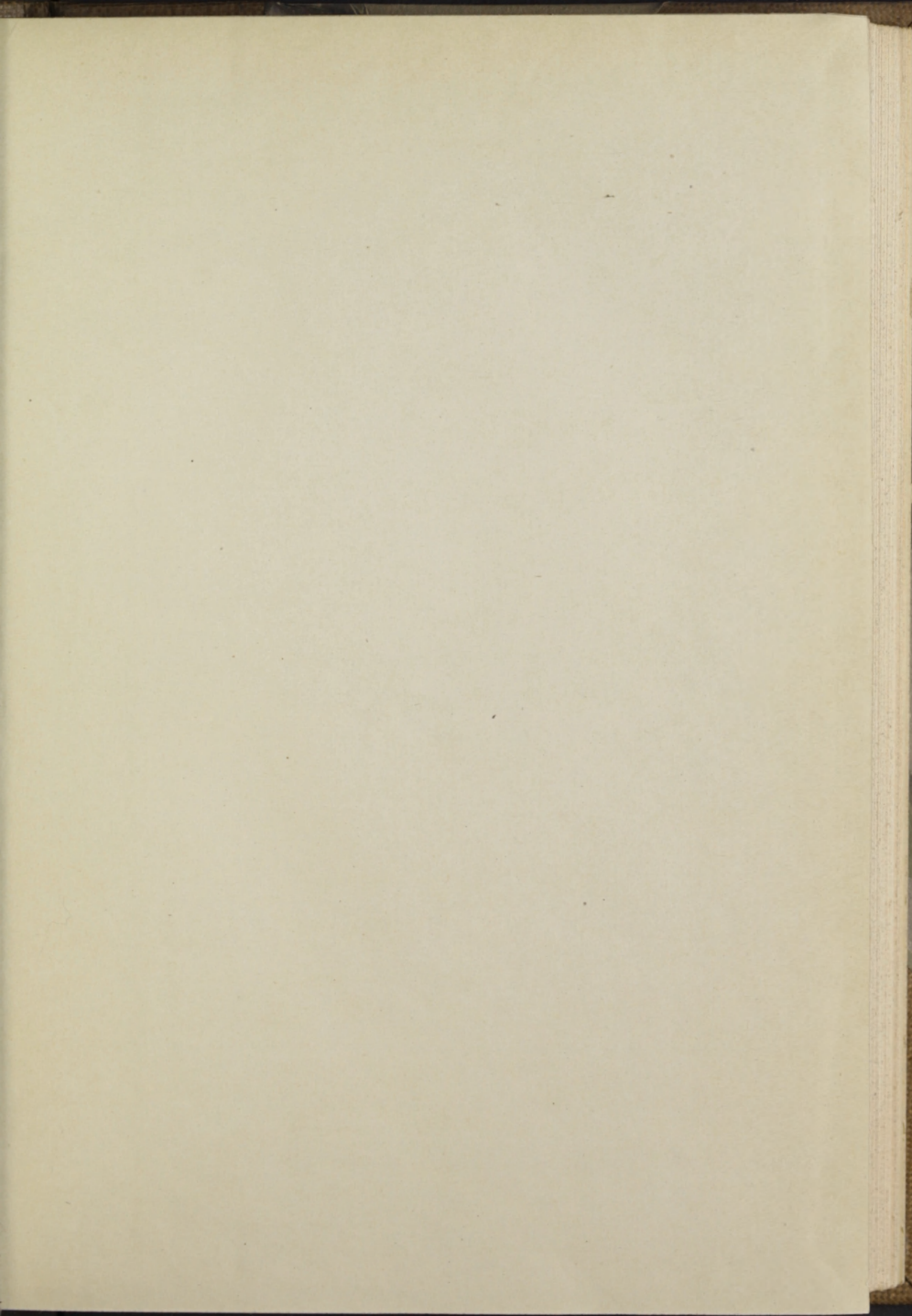
130019382576

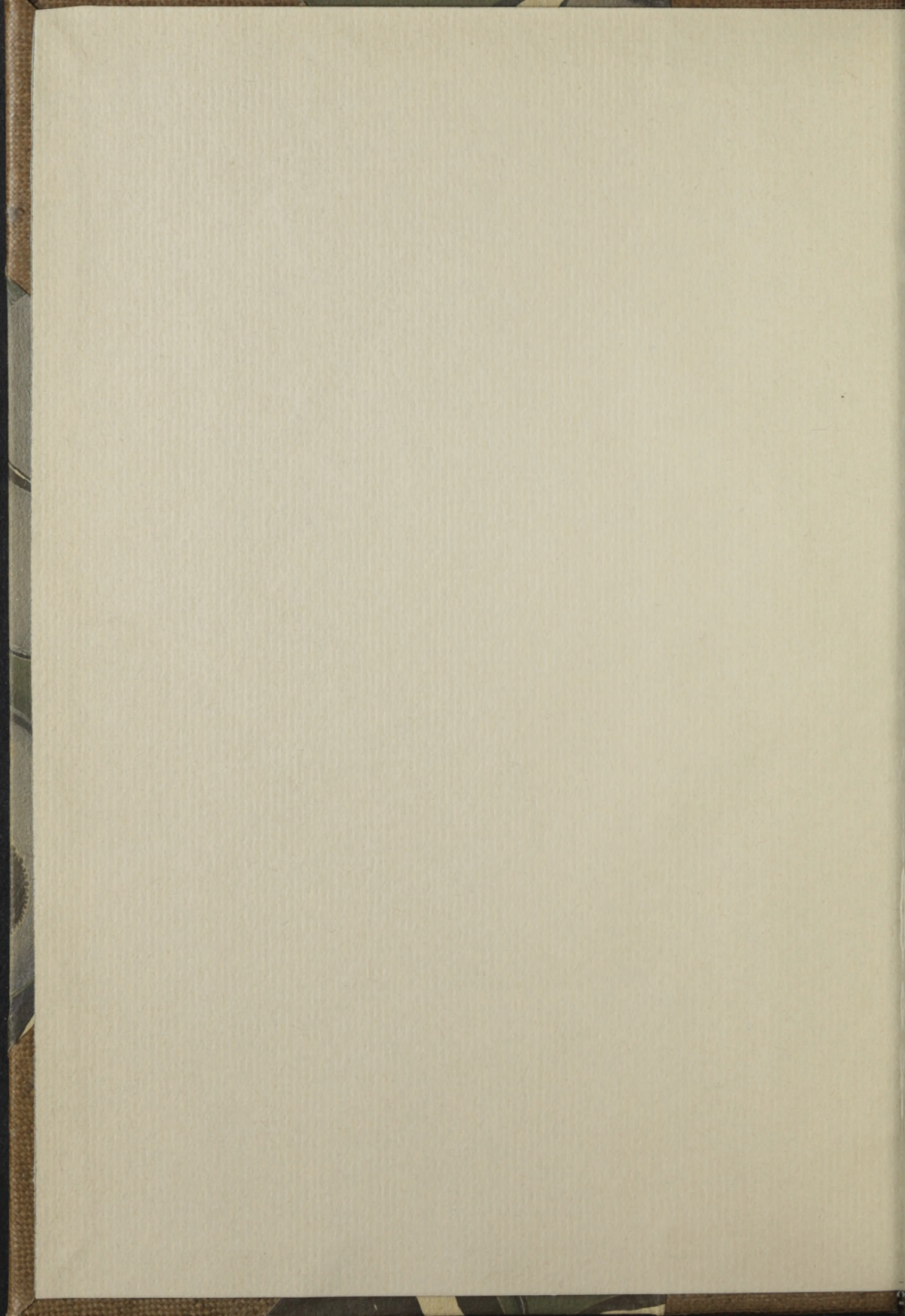
0175

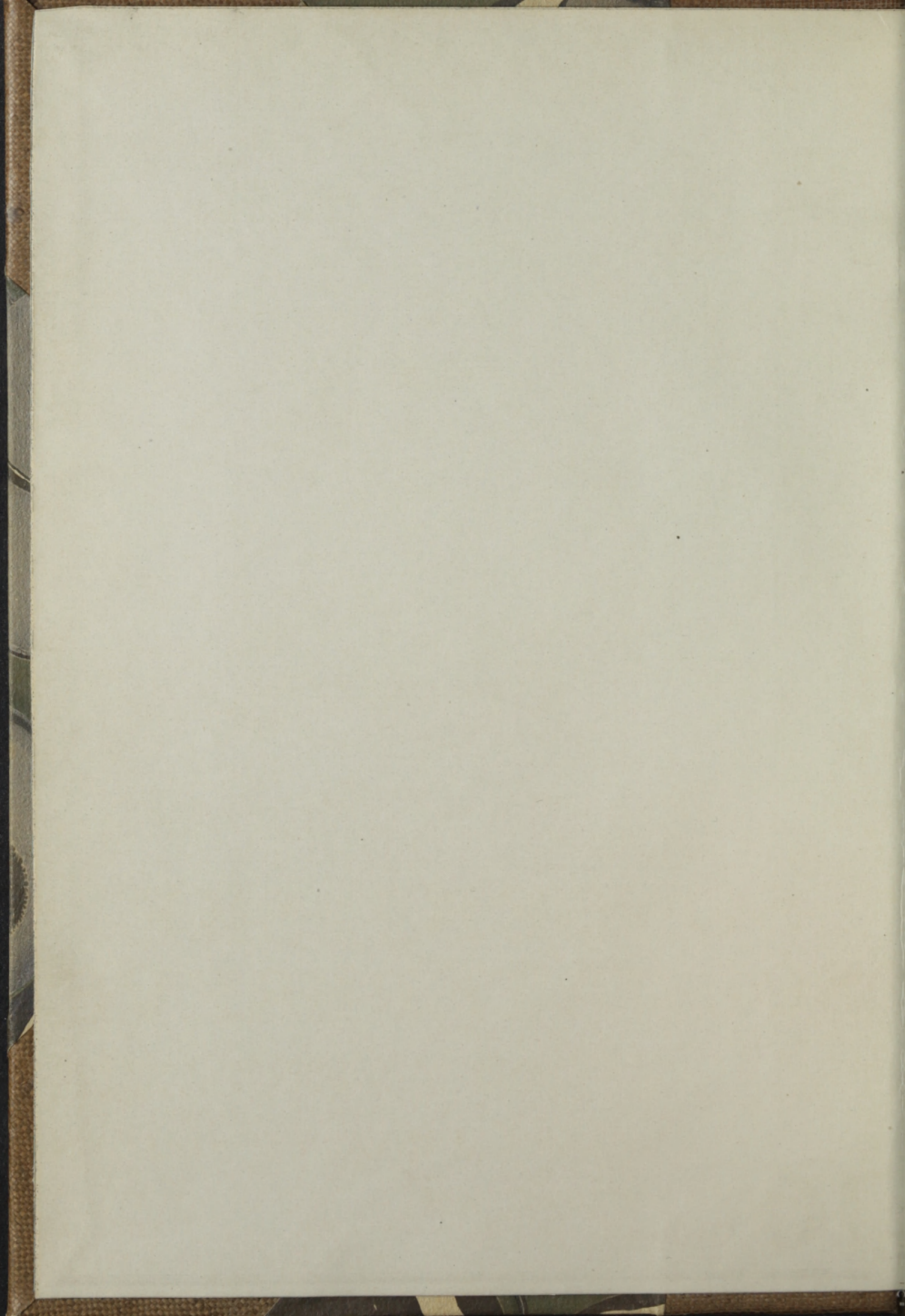

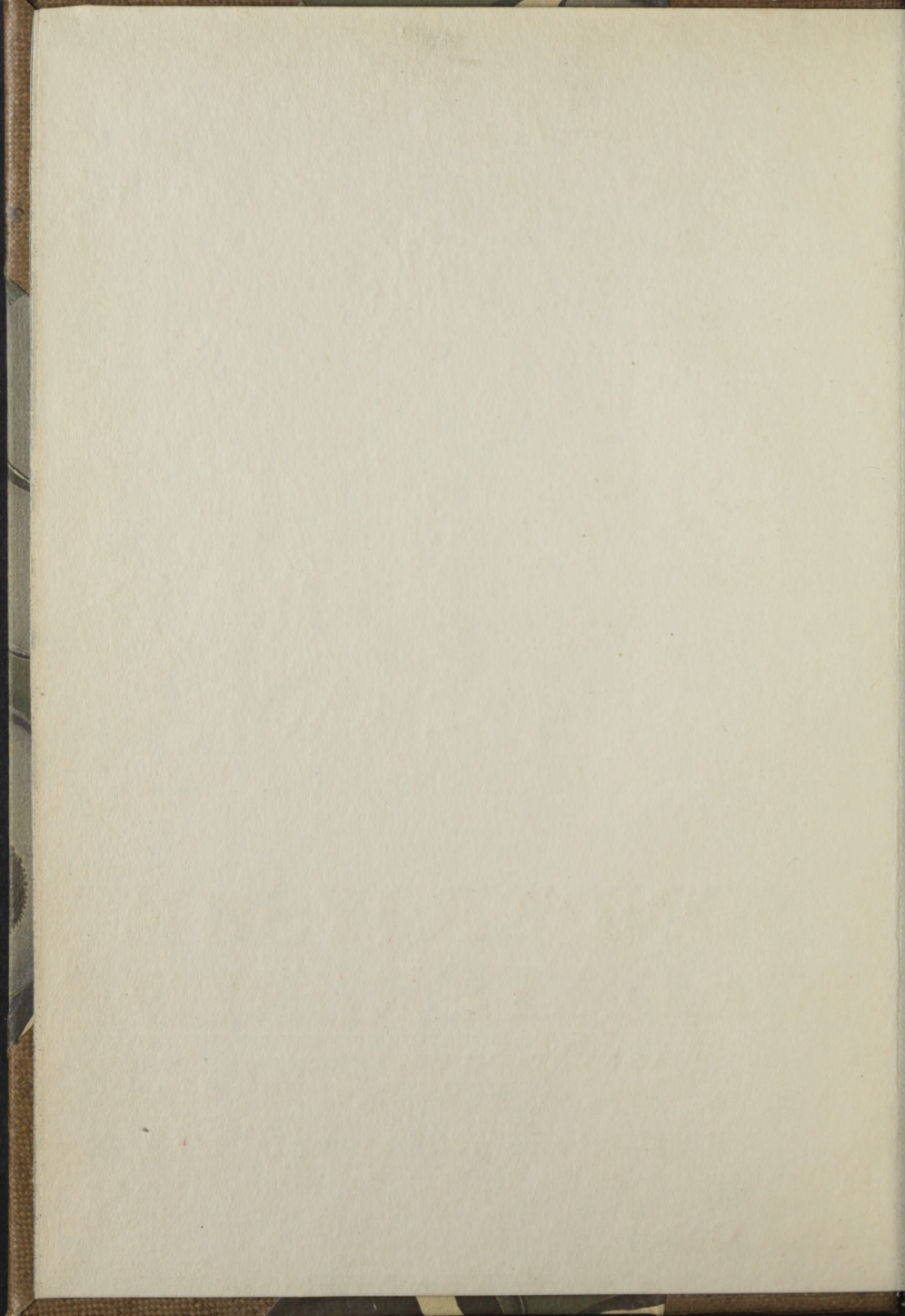

SØNDERJYSKE SOLDATERBREVE

FRA ØST- OG VESTFRONTEN, SKREVNE
TIL SLÆGT OG VENNER I HJEMMET

Udgivne af HARALD NIELSEN

16^{de}
Oplag

SOLDATERBREVE
FRA FRONTERNE

UDGIVNE AF HARALD NIELSEN

SØNDERJYSKE SOLDATERBREVE

SØNDERJYSKE SOLDATERBREVE

UDGIVNE OG INDLEDEDE
AF
HARALD NIELSEN

SEKSTENDE OPLAG

6/18. h 1382

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
M D C C C X V I I

KJØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

FORORD

OM denne Samling Soldaterbreve gælder det i endnu højere Grad end om den tidligere udgivne, at den ikke maa opfattes som et fuldstændigt Udtryk for Brevskrivernes Følelser og Tanker eller for Stemningen i den Befolkning, de tilhører. Ikke blot er disse Breve ligesom alle, der rundt om i de krigsførende Lande offentliggøres fra Fronterne, censurerede inden Udgivelsen, men man maa efter Forholdenes Natur regne med, at de allerede fra Brevskriverens Haand har været præget af større Forsigtighed og mindre Aabenhjærtighed end dem, der stammer fra Landenes indfødte Undersaatter: Tyskere, Englændere og Franskmænd. Der er vigtige Spørgsmaal, man ikke kan vente omtalt i dem, og som man derfor gør klogt i ikke at finde Svar paa.

Men intet kunde være mere forkert end heraf at slutte, de er værdiløse. Man kan i saa Henseende paaberaabe sig den sikreste Dommer, nemlig Erfaringen. De er blevet udgivet (i „Heimdal“ de fleste, i „Flensborg Avis“ og i „Dybbøl-Posten“), og de er blevet læst med den største Interesse ikke blot af Kammeraterne i Felten og af Slægt og Venner derhjemme, men ogsaa af Dagspressens Tusinder her i Kongeriget.

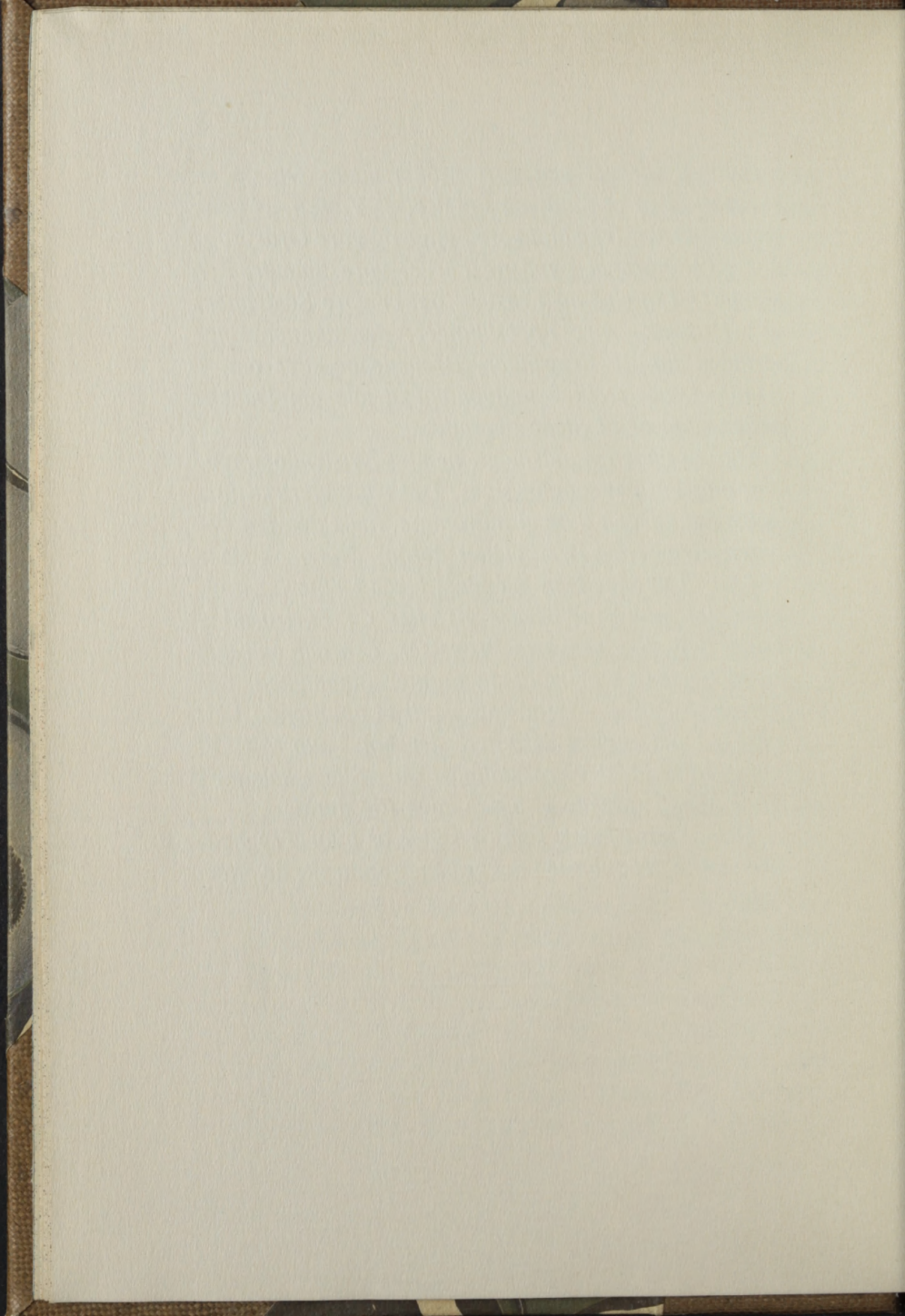
Og dog tør man rolig paastaa, at kun faa ved, hvad de virkelig indeholder. Dette træder først frem, naar de ses i Sammenhæng. Mange Bække smaa gør en stor Aa. Hvad der undgaar Opmærksomheden i de enkelte Breve eller glemmes fra det ene til det andet, det former sig, naar de faar Lov til at belyse hverandre; til et rigt og mangfoldigt Indtryk. De fleste af Brevskriverne er ypperlige Fortællere, der med Klarhed, Lune og Stemning formaar at berette, hvad de har oplevet. Man faar gennem deres Breve ikke blot som i de engelske, Billeder af Krigen selv med dens Anstrengelser og Farer, men ogsaa af den mægtige Organisation, der staar bag dem. Man faar Glimt i Glimt Illustrationer til de Forskydninger mod Vest og Øst, der allerede nu er Historie. Man faar Lejlighed til baade at se den enkelte Begivenhed spejle sig i flere Iagttageres Opfattelse (Slaget ved Soissons) og til at følge enkelte Brevskrivere (Jens Christensen fra Sundeved, Th. K., Hans) saalænge, at man bevarer et personligt og levende Indtryk af dem. Men navnlig faar man Lejlighed til at lære saamange Brevskrivere at kende, at man derigennem kan faa Øje paa deres Fællespræg.

Hvorledes er da dette? Svaret kan kun blive eet: de er Mænd, og de er danske Mænd. Man har anført Udtalelser fra tysk Side, der viser, at man der er klar over det første, at man véd at vurdere Nordslesvigerne Mod, Pligttroskab og Intelligens. Om det sidste behøves ingen Udtalelser eller Indrømmelser, det lyser ud af hver Linie i denne Bog. Disse Breve er ikke oversatte; de er i Polen, i Rusland, i Frankrig,

i Belgien skrevet paa vort Modersmaal. Og de er skrevet ud af et Sind, en Følelse, et Væsen, vi genkender. Det er ikke blot vore Sange og vore Ordsprog, der giver Sproget Fynd og Farve, vore Salmer, der skænker Løftelse og Trøst — det er vore Sædvaner, vor Husskik, vore Forestillinger, der danner Baggrunden for de Erfaringer, Brevene beretter om. I Sandhed, det er ikke nødvendigt at tale om Danskheden, den er til Stede overalt.

Om en anden Aandsmagt, nemlig Kristendommen, kan omtrent det samme siges. Det vilde være at fordølge Sandheden ikke at indrømme, hvad den har betydet; Brev efter Brev vidner derom. Nationalt staar vi i Gæld til den. Den har givet Haab i Fortvivlelsen, gjort det muligt at bevare Kræfter og Fortrøstning under selv de strengeste Prøvelser, den har bidraget sit til det Præg af rolig, ja munter Mandighed, der gør disse Breve — trods alt — til et opløftende Vidnesbyrd om, hvilke Kræfter, der bor i vor Æt. Vi har Grund til at være stolte af vort Slægtskab med disse Mænd. Maatte vi ogsaa have Ret dertil.

Dette Spørgsmaal, som de stiller os i vor Tryghed, er maaske det dybeste i det gribende Indtryk, de efterlader.

MIN DRENG

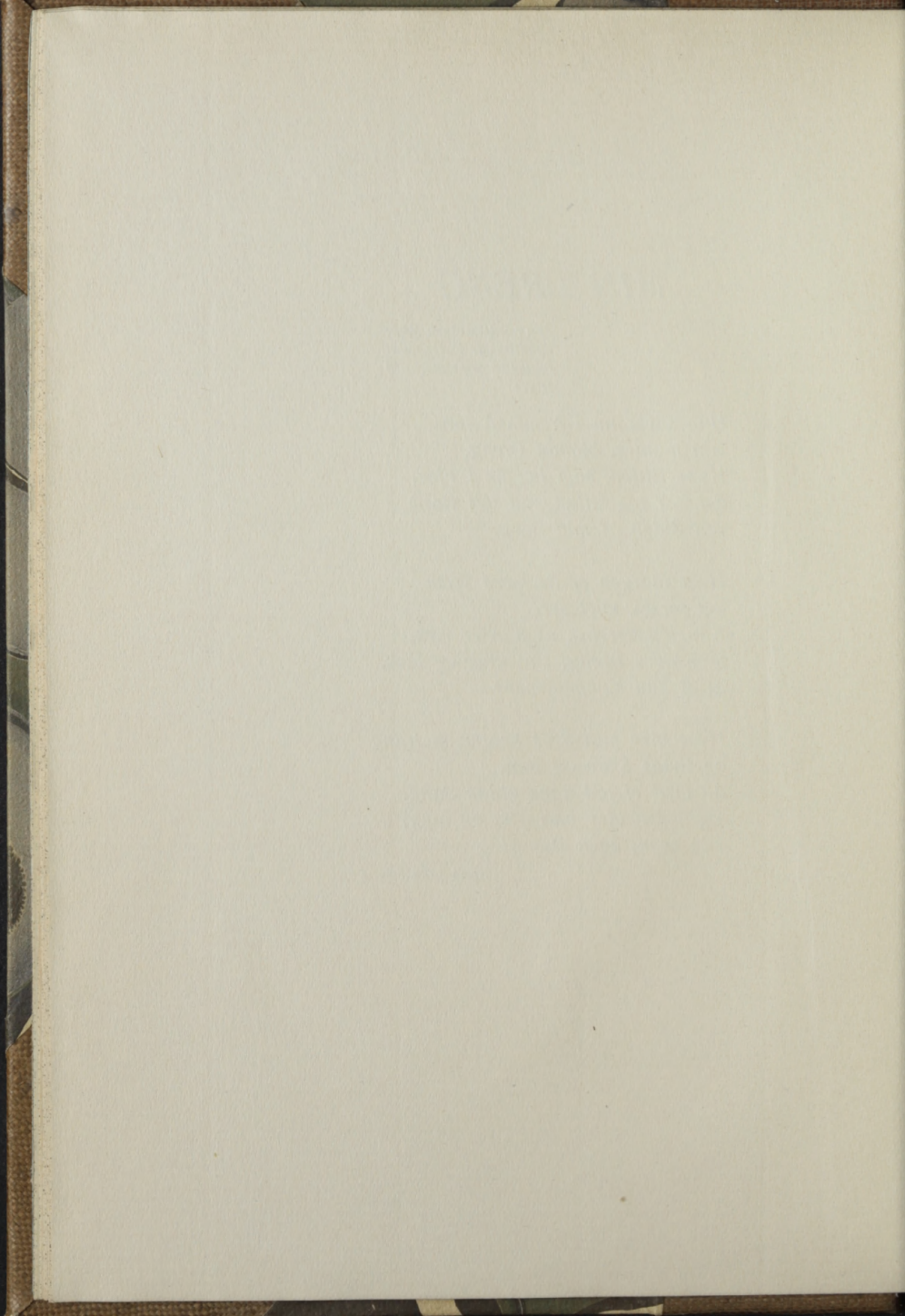
En nordslesvigsk Moder
offentligger i „Heimdal“
følgende smukke, lille
Digt:

*Han sover nu i fremmed Jord,
min muntre, blonde Dreng.
Hans Billed, som jeg fik i Fjor,
det har jeg stillet paa mit Bord
ved Siden af min Seng.*

*Hver Morgen er de kære Træk
det første, Øjet ser.
Kan jeg det tro, at han er væk,
min store Dreng, saa klog og kæk,
at ej han kommer mer?*

*Hvor blev min Stue kvalm og trang
og livløs Skov og Eng,
da mer' ej lød hans glade Sang.
Og Tiden blev saa trist og lang,
min egen, egen Dreng!*

Anna Jakobsen

Første Kampe.

Frankrig (lige over Grænsen), d. 25. Aug.

Den 23. — en Søndag — havde vi en større Kamp. Allerede om Lørdagen havde vi hørt, at Englænderen var landet og kun stod 10—20 Kilometer fra os. Vi var alle klar over, at næste Dag maatte bringe os et Sammenstød med ham.

Om Lørdagen havde vi gjort en lang March, men temmelig mange af Kompagniet var bleven liggende undervejs, mer eller mindre udmattet. Klokken 9^{1/2} om Formiddagen lagde jeg mig ogsaa tillige med 2—3 andre Nordslesvigere i Landevejsgrøften, ikke at vi var synderlig trætte, men Madposen var tom, den vilde vi fylde ved at gaa ud paa egen Haand. Vi lagde os lige udenfor en større By. Vi fik der Brød og Kaffe, Frugt og Chokolade, og snart gik vi atter i Trop hen ad Vejen, hver med et helt Brød i Tornystret. Det lettede. Om Aftenen søgte vi igen hen til vort Kompagni. Da var det, vi fik at høre, Fjenden stod i Nærheden.

Vi lagde os til Ro i Teltet, uvisse om, hvad Morgendagen vilde bringe, men bange for, at vi ikke alle vilde sidde sammen næste Aften.

Jeg sov udmærket den Nat lige til vi blev vækkede Klokken 4. Rundt i Horisonten lyste store Baal —

brændende Gaarde. Snart begyndte det at støvregne, og alt var graat og trist. Alle gik alvorlige omkring, hver havde nok i sine egne Tanker. Troppernes Op-march begyndte allerede. Først henad Halvottetiden satte mit Kompagni sig i Bevægelse. Marchen blev jævnlig afbrudt, Regnen sivede stadig ned. Saaledes gik det fremad i et Par Timer. Troppemasser drog forbi os paa Vejen, Artilleriet kørte frem, saa Jorden gungrede, Maskingeværer og Pionerer ligeledes.

Ved Halvellevetiden bøjede vi af til venstre ind i en Skov. Endnu var alt roligt, ikke et Skud hørtes. Himlen var nu efterhaanden klaret og Solen brudt igennem. Klokken 11,10 faldt det første Skud, og snart var der en livlig Skydning i Gang, baade af Kanoner og Bøsser. Vi gik stadig fremad i Skoven, dækket af den, traadte saa ud af den, og i Løb gik det over en aaben Plet, hvor vi paa den anden Side af en Vej kastede os ned. Pludselig dukker vi alle som paa Kommando Hovederne; en Kugle kommer hvinende, pibende over vore Hoveder og slaar med et Smeld ind i et Træ. Det var den første. Atter gaar det ind i Skoven.

Først henved 1-Tiden træder vi fremad i sluttet Trop. Fjenden er kastet tilbage over en Kanal, men vore første Saarede bringes ogsaa allerede bort af Røde Kors. Snart møder vi ogsaa saarede Englændere, men vi skænker dem næppe en Tanke. I Løb gaar det fremad, over en Bro, over Kanalen. Vi er paa den anden Side. Kuglerne begynder at pibe i en betænkelig Nærhed, men det vænner man sig snart til, langt værre er Ventetiden, som gaar forud for Kam-

pen, endnu er alle med. Vi kravler igennem en Tjørnehæk og formerer Skyttekæde. Vi gaar fremad, tager Stilling, men kan intet se der. Forude høres en voldsom Skydning. Der kommanderes: „Spring fremad“. Vi løber, men mødes af en rasende Geværild, det gaar fremad op paa Højen, og ude i Kanten af en Roemark kaster vi os ned.

Bag os høres en forfærdelig Stønnen og Jamren af de Saarede. Kuglerne piber omkring og slaar ned foran os, Sandet sprøjtede mig ind i Ansigtet. Det er forfærdeligt, thi man kan ikke se Fjenden, vi er dømte til Uvirksomhed. Jeg hæver Hovedet lidt for at se fremad. Øjeblikkelig slaar to Kugler igennem mit Kogekar paa Tornystret. I kan tro, at jeg dukkede mig i en Fart. Der kommanderes atter „Spring fremad“ og igen gaar det fremad, sanseløst, kun opsat paa at finde Dækning for Fjendens Ild. Dækningen fandt vi, endda meget god Dækning, nede i en Hulvej. Der var vi foreløbig udenfor Fare. Jeg aander atter op. Men en Stund som den oppe paa Højen i Roemarken ønsker jeg ikke at opleve igen. Det er forfærdeligt, men dobbelt forfærdeligt, naar man skal ligge uvirksom, udsat for Fjendens Ild baade forfra og fra Siden. Der blev Nis Hansen fra Kajnæs let saaret i Haanden. Hans Jensen fra Sønder Hostrup blev saaret i Benet. Ja der mistede vi saa mange gode Mænd. Hermed var Kampen dog langt fra endt. Artilleriet kørte nu op og rømmede Markerne foran os, og Byen i dens Udkant blev skudt sammen, nu kunde vi igen gaa frem, saaledes blev vi ved til om Aftenen henad Ottetiden.

Da vi er kommen godt ind i Byen, var det halvmørkt i de snævre Gader. Der bragede en Gevær-salve imod os, uden at det er muligt at se, hvorfra den kom. Vi skød paa maa og faa og trak os skyndsomst tilbage i Gang og i Løb ud af Byen til Yderkanten. Det var nu blevet helt mørkt. Vi laa halvtsovende og frysende oppe i en Roemark. Ikke en Smule Brød i Tasken, næppe nok en Taar Vand i Flasken og foran os den fjendtlige Hær.

Der laa vi en Times Tid, saa gik det fremad ud i Mørket. Vi var allesammen dødtrætte, men vi maatte arbejde hele Natten paa Løbegrave for at søge Dækning deri om Morgenens mod Englændernes Granatild.

Hen paa Morgenstunden kaster jeg mig et Øjeblik ned paa et Knippe Halm og sover øjeblikkelig ind. Jeg vækkes af Raabet: „Belgierne kommer!“ Hele Kompagniet staar da færdigt til at indtage Stillingen. Jeg skynder mig at komme ned i Graven.

Om Natten ved Halvtolvtiden kom Feltkøkkenet, hilst med Jubel. Vi fik Kaal. Det smagte, vækkede de sløvede Livsaander, satte nyt Mod i os og sporede tillige til Virksomhed.

Næppe var vi kommen ned i Graven, før der begyndtes en voldsom Kanonild imod os. Det var, som om alle Helvedes Aander var slupne løs. Det suste og peb os om Ørene, buldrede og bragede over vore Hoveder. Vi kunde iagttage Skuespillet med Sindsro, for vi var i Sikkerhed. Granaterne kommer hvinende og susende, de springer med et Knald i Luften,

der ses et Glimt, en hvid Sky af Røg paa Stedet, hvor dette gaar for sig, og en Regn af Jernstumper falder dernæst ned paa Jorden. Vi forblev i Gravene til Klokken 10, saa trak Englænderne sig tilbage, og vi gik et andet Sted hen for der at opkaste Skyttegrave. Næppe er vi færdige dermed, og jeg har sammen med J. J. faaet mig et Bad i en lille Bæk, da der kommer Ordre til March. Middagsmad har vi faaet, men vi er uden Brød. Det hedder, at vi skal ind i Frankrig. Et kilometerlangt Tog af alle Vaabenarter sætter sig i Bevægelse. Idelig er der smaa Standsninger. Det bliver mørkt, men ude i Synsranden lyser 5 Ildebrande. Vi er saa trætte. Ikke før Klokken 1 naar vi Pladsen, hvor vi skal bivakere. Nu skal der hentes Vand og bygges Telte. Men vi er for trætte. Uden Aftensmad hyller vi os ind i vore Overfrakker og Telte og sover. Jeg sover som en Sten til om Morgenen Klokken 5, da vi blev vækkede. Vi fik Kaffe, og hver 3. Mand fik et Brød at dele.

Det var lidt om Feltlivets Anstrengelser og Farer. Hovedsagen er, at vi lever og er sunde og raske.

I Dag er der atter blevet kæmpet, men vort Regiment har ikke været med.

Jeg kunde fortælle Smaatræk fra Kampene, men der er ikke Papir nok. Naar man ligger i Kuglereggen er det helt andre Tanker, der opstiger i en, end naar man gaar ved sin daglige Dont. Mange bad højlydt, da vi var naaet op paa Højen. I saadanne Øjeblikke, naar Ordren lyder „Spring frem!“ gaar det løs for Livet. Den, der bliver liggende, lader fejgt os

andre i Stikken. Det er ham — Fjenden — eller mig
det gælder. Hilsen fra Jer Søn. J. L.

(Brevskriveren er en ung Alsinger, der senere blev saaret i Armen og bragt paa et fransk Lasaret. Brevet er til hans Forældre.)

En nordslesvigsk Landmands Indtryk i Belgien og Frankrig.

Noyon, 24. 10. 14.

Kære Moder!

Da jeg i Dag har god Tid, vil jeg meddele dig nogle Indtryk af mine Krigsoplevelser, siden jeg forlod Hjemmet. Den 4-spændige Proviantkolonne, som jeg er tildelt, blev jo udrustet i Rendsburg. Halvdelen af Mandskabet er fra Nordslesvig og Resten fra Sydslesvig. Alle Egne af Nordslesvig er repræsenterede i Kolonnen, baade fra Als og Sundved og de øvrige Amter. Efter at vi var blevne udrustede, foregik Udreisen over den nye store Kanalbro gennem Holsten til Hamburg. Paa alle Jernbanestationer stod der jo vrimlende fuldt af Folk, der ønskede os Lykke paa Rejsen. Vi blev overdængede med Spisevarer, Cigarer og Blomster, særlig i Hamburg. Derefter fortsattes Rejsen gennem Hannover, Vestfalen og Rhinprovinserne til Aachen. Vi stoppede paa flere Stationer undervejs for at faa Middagsmad. Paa en af Holdestationerne stod der ogsaa fuldt af nysgerrige. Ved vor Ankomst maa Maalet have røbet os, for man hørte Folk sige: „Nun kommen die Dänen!“ (Nu kommer Danskerne!) En tilstedeværende Officer bemærkede her-

til: „Ja, mit den Leuten möchte ich auch ins Feld ziehen!“ (Ja, med de Folk vilde jeg ogsaa nok drage i Krig!)

Hele Turen til Aachen varede 36 Timer. Dagen efter at vi havde naaet vort foreløbige Bestemmelsessted, foregik Afmarchen over den belgiske Grænse i Retning af Lüttich. Straks efter at vi havde passeret Grænsen, fik man en Forsmag paa det, der vilde komme. Langs Landevejen laa døde Heste og splintrede Vogne og Automobiler.

En af de første Dage laa vi i Bivuak ved et af de østlige Forter ved Lüttich. Det var det første Møde med Grave af vore faldne Kammerater. Det gør jo et vemodigt Indtryk paa en, første Gang man staar ved Hvilestedet for saa mange unge tapre Landsmænd.

Den belgiske Civilbefolkning var meget fjendtlig sindet imod os, og flere Nætter i Træk blev vi beskudte af dem, naar vi laa og sov. Men det endte jo med, at de nærmeste Huse, hvorfra der var bleven skudt paa os, blev afbrændte, og Folk, der var i Besiddelse af Vaaben, fik at mærke, hvad det betyder at skyde paa Soldaterne.

Den østlige Del af Belgien bliver udelukkende benyttet til Græsgange. Hele Marker er tilplantede med Frugttræer i snorlige Rækker. Byen Lüttich ligger i en dyb Dalsænkning. Her i Byen havde jeg Lejlighed til at se de nyeste store kruppske Kanoner i Virksomhed. De stod opstillede i en Park i Byens Udkant. Ved det første Skud raslede Glasset fra de nærmeste Vinduer ned paa Fortovet, saa man gik og vadede i Glas. Enkelte Steder var Gibsloftet faldet ned paa

Gulvet af Lufttrykket, og selve Projektilet gaar jo igennem de mest moderne Fæstningsanlæg.

Fra Lüttich gik Turen over Grinde—Tirlemont til Waterloo. Paa dette minderige Sted kommer man jo uvilkaarlig til at tænke paa de store Afgørelser i Verdenshistorien, som her fandt Sted. Landskabet er nu ændret til udelukkende Kornavl, og det paa en Jord, som vi ikke har Mage til i Nordslesvig, dybbrun og kalkrig Lerjord, som alligevel er bekvem at arbejde med.

Derfra fortsattes Rejsen over Mons til den franske Grænse, som vi passerede den 24. August Klokken 7. Efter den Tid har vi jo været i det nordlige Frankrig. Men jeg maa sige, at jeg havde rigtignok haft en anden Mening om det smukke Frankrig. Landskabet er jo dejligt; men de fleste Huse og Gaarde er forfaldne og smudsige baade ude og inde. Næsten hvert Hus er omgivet af en Mur, saa det danner noget afsondret for sig selv. Man mindes det engelske Ordsprog: *My house is my castle.* (Mit Hus er min Borg.) Ogsaa Landmændenes Driftsmaade synes at være en Del Aar tilbage i Tiden. Selve Befolkningen her er derimod flink over for os i Forhold til Belgiens. Nu er det jo kun kedeligt, at jeg ikke har lært Fransk i Skolen i Steden for Engelsk. Men det gaar alligevel over Forventning, thi ved Hjælp af Fingersproget og nogle tillærte franske Benævnelser kommer Forstaaelsen jo alligevel i Gang.

Vor Vej gennem Belgien kan vist let findes af dem, der kommer bagefter, thi langs med Vejen ligger der tomme Vinflasker og Fjer af Høns, som vi her kalder

Manøverfugle. Min Kammerat i Forspandet, Georg Petersen fra Bredsted, har vist sig som en vældig Nimrod. Med en Jagtbøsse, han fandt undervejs, skyder han vilde Kaniner, Harer, Duer og Fasaner, og koge og stege kan vi jo nu alle.

Klæderne har vi jo ikke haft af Kroppen, siden vi forlod Hjemmet; men engang imellem maa de jo dog skiftes og vaskes. Et Sted undervejs saa jeg, hvorledes Kammeraterne gjorde Indkøb af Linned i en Forretning. Ejeren var for Resten ikke hjemme paa Grund af Krigen. De, der kom først til Mølle, fik jo Skjorter, der passede; men Resten maatte nøjes med Damelinned; men til Gengæld var det jo saa forsynet med ægte Brysseler Kniplinger.

Vi, som er tildelte Proviantkolonnen, kommer jo ikke i direkte Kamp med Fjenderne, men møder dem derimod som døde, saarede eller Fanger. Uniformen for den belgiske Soldat har stor Lighed med de danske Uniformer, kort Jakke og den lille trekantede Hue paa Siden. De engelske Soldater, jeg har mødt, var smaa, smidige Folk, og man fik Indtryk af, at de alle var Idrætsmænd, der kunde have vundet 1. Pris, hvis det havde været Fodboldsturnering i Stedet for Verdenskrig. De skotske Højlændere gør et umilitærisk Indtryk med deres skørteagtige Paaklædning. De fangne Franskmænd har set meget anstrengte ud, og de er ikke saa kraftige som for Eksempel de Landmænd her i Kolonnen, der er opvoksede ved de nord-slesvigske Kødgryder.

Ansigtifarven paa de afrikanske Tropper varierer jo fra lysebrunt-mørkebrunt til vaskeægte Negre. De

ser ikke ud til at være rustede til et Vinterfelttog. Nu skal der jo ogsaa være kommet en Del indiske Tropper til Marseille; men det er nok et stort Spørgsmaal, om Mændene fra det solrige Indien formaar at gøre stort Udslag over for vore Tropper.

De Egne, hvor Krigen har raset, har jo lidt uhyre meget i de faa Uger, det har staaet paa. Husene i Byerne er jo til Dels nedskudte og Broerne over Floderne sprængte i Luften. Naar man gaar og tænker paa Hjemmet, maa man jo være glad for, at vor snævre Hjemstavn er bleven forskaanet for Krigens Rædsler. Og vi haaber jo paa, at den store Verdenskrig snart maa være forbi.

Din trofaste Søn

MATHIAS.

(d. e. Mathias Jepsen af Rørkær).

Indmarchen i Frankrig.

..... d. 28. Septbr. 1914.

— — — Her er næsten ikke Skrivemateriale at faa. Vi fik i Morges 2 Kort udleveret til 12 Mand. Jeg har det ellers godt. Vi har nu ligget i Stilling her ved det er en lille Landsby, i næsten fjorten Dage. Det ser ellers ikke godt ud her i Frankrig. Byerne er næsten fuldstændig udplyndrede og forladt af Civilbefolkningen. Det er dog ikke os der plyndrer. Det har Franskmændene besørget, før vi kommer. Men I kan jo nok tænke Jer, at naar vi ligger her paa et Sted med over Hundrede store Heste i fjorten Dage, saa tager det slemt paa Bondens Hø og Korn, for det bliver blot hentet i Laderne og paa Marken.

Vi traf forleden tre franske Familier, som logerede i en Lade. De var flygtet fra Ardennerne af Skræk for os. Franskmændene havde fortalt dem, at vi slog baade Kvinder og Børn ihjel, hvor vi kom frem. Vi kom ved Aftenstid til Byen og gik lige hen i Laden for at hente Halm. De blev alle meget forskrækkede, da de saa' os. Den ene Kone havde to smaa, kun otte Dage gamle Tvillinger med. Ardennerne er en Bjerg-egn. De havde ikke det mindste at spise og ingen Mælk til Børnene. Vi gik saa hen og malkede nogle Køer og gav dem Mælken, og saa samlede vi Penge sammen til dem. De fik 5—6 Mark. Og det blev dem saa fortalt, at de godt kunde rejse hjem. De tyske Soldater skulde ikke gøre dem noget. Kvinderne græd af Glæde.

Men der er flere Byer, hvor Civilbefolkningen skyder paa os ud ad Vinduerne. I, hvor de endog havde Maskingeværer, ødelagde de flere Kompagnier af Res. Regiment. Som Følge deraf blev de heller ikke skaanet. Vi skød først Byen fuldstændig ned. Derefter fik Infanteriet Lov til at rekvirere. Det saa farligt ud.

En Haandværksmester fra Haderslev Vesteramt.

En, der var med foran Antwerpen.

. Søndag d. 11. Oktbr. 1914.

Kære Forældre!

Den første Oktober havde vi en Fægtning med aktive belgiske Regimenter. Vore Afdelinger slap der-

fra med nogle faa Saarede, mens Modstanderne havde store Tab.

Saa laa vi i 6 Dage foran Antwerpen. De første to Dage var der en Smule Artilleriild rettet imod os, men det slap vi ogsaa godt fra. Vi gravede os 1½ Meter ned i Jorden. Ud mod Fjenden gravede vi et firkantet Hul. Over dette lagde vi Planker, Brædder og Jord. I saadanne Huller laa vi, ni Mand i hvert, i hele fem Dage og Nætter. Det var nemt at holde ud. Vi laa varmt og godt i Halm og i vore Overfrakker og skulde kun passe paa, at Fjenden ikke brød ud af Forterne. Om Dagen kunde vi ligge roligt, om Natten holdt vi Vagt skiftevis en Time ad Gangen. Om Aftenen blev vi førte et Stykke tilbage, og der blev bragt os varm Spise samt Brød til den følgende Dag og ligeledes Kaffe.

Derefter blev vi afløste og kom tilbage. Jeg stod Vagt sammen med 7 Mand og boede i et Bomhus i Udkanten af Byen. Her kunde vi se, hvorledes Beboerne vendte tilbage til deres Hjem. Jeg og Anton Petersen fra Hoptrup stod paa Vagt sammen en Middagsstund. Da kom Manden og Konen fra Huset ned til os sammen med en Kone og flere Børn fra tre til ni Aar. De græd og fortalte os, at de havde levet ved Kartofler i den Tid, de havde været borte. Brød var der ikke til at opdrive. Vi gav dem Brød. Det blev modtaget med Glæde. Lige før de kom, var der blevet bragt en stor Spand Middagsmad. Jeg sagde til mine Kammerater: Lad dem spise sig mæt, vi har nok foruden. Der kom saa en med et stort Fad Kartofler og med Kød. De satte sig til Bords, men da

det kom paa Bordet, gav de sig alle heftigt til at græde. De havde ikke ventet, at tyske Soldater kunde være saa venlige mod dem.

Det er godt, at I kan leve i Fred og Ro, kære Forældre, for det er ondt at se, hvorledes de Stakler maa flytte omkring. Nu er vi færdige her. Antwerpen er faldet. I de sidste Dage har vi haft slemme Strabadser. I Dag er vi komne til en stor By, Gent. Hvor længe vi bliver her, ved jeg ikke, men det ser her temmelig fredeligt ud. Jeg vil haabe, at det hele snart maa være forbi og vi maa vende sunde og raske hjem. Vi ligger her 2 Kompagnier i to store Sale. — Venlig Hilsen til alle derhjemme. Skriv snart igen.

Jer Søn
P.

I et belgisk Fort efter Indtagelsen.

Paa vor March gennem Belgien gør vi Holdt ved Fortet X., et af de stærkeste Fæstningsanlæg ved Lüttich. — Vi er kun faa Hundrede Meter fra Fortet, før vi opdager det som saadant. Paa længere Afstand tror man at have en større Jordhøj foran sig. Først naar man kommer Stillingen meget nær, gaar det op for en, hvad det drejer sig om.

Fortets nærmere Omgivelser er slemt medtagne, en Følge af Beskydningen med det svære tyske Skyts. Store smukke Frugttræer, der har prydet Stedet, er alle som eet gaaede i Løbet; dels er de revne op med Rod af Granaterne, og dels har Fortets Besætning kappet dem i Forvejen, fordi de vanskeliggjorde Orienteringen. Barakker og mindre Huse, som har staaet

i Fortets umiddelbare Nærhed, er fuldstændig jæv-
nede med Jorden. Hvor Granaterne er slaaede ned,
har de fremkaldt uhyre, tragtformede Huller. Saa-
ledes har et Projektil, som er kreperet paa Lande-
vejen, gjort denne fuldstændig ufarbar for Vogne og
Avtomobiler. De 42 Centimeters Mortérer har her
imidlertid ikke været i Virksomhed. Ogsaa selve For-
tet er stærkt medtaget; det overgav sig allerede under
Beskydningen fra det tyske Artilleri, saa et Storman-
greb ved Infanteri var overflødigt.

Hele Stillingen er omgivet af et 15—20 Meter
bredt Bælte af Pigtraadsforhugninger. Ogsaa blandt
dem har Granaterne gjort deres Gerning; de er man-
ge Steder revne sønder og sammen. Er man sluppen
igennem disse Forhugninger og klatret et Stykke op
ad Højen, møder man en ny Hindring: en omtrent
8 Meter høj lodret Mur, og man ser ind over Fortets
Forgaard, der omgiver dets Indre i en Bredde af 10
Meter. Til denne Gaard er der kun Adgang gennem
en Aabning, der selvfølgelig er godt sikret mod ubud-
ne Gæster. Den tunnelagtige Indgang til Gaarden er
først forsynet med en stor Jern-Gitterport. Bag den
ses en 4 Meter lang og $2\frac{1}{2}$ Meter bred Træbro,
der kan trækkes til Side, hvorefter man staar foran
en dyb, vandfyldt Grav. Gaarden værnes ogsaa ved
Traadforhugninger. Inden man naar ind i Fortets In-
dre, maa der igen passerer en svær Dør og en over-
dækket Vandgrav. Til højre og venstre for denne Ind-
gang glør to Kanonmundinger truende ud gennem
smalle Skydeskaar; de behersker hele Indgangen.

Ogsaa Gaarden, hvor der endnu ses utallige Ruller

med Pigtraad, er delvis ødelagt. Granaterne har voldt stor Skade paa de stærke, tykke Mure; vældige Stykker Beton er kastede omkring ved Kæmpeprojektilernes vældige Kraft.

I Fortets Indre gaar vi først gennem lange, fugtige Gange, i hvilke nogle Lygter kaster et sparsomt Lys over Omgivelserne (den elektriske Ledning er ødelagt). Disse Gange, i hvilke man somme Steder ser det blanke Vand staa, er fyldte med store Mængder Konserves, Flæsk, Ris, Ærter, Sukker, Tobak, Sæbe, Tændstikker og mange andre Ting, saa Besætningen, der skal have bestaaet af 400 Mand, kunde have fristet Livet her i flere Maaneder. I et Hjørne ligger endog en friskslagt Ko; de belgiske Soldater har ogsaa villet have fersk Kød. Og saa forefindes der naturligvis store Mængder Ammunition, baade til Infanteri og til Kanoner. Kasser og Patroner er kastede hulter til bulter; det ses, at Besætningen har haft travlt og har maattet forlade Stedet i stor Hast. Bag ved de store Kanoner staar en Mængde Granater opstillede i Række og Geled. Mandskabernes Opholdsrum bærer ligeledes tydelige Spor af en skyndsom Bortgang; Tornystre, Kapper, Udrustningsgenstande samt Brød, Bøger, Knive og meget andet ligger spredt over Senge og Gulv. Hver lille Stue faar sit Lys gennem et bitte lille forgitret Vindue; heller ikke i Fredstid maa der være hyggeligt at bo her. En Modsætning hertil danner Kommandantens smukke store Arbejdsværelse med Sovekammer. Utallige Toiletgenstande, der endnu staar paa Bordet, viser tydeligt, at han er en Ven af omhyggelig Legemspleje.

I Fortets Indre findes endnu mange andre Rum og Indretninger: Forraadskamre, Aflukker til Geværer og Udrustningsting, et Bageri og en Vandledning. Øverst oppe afsluttets Fortet i et stærkt Dreje-Panser-taarn, fra hvilket tre svære Kanoner kan udspy en frygtelig Ild. Der er Forbindelse med Omverdenen ved en Telegrafledning. Men den kan blive afbrudt eller svigte af anden Grund. Saa maa det store Antal Brevduer, der holdes i et Slag inden for Fortet, udføre Forbindelsen mellem Fort og Fæstning. —

Men vor March maa fortsættes; vi skal mod Vest. — —

(Feltbrev til „Flensborg Avis“.)

Fra Østfronten.

Den 26. Oktober 1914.

Far har læst om et stort Slag, der var nær forestaaende i Polen. Jeg kan ikke tænke mig andet, end at det er det, vi har maset rundt med i de sidste Dage.

Det er dog ikke rigtig blevet til noget. Vi faar jo kun lidt at vide om Stillingen, men nu lader det til, at Russerne er der, hvor de vil have dem.

Vor Bataillon ligger i Reserve. Det er næsten værre end at ligge i første Linje. Forhaabentlig kommer det snart til en Afgørelse.

I Gaar Aftes fik vi atter Forstærkning. Et krigstærkt Kompagni tæller 250 Mand. For Tiden tæller vort 180, men vi har faaet Forstærkning 3—4 Gange.

Hvor mange vi har tabt ialt, ved jeg ikke, men det er i hvert Fald ikke faa.

Vi ligger altsaa her i Reserve. Vi er bleven fordelt i de forskellige Lader, hvor vi kan hvile os lidt, til vi skal afsted. Jeg kan jo saa benytte Tiden til at tænke lidt hjem.

Jeg har krammet min Lommebog igennem. I den har jeg mine Breve og et Par af mine Billeder. Der kommer mange Erindringer op i en ved at læse og se paa disse Sager. Det er en god Afveksling at kunne beskæftige sig med hjemlig Fred.

Gid Krigen snart var til Ende. Man skal være Vidne til saa megen Elendighed. Jeg kunde skrive saa uendelig meget hjem om det; men det er jo kun til liden Nytte. Heldigvis ser man ogsaa mangt og meget, der viser Kammeratskab mellem Soldaterne.

Jeg har mange gode Kammerater her ved Kompagniet. Dersom der tilstøder mig noget, behøver jeg ikke at blive hjælpeløs liggende.

Jeg har faaet mange Kort fra S. og er glad for, at hun tænker saa meget paa mig. G. skrev til mig, at alle Mand hjemme var mødt under Fanerne. Dette er jeg meget glad for. Maaske vor Borgerret nu vil blive lidt mere respekteret i Fremtiden. Bedre Bevis paa, at vi er lovlydige Borgere, kan der ikke leveres. G. fortalte ogsaa, at H. N. var kommen til Slesvig.

Jeg kan tænke mig, hvor vanskeligt det maa være at faa Landbruget drevet i denne Tid. Det maa vel sagtens indskrænkes til det nødvendigste. Det hjælper jo heller ikke meget med de gode Hestepriser, thi der er vel ikke længere nogen, der har Heste tilovers.

Der er vist gaaet mange gode Heste bort ved Krigens Udbrud.

De stakkels Heste maa ogsaa holde for. For nogle Uger siden saa jeg et Regiment svært Artilleri fra Saksen. Det var første Gang, de kom paa Krigsskuepladsen. Hver Kanon havde 6 dejlige jyske Heste for, allesammen smækfede. Jeg var henne for at klappe dem, og de saa efter mig, som om de vilde sige: Hilsen fra Jylland!

Forleden saa jeg dem igen. Men da havde de allerede tabt meget. Der gaar mange Heste til Grunde paa de lange Marchture. Man hører af og til et Skud. Det gælder mest en Hest, som ikke kan mere.

Befolkningen her er meget gammeldags. Kvinderne gaar barbenede og i meget brogede Klæder. Mændene med lange Støvler, store Pelskapper og Pelskuer. Bukserne er af samme brogede Tøj som Kvindernes.

Jorden bliver for de mindre Ejendommers Vedkommende meget daarlig passet. Husene er saa godt som alle byggede af Træ. Her er megen Skov: Fyr, Gran og en Del Eg. Som Regel har Folkene kun en Stue at bo i. I den har de en muret Skorsten, hvor de koger deres Mad i store Støbejerns Potter.

I Byerne er det mest Jøderne, der dominerer. Dem kender jeg her kun som et snavset pengegrisk Folk. Forleden sagde en til mig — de kan næsten alle tale Tysk — „Gott gebe, die Deutschen möchten gewinnen. Die Juden in Deutschland sind alle reiche Leute.“ Hos dem drejer alt sig kun om Penge.

Mens jeg skriver dette, kan jeg høre, hvor Grana-

terne suser gennem Luften. Her i Laden ligger de fleste og snorker. Ellers er alting roligt. Jeg ligger godt nedgravet i Halmen og har det saamænd meget godt. Bare jeg nu snart kunde faa mine Postsager afsendt.

Jeg glæder mig meget til at komme hjem en Gang igen. Naar jeg faar mig vasket og barberet, tænker jeg ogsaa nok, at I kan kende mig igen. Mange Hilsener.

T.

Vor første Dyst.

Skyttegravene ved St. Baussant mellem
Fæstningerne Toul og Verdun, d. 9. 11. 14.

— — — Den 18. Avgust ankom vi, efter 61 Timers Jernbanekørsel, til en lille By i Elsas, og efter 12 Dages meget anstrengende Marcher fik vi den 1. September at vide, at vi den Dag vilde komme i Berøring med Fjenden. Dette vakte almindeligt Røre. Klokken 9 Formiddag forlod vi vor Bivuakplads, og efter at have passeret vor egen Artilleristilling ankom vi til Jernbanen ved Luneville, hvor vi hilste paa de første fjendtlige Granater.

Foran os laa en By, som blev meget heftigt beskudt af fjendtligt Artilleri. Maalet for os var at besætte nogle Skyttegrave, som laa hinsides denne By. Men for at komme derhen maatte vi passere en Eng, hvis brede, med Vand fyldte Grøfter var en væsentlig Hindring for vor Fremtrængen. Vort Kompagni gik frem i en tynd Skyttelinje. Pludselig hørte vi nogle hvislende Lyde i Luften, og min Sidemand tilraabte

mig helt forbavset: „De skyder efter os!“ Dette havde til Følge, at vi saa hurtigt som muligt søgte Dækning. Tæt foran os borede der sig 4 Granater i Jorden og overdængede os med Jord og Sten. En Mand var næsten bleven helt dækket, saa vi maatte slæbe ham ud; men mærkeligt nok havde han ingen Skade taget. Nu gik det videre, over de vandfyldte Grøfter, som mange dumpede i, indtil vi naaede Byen. Her saa det forfærdeligt ud. Rundt omkring laa dræbte Menneſker og Dyr. Beboerne var sammenstuede i en Stald, hvorfra der lød hjerteskræende Bænegraad. Uden for Porten stod en bajersk Soldat Vagt. Vi, som Begyndere i Faget, undrede os meget over den Ro, hvormed denne Mand stod og røg sin Pibe.

Vi passerede nu en Have, og en 100 Meter bag denne laa de før omtalte Skyttegrave. Disse 100 Meter skulde passeres saa hurtigt som muligt, da vi der blev heftig beskudte af Infanteri. Vi fire besluttede at løbe først. I et rasende Løb satte vi over Aabningen. De fjendtlige Kugler peb os om Ørene; men vi naaede uskadte Maalet og var foreløbig bjærgede.

Til Tider blev de fjendtlige Granater og Shrapneller os meget nærgaaende. En Shrapnelkugle rev en af vore Tornystre, som laa paa Dækningen, helt i Stykker. Nogle faa Skridt fra os blev en Mand haardt saaret og døde kort efter. Det var den første døde ved vort Kompagni. Om Natten forsøgte Fjenden at kaste os ud af vore Stillinger, hvad der dog ikke lykkedes ham. Efter tre Døgn's Forløb blev vi afløste, og andre kom i vort Sted.

Fire Nordslesvigere.

Paa et fransk Slot.

Dreslincourt, den 28. 10. 14.

Kære Ven!

— — — I Gaar var jeg henne i Byen og saa Slottet. Det er forfærdelig ruineret; men man undrer sig over den Pragt, der før har været. I den første Sal hænger to store kostbare Malerier, som er sønderflængede af Kuglerne. I en anden Sal hænger et stort smukt Spejl, der dækker næsten over hele Væggen, og der er en Granat gaaet midt igennem. Man bliver uvilkaarlig staaende ved et saadant Syn. Saa var der ogsaa to mægtige Lysekroner, flere ægte kinesiske Vaser samt Porcellæn og mange smukke Kunstgenstande, altsammen demoleret. Paa Gulvet ligger der polstrede Møbler og de dyre Gulvtæpper forrevne og tilsmudsede med Murbrokker og Kalk. Sengetøjet har vi delt, det bruger vi til at sove i ude i Skyttegraven hver Nat, og deri drømmer vi vore smukke Drømme om Hjemmet og Freden.

Den 19. Oktober fik jeg Anmodning om at gaa Patrouille mod Fjenden. Dertil fik jeg fire energiske haandfaste Karle. Vor Opgave var at udforske, om der var Fjender histovre i Byen og om muligt at bringe en fransk Kasket med tilbage. Klokken 2,30 gik vi. Det var stille Vejr og næsten mørkt, kun faa Stjerner glimtede ned fra den med Taageskyer bedækkede Morgenhimmel. Lige foran os er der en Dal, saa 1200 Meter flad Agerland beplantet med Frugttræer, saa ligger Byen og bag denne er der en Skov. Da vi var kommen midtvejs, saa vi en fransk Underofficerspatrouille gaa forbi os i en ret betænkelig Nærhed.

Vi kastede os straks ned paa Jorden, ja vi gjorde os ordentlig smaa, kan du tro. Jeg pressede min Krop saa haardt mod Jorden, saa jeg var vist ikke større end en Myre. Da Luften var ren, listede vi videre. Ved det første Hus stod der to Poster, dem kunde vi nok have taget, men hvis det ikke havde gaaet let, saa havde de alarmeret og vi havde faaet hele Banden paa Halsen, hvorfor vi opgav det. Længere inde i Byen saa vi flere fjendtlige Kolonner, hørte Hestetrampen og Vognkørsel, og ovre i Skoven hørte vi nogle, som lavede Skanser. Saa listede vi os paa Kattepoter tilbage igen. Kasketter fik vi ingen af, men en Forkølelse fik vi da. Vi var meget let paaklædte for at vi kunde pille af, naar Kniben kom paa. Vi havde hverken Kappe, Kobbeltøj eller Sabel med, kun Geværet i Haanden og 20 Patroner. Meldingen, jeg overbragte, var tilfredsstillende. Til Slut de venligste Hilsener til eder alle derhjemme.

H. P.

Frem og tilbage.

B. d. 9. Novbr.

— — — Det værste er at gaa tilbage. Det giver Modstanderne mere Ro til at skyde.

Det gaar tilbage Dag og Nat. Russerne forfølger os ikke mere, hedder det. Vi gør Holdt og begynder at grave igen. Denne Gang ligger vi i Reserve. Snart er Kampen dog i fuld Gang. Den varer et Par Dage. Saa gaar det atter tilbage. Det er mørkt, og vi maa ligefrem arbejde for at komme frem ad de daarlige Veje.

Efter et Par Dages March skal vor Bataillon danne Bagtroppen. Dersom Russerne virkelig havde forfulgt os, havde det været et temmelig svært Stykke Arbejde. Men det blev ikke til andet, end at vi nu og da saa nogle Kosakker paa store Afstande.

Nu ligger vi altsaa i Schlesien igen og grunder paa, hvad Meningen egentlig var med denne Tur.

Foreløbig har vi Ro. Men længe varer det nok ikke, før det gaar løs igen.

d. 10. November.

I Gaar Aftes forlod vi vort gode Kvarter i Schlesien. Vor Værtinde, en Enkekone, der saa moderligt havde taget sig af os, græd, da vi gik. Hun havde gerne beholdt os, endskønt vi fyldte den lille Stue til sidste Plads.

Som et Tegn paa, at jeg har levet meget godt i den sidste Tid, kan jeg fortælle Jer, at jeg nu vejer 150 Pund, altsaa godt 10 Pund mere end ellers. Nu har jeg altsaa noget at tære paa, dersom vi gaar sultende Tider imøde igen.

Fra B. gik vi til K. Derfra kørte vi med Toget til M. i Provinsen Posen. Derfra havde vi en lille Tur til B., hvor jeg nu har det ligesaa godt.

Jernbanefarten blev ikke saa lang denne Gang. Fra Aften til Morgen kørte vi. Ved de forskellige Stationer blev vi overdængede med Smørrebrød, Chokolade, Cigarer og alt muligt godt. Det er forresten ret rørende at se, hvor Folk ofrer sig for Soldaterne. Alle vil gerne give noget. Og alle vil de gerne tale med os.

Soldaten staar nu i et helt andet Lys. Før løb de helst af Vejen for ham.

Nu sidder vi altsaa i B. hos en Bonde, der har faaet sit Stykke Jord fra en udstykket Herregaard. Han stammer ellers fra Vestfalen. Han er ene her med sin Søn og halvvoksne Datter. Den øvrige Familie flygtede, da Russerne nærmede sig til Thorn. De blev meget glade, da vi kom. Der blev lavet Kaffe og slagtet et Par Gæs. Datteren var dog ikke rigtig fortrolig med Gæssene, saa fik Størbeck — en meklenborgsk Husmandssøn — og jeg fat. Og mens han fortæller, at de somme Tider har drevet deres Julegæs hjemme op til 22 Pund, slagter og parterer vi et Par af disse Væsner. De andre hjælper med at skrælle Kartofler. Det bliver fin, fin Middag. Appetitten er god. Klokken er tre.

Vi fordriver nu Tiden med forskellige Ting, til Middagen bliver færdig. Ved Bordet sidder fire Polakker og spiller Kort. Nissen fra Varnæs sidder og spiller: „I Kongelunden skal Brylluppet staa“ paa en Harmonika. Paa Gulvet staar Sønnen, der venter paa at blive indkaldt, og betragter vore Bøsser. Nogle giver ham Forklaring og efteraber Lyden af de pibende Kugler. Ved Bordet er Reservisten faldet i Søvn over en gammel Avis. Maaske han spekulerer paa Hævn. Han har afsonet tre Dages streng Arrest. I Felten er det det samme som at blive bundet til et Træ i to Timer. Han havde ondt ved at følge med fra Rusland. En Feldwebel skældte ud, og saa forsøgte han at lange ham en med Bøssen i Mørkningen. Det maa man jo ikke. Men det kan han ikke indse.

Vor tyske Sanitetssoldat Bush, der ellers er Kromand i Z., fortæller Manden Krigseventyr. Han svedte og blev altid bagefter i Førstningen. Nu løber han lige saa godt som vi. Han er altid fuld af Løjer og mangler ikke, naar de Saarede skal hjælpes.

Mor skriver, at Hertug Ernst Gynther har taget Nis Nissen med hjem i sit Automobil, fordi Nordslesvigerne havde vist sig saa flinke i Krigen. Ja, Pokker skulde tage dem, hvis de ikke paaskønnede det. G. skriver, at alle hjemme er mødt under Fanerne. Bedre Bevis paa, at vi er lovlydige Borgere, kan de da ikke faa. Det har nok været svært for mangen en at drage afsted. Men Pligten og Retten til at bo paa vor Jord har drevet dem. Og her skal ingen sige os paa, at vi ikke gør vor Pligt til Punkt og Prikke og har bestaaet Ildprøven lige saa godt som alle andre Soldater i Hæren.

Middagen er færdig. Mange Hilsner.

T.

I Klemme.

Østpreussen, 7. Decbr. 1914.

Kære Forældre!

— — — Det var den 3. December, da vi var paa Feltvagt. Vort Kompagni har en Feltvagt opstillet 1 Klm. fra vor Skyttegrav. Der foran ligger et Gods, som hedder Amalienhof, som er delvis nedskudt og afbrændt. Paa højre Side en lille Granskov, og paa venstre Side ligger Gaarden og en stor Park med store Træer, mest Løvtræer. Alt det skal vor Feltvagt beskytte, at der ingen Russere kommer ind. Tusinde

Meter paa den anden Side Godset ligger Byen B., som er besat af Russerne.

Vi kom derud om Aftenen og løste den gamle Feltvagt af, som bestaar af 44 Mand, en Løjtnant, en Feldwebel, et Par Underofficerer og en Hornist. Før vi blev inddelt til vor Post, sagde Løjtnanten, at hvis vi blev overrumplet og ikke kunde holde Stillingen, vilde Hornisten give Signal, og Pladsen blev bestemt, hvor vi skulde samles. Jeg og Peter Bonde fra Dybbøl stod sammen, vi havde anden V. og skulde staa to Timer, fra 7 til 9.

Vi stod til Højre midt i Udkanten af Skoven, foran laa B., til Venstre stod 3 Mand i en lille Skyttegrav, til Højre for os stod 3 Mand i Skyttegrav og helt oppe paa højre Fløj stod en Dobbeltpost.

Da vi havde staaet en halv Time begyndte vore Poster at skyde helt nede paa venstre Fløj; men vi kunde ikke se noget, og Skydningen hørte op igen. Men paa en Gang kommer der ca. 70 Meter fra os en russisk Skyttelinje paa henved 30 Mand, saa begyndte jeg og Peter at skyde, vi skød en 40 Skud ialt, men kunde ikke forstaa, at ingen af de andre skød. Men det var ikke saa sært, for hele Feltvagten havde trukket sig tilbage. Der var nemlig kommen ca. 500 Russere ind i Skoven til Venstre, og det havde vi ikke set.

I det samme kom der en russisk Soldat og stod lige ud for mig. Jeg raabte ham an: Hvem der! Og den Stakkel, han gav et Skrig og blev saa angst. Det Ansigt og det Skrig glemmer jeg aldrig. Han forsvandt ind i Skoven, vi skød ikke, og han skød heller ikke.

Men hvad nu, paa en Gang var hele Skoven fuld af Russere. Feltvagten var borte og havde ingen Signaler givet, og havde ladet os staa alene. Vi rask omkring og vilde gennem Skoven. Men hvor vi skulde samle? Midt igennem Skoven gaar der en bred Landevej, og den skulde vi følge til W. Men da vi kom derned, var hele Landevejen besat af Russerne med en lang Skyttekæde, bag os kom ca. 40 Mand, ja vi var helt omringet.

Vi krøb straks ind under et Par smaa Graner, og der blev vi saa liggende. Russerne søgte Skoven ordentlig igennem baade paa Kryds og tværs, men de saa os ikke. Vi blev rolig liggende, af og til kom der en.

Ja, der var en saa nær ved mig, at han traadte paa min Kappe, da han gik forbi. Vi laa lige ned paa Jorden, og der laa vi fra om Aftenen Kl. 8 til om Morgen Kl. 7 uden at røre os.

Vi frøs, vi kunde ikke hoste, ikke snyde Næsen, ja, det var en forfærdelig Stilling. Russerne lige foran. De var i Færd med at grave Skyttegrave udenfor Skoven; jeg sagde til Peter: „Hvad bliver det her til?“ Ja, der var jo foreløbig ikke andet at gøre end blive liggende.

Hen i Morgenstunden hørte vi noget gebrokkent Tysk, og alt var roligt, saa stille som om hele Skoven var rensat for Russere igen, men ak og ve! Vi mente næsten, at vor Feltvagt var kommen ud igen. Vi krøb saa rundt i Skoven, lyttede, krøb videre, vi vilde hen og se, om der var en Post udstillet ved vor Vagtstue.

Vi kom omtrent derhen, saa kom der en lille sort

Russer ud og lo over hele Ansigtet, og saa saa fornøjet ud. Han havde vist været inde og faa sig et godt Maaltid, for vi havde baade Brød, Smør og Flæsk og Cigarer. Det laa jo paa Vagtstuen. Ja, han har rigtig nok smovset.

Da vi saa ham, vidste vi jo Besked, at Russerne var der endnu. Vi krøb saa i Dækning igen. Men da Klokken var 10 om Formiddagen, begyndte vort Artilleri at skyde, og hele den Granatild fik vi altsammen. Ja, det var saa forfærdeligt, at der er ingen, der kan forestille sig det. Det Ekko, saadanne Skrald giver i Skoven, er helt ubeskriveligt. Af og til fik vi hele vor Kappe fuld af Granatstumper og Jord. Vi laa med Næsen i Jorden, krøb saa tæt ind under Granerne som vi kunde, og laa stadig med de Tanker: Nu kommer der en, og Du er færdig, eller der kommer en Russer og giver Dig en Kugle eller et Bajonetstik. Ja, det var lange Timer at ligge der. Da Kl. var 11¹/₂ Middag, kunde Russerne ikke holde sig i Skyttegravene længere. Saa kom der ca. 30 Mand mindst og de gik lige tæt forbi os, men saa os ikke, vi laa ganske musestille. Og Granatilden blev ved uafbrudt. Mærkelig nok blev vi ikke truffet og saaret, men fik af og til en Ladning Jord, Sten og Granatstumper over os; men de var jo trætte af Grangrenene, inden de kom til Jorden.

Denne Granatild varede til Klokken 12 Middag, og saasnart den hørte op, var Russerne i Parken igen. De gik atter forbi os, men saa os ikke.

Hvad nu, siger Peter til mig. Jeg foreslog, at vi skulde blive liggende til Aften, for saa kom vor Felt-

vagt nok ud at lede om os. Men det slog fejl. Vi blev roligt liggende til Klokken 5 om Eftermiddagen stift paa en Plet, aa, hvor vi frøs, vi kunde ikke røre os, 50 Meter foran os stod Russerne. Vi havde ikke faaet noget at spise. Men jeg var saa heldig, at jeg havde faaet en halv Flaske Cognac med. Den fik vi en lille Slurk af engang imellem. Det var det eneste vi nød. Men vi frøs, vi havde jo ogsaa ligget paa Maven fra Kl. 8 om Aftenen til anden Dags Eftermiddag Klokken 5. Det var en lang Tur, ligge i en saadan Stilling, og Du ved ikke, naar Du faar en Kugle eller et Bajonetstik. Ja, det var en lang, haard, nervespændende Nat og Dag.

Da Klokken var 5, var det lidt mørkt i Skoven, uden for den maanelyst. Nu skulde det prøves. Enten—eller. Se at komme tilbage til vort Kompagni eller i russisk Fangenskab. Jeg sagde til Peter: „Kan vi nu spille dem det Puds at snige os igennem?“

Vi regnede med, at Russerne var lidt dumme. Saa krøb vi paa alle fire hele Skoven igennem, ud til, hvor vi havde staaet Post. Vi tog vor Hue paa, Hjelmen i venstre Haand og Bøssen i højre. Af og til lyttede vi, om Farvandet var rent. Hele Skoven kan vel være en 10 Tønder Land, og den var besat af ca. 500 Russerne, 2 krigsstærke Kompagnier.

Nu, vi kom godt og vel ud til Skovkanten, men lige som vi skulde ud af Skoven, kom der 7 Russere. De gik forbi os paa Skridts Afstand, vi blev staaende ganske roligt, og de mærkede os ikke. Haarene rejste sig paa Hovedet; men da de var forbi, var vi straks koldblodige igen.

Nu skulde vi igennem den russiske Skyttekæde. Vi agerede saa russisk Patrouille og gik ganske roligt ud af Skoven, med Hjelmen under venstre og Geværet under højre Arm, som om der ingen Ting var. Hele Skovkanten var jo besat af en vældig Skyttelinje, men for hver 10 Skridt vi kom fra Skoven, lettede det noget. Vi kom godt igennem Skyttekæden. Se, Russerne gaar altid og smaafløjter, og det havde vi jo ligget i Skoven og lært, saa Melodien kunde vi. Og vi gik saa og smaafløjtede paa vor Patrouilletur og det gik godt.

Men nu kom vi i en farlig Stilling, vi kom jo nemlig mellem 2 Skyttelinjer. Vi gik efter Skyttegraven ved 7. Komp. 84 og da vi kom nær paa 100 Meter, skød de to Skud paa os, den ene Kugle gik til Højre for os, den anden til Venstre.

Vi smed os straks ned, tog Huen af og satte Hjelmen paa, saa var vi tysk Patrouille, stod op og gik videre, og saa skød de ikke mere, det var jo maanelyst, og saa kunde de se, vi havde Hjelm. Vi gik saa hen til 6. Kompagni, dem raabte vi an, at de maatte ikke skyde, vi var Patrouille 5. Komp. 84. De hørte det straks og vi kom saa over Pigtraaden, og kom lykkelig over til 6. Kompagni. I kan tro, at vi var glade, at vi var kommen uskadet fra saadan en Tur, kommen godt igennem baade den russiske og tyske Skyttelinje. Nu gik det saa derfra til vort Kompagni. Der blev Glæde, da de saa os igen. Vi meldte os straks til vor Feldwebel, at vi var kommen tilbage. Han kunde næsten ikke tro sig selv. Vi gav saa en Forklaring over hele Turen.

Saa maatte vi med det samme hen og melde os til Officererne. Vi gjorde saa en Melding: Saa og-saa mange Russere er der, og de har gravet Skyttegrave langs med hele Skovkanten. „Donnerwetter! wië kan das blosz angehn!“

Den ene stak os en Flaske Vin, den anden en Flaske Cognac, og de var velkomne ovenpaa saadan en Frysetur. Men da vi saa kom til vore Kammerater, blev der først Glæde. Vi er jo 10 Danske, som altid holder sammen, og bor sammen; men nu fik vi at vide, at der mangler 2 Mand endnu. Vi har ikke set dem, saa de er nok løben lige i Hænderne paa Russerne. Den ene var en af os 10. Peter Andersen fra Dyndved paa Als, en flink en, som vi alle holdt saa meget af. Bare han ikke er saaret, saa kommer han nok igen. Den anden var en W. Schrøder fra Slesvig.

Vi var allerede meldt til Tabslisten som savnede, og al vor Post var sammenpakket og skulde have været retur, men den fik vi igen. Ja vi maa takke Gud, at vi kom saa godt fra det, for hvis han ikke havde hjulpet os, saa var vi aldrig sluppet godt fra det, og han skal ogsaa nok hjælpe mig herefter. Jeg vilde kun nødig gøre den Tur om igen. Det er længe siden jeg har hørt hjemmefra, men Banen har været spærret her i en Uge, saa nu kommer der nok nogen Post igen.

Hils dem nu alle hjemme, at jeg er kommen godt ud af den „Klese“.

Kærlig Hilsen

Eders

JENS.

Fra Yserkanalen.

Kære Far og Mor!

— — —

Det værste er her Vejene. For at komme frem til Stillingen, maa vi tværs over Markerne, over et Virvar af forladte Skyttegrave og gennem Bække, der er langt oversvømmede. Vejene selv er aldeles ubrugelige, delvis skudt i Mas af Granater med meterdybe Huller, dels opkørte. Vi maa tidt vade til langt over Knæerne i Snavset, hver Gang vi skal frem. At vaske sig er en Luksus. Hænderne faar sig engang imellem en lille Omgang, men Ansigtet har ikke været i Vand i de sidste 4 Dage. Her regner det ustandseligt, saa der er ikke Tale om at komme uden for Døren (om man i det hele taget tør bruge dette Udtryk) hele Dagen.

Vi er nu saadan indrettet, at vi 2 Dage ligger i Skyttegravene, 2 Dage i Reserve og saa igen 4 Dage helt i Hvil. Tilsyneladende skal denne Turnus blive ved saadan endnu i længere Tid. I alt Fald har jeg allerede udsøgt mig en pæn lille Gran til Juletræ. De to Dage i Skyttegravene er slemme. Gennem Vand og Dynd, midt i den bælgmørke Nat marcherer vi 2 til 2½ Time for at naa de Par Kilometer frem. Om Dagen kan man ikke afløse, da alt, hvad der blot stikker Næsen over Jorden, er vis paa at blive skudt ned.

— — — — —

En Dag var jeg kommen i vor „Artillerie Beobachtungspostenstand“, og saa ud over Terrænet. Det var frygteligt. En rigtig Slagmark. I en pæn Skraaning

gaar Plateauet ned mod de oversvømmede Distrikter. Ligeoverfor ser man Fjendens Skyttegrave, hvor man fra Tid til anden ser Vagtposternes Hoved stikke op. Og imellem dem og vore Skyttegrave ligger saa i alle Stillinger og alle Uniformer Hundreder af Lig: Skotter i deres brogede Skørter, feltgraa Tyske, Fransk-mænd i deres højrøde Bukser, Turkos i den mørkeblaa Frakke, saadan ligger de mellem hverandre. Og saadan har de allerede ligget der i Uger. Midt imellem staar der en forladt Ammunitionsvojn. Hestene ligger døde med opreven Bug.

Fra vor Skyttegrav, der før var fransk, til Fransk-mændenes Skyttegrav fører endnu en Løbegrav. I Vandet, der endnu staar ca. 80 Ctm. højt, svømmer Ligene af dem, der for Uger tilbage faldt. Og der er ingen Mulighed for at skaffe dem bort. Man bliver haard, naar man ser dette.

Værst er det, naar jeg faar Melding om, at der er nogle Saarede. I fuld Galop gaar det saa med 4 Sanitetssoldater og en Baare over de 400 Meter frit Land til Løbegravene. Saa langs med dem for at forbinde Manden og, saasnart der er en lille Ildpause, igen i Løb tilbage med ham. Det eneste, man føler i et saadant Øjeblik, er Trangen til blot hurtigst muligt og sikkert at faa den stakkels Fyr godt borttransporteret. Slemme Ture har det været, naar man laa der foran Ildlinjen, mens Shrapnellerne knatrede omkring en, og man ikke vidste, hvorledes man nu bedst skulde faa den Saarede bort. I derhjemme aner jo ikke, hvad det Ord Krig vil sige. Det lader sig slet ikke udtrykke, men tro mig, det er noget forfærdeligt.

Smukt er det, som Kammeratskabsfølelsen har udviklet sig blandt os alle. Faar én en Pakke hjemme-fra, kan vi være vis paa, at han nok skal dele med alle, enten det er Officer eller Menig.

I Morgen kommer vi 4 Dage i Hvil, saa faar jeg igen Post. Mange Tak for den store Pakke Den anden skal nok ogsaa komme frem engang.

I Dag har jeg haft Størvask. Hils alle Bekendte. Jeg skriver, saasnart jeg kan.

Kærlig Hilsen fra

C.

I engelsk Fangenskab.

— — — Jeg er reddet, om end haardt saaret. Den 28de August er vi gaaet i Kampen og gaaet under. Kampen vil jeg ikke beskrive, om den fortæller jeg Eder senere. Blot at 16 Torpedobaade, 3 smaa og 4 af de nyeste Panserkrydsere har kæmpet mod den lille „Mainz“.

Jeg er kort før Skibets Undergang sammen med Mertens sprunget over Bord. Vi trak os helt nøgne af, da jeg var haardt saaret og havde Søstøvler og svært Tøj paa. Saa sprang først jeg og straks efter Mertens efter mig over Bord. Hvor godt det var, at jeg kunde svømme godt, har jeg saa erfaret. Vi svømmede i $\frac{1}{2}$ Time, saa reddede Englænderne os meget net og godt. Men mit højre Øje er skudt ud og Huden er brændt af begge mine Arme af Granatilden. Mine Arme er nu snart atter hele, og Øjet er snart ogsaa kommet sig. Jeg faar maaske her i England et Glas-øje. Jeg er ellers sund, rask og ved godt Humør. Jeg

savner blot min gode Ven Mertens. Han er kommen i et Fort, da han ikke var saaret. Jeg vil bede Eder om at meddele hans Kone det. Vi maa ikke skrive ofte.

Efter Krigen kommer vi nok hjem igen. Jeg vil haabe, at I har det godt og at F. (Brevskriverens Broder, som ogsaa tjener i Flaaden) maa komme godt over det, hvis han ogsaa skulde komme i Kampen. 130 Mand er reddede af os og ca. 330 er omkommen. Af de Reddede er 38 mere eller mindre haardt saarede her i Hospitalet. De Ikke-Saarede er paa et Fort. Tusinde Hilsner til alle derhjemme — — —

Af et Brev fra Over-Matros Theodor Duus fra Aabenraa til hans Forældre.

Paa Feltvagt.

. Ved Mons i Belgien, hvor der var Kamp mellem os og Englænderne, laa vi i anden Linje, men i meget heftig Shrapnellild. Der blev Chr. Petersen saaret.

Vi er nu næsten ødelagt af anstrengende Marchure. Vi gennemstrejfer Landet paa Kryds og tværs, hver Dag marcherer vi ca. 40 Kilometer. Vi kommer sjælden til Ro før Kl. 10—11. Hver Morgen skal vi op Kl. 3 $\frac{1}{4}$. Mange, mange bliver tilbage som Fodsyge. Men Parolen er altid: Fremad!

Jeg hørte en Flyveofficer udtale: Hellere lader vi det halve af vort Kompagni ligge i Vejgrøften, end at det bagefter falder i Kampen. Sagen er nemlig den,

at paa Grund af denne hurtige, i Historien enestaaende Fremmarch faar den tilbagegaaende Fjende ikke et Øjeblik Ro til at samle sine Kræfter. Denne hurtige Fremmarch, udtalte Flyveofficeren videre, har sparet os for mange Fægtninger.

Nu er jeg paa Feltvagt, og her har vi det godt, hvad Føden angaar. Alle Butikkerne er plyndrede, men Vin har vi nok af. I Formiddags lavede vi Te og fyldte Rødvin i. Det smagte fortrinligt. Til andre Tider har vi ingen Ting. Det gaar op og ned.

Det gaar mig saadan, at for hvert Øjeblik, der gaar, bliver det mig mere og mere uforklarligt, hvordan de Ledende kan forsvare det, at lade det komme til en saadan Krig. Naar man er Vidne til al den Elendighed, som en Kamp fører med sig — de Saarede, som ligger og hyler, Indbyggerne, som flygter i Flokkevis medførende deres dyreste Ejendele, — saa har man set nok af Krigens Skyggesider. Man bliver baade blød og haard i sin Karakter. Blød, da man atter og atter deler til det sidste Stykke med sine Kammerater, haard, da man ikke tænker det mindste ved at skyde Mennesker ned. Det er som paa en Klapjagt. Ved O. brød Belgierne en for en ud af Skyttegravene og en for en faldt de. Men Løsnet er altid: Fremad! Fremad!

Jeg har her i Kompagniet mange, som taler Dansk og flere gode Kammerater. Vi deler alt med hinanden

.

Jeg forstyrres stadig i mit Skriveri af Civilister, som vil passere igennem mit Distrikt, for der maa ingen komme igennem uden Pas eller anden Legitimation. Jeg maa saa først langt og bredt forklare dem

det paa Fransk. Men med det franske Sprog gaar det ellers helt godt. Jeg kan blot ikke huske alle Gløser.

R. kom lige tilbage fra sin Feltvagt. Han ligger her ved Siden af og vasker sin Skjorte. Jeg fik min vasket i Gaar efter at have haft den paa i tre Uger. Det var velgørende.

Vi har her paa vor Feltvagt været heldig med at kapre et Bord og et Par Stole. Lige kommer en Soldat slæbende med en stor Krukke Honning. Hvor det kommer fra, det tales der aldrig om. C'est la guerre, som vi plejer at sige til Indbyggerne for at berolige dem

En Flensborgers Oplevelser.

Den første var den 18. Avgust ved T. Vi var først i Reserve og kom først sent i Kampen. Tabet ved vort Kompagni var derfor ikke saa stort. Saa vidt jeg husker, 2 døde og 4—5 saarede. Her kæmpede vi kun imod Belgierne.

Saa kom Slaget ved M. den 23. Avgust imod Englænderne. Her havde vi igen ikke store Tab, jeg mener selvfølgelig kun vort Kompagni. Her tog jeg om Aftenen, da jeg var sendt forud med nogle Folk igennem en By, 3 Englændere til Fange. Her var det, hvor en Løjtnant af vort Kompagni paa en Patrouille med 18 Mand kun kom tilbage med 5 Mand. De var i Mørkningen løbne ind i den fjendtlige Stilling.

Derefter kom Fægtningen ved Ch.-Th. den 3. September. Her havde vi heller næsten intet Tab,

men her oplevede Franskmændene en grufuld Overraskelse. Vi var efter en forfærdelig lang March, fra om Morgenens Klokken 2 $\frac{1}{2}$ til om Aftenen Klokken 9, ankommen til Byen Ch.-Th. og begyndte straks at nedgrave os paa en Høj foran Byen, da der blev os meldt, at Fjenden var i Anmarche. En Afdeling Artilleri gik under Bedækning af Infanteri helt hen i Nærheden af Byen, saa at den kunde beskyde Hovedgaden. Klokken 12 om Natten ankom der til Byen en hel Del Tropper, som lystigt sang deres Soldatervise. Vort Artilleri kunde først ikke blive klog paa, om det var vore Soldater eller Franskmænd. Men da de kom nærmere, kunde man høre dem synge den franske Nationalsang. De anede altsaa intet om, at vi var i Nærheden. Da de var komne 100 Meter fra vort Artilleri, begyndte det pludselig at beskyde dem med en kolossal Granatild. Panikken hos Franskmændene var ubeskrivelig, og de løb alle tilbage til Byen, som de havde passeret i Forvejen; saa snart vort Artilleri opdagede dette, beskød det den Bro, de skulde passere. Mange Hundrede af de fjendtlige Soldater blev revne i Stykker til en uigenkendelig Masse. Da vi passerede Byen næste Dag, saa' vi endnu Sporene af dette frygtelige Skuespil. Arme, Ben, Hoveder, Stykker af Kroppen og alle mulige Dele laa omkring paa Gaden, og da var det meste allerede opryddet. Gader og Husene var oversprøjtede med Blod. Nogle af vore faldt om, da de saa' dette skrækkelige Syn. Man sagde, at Franskmændene havde til Hensigt at tage Kvarter i Byen, og saa blev de overraskede paa denne Maade.

Næste Fægtning var den 6. September ved N. Her havde vort Regiment et stort Tab; skønt jeg var i allerførste Linje og Kuglerne aldrig har regnet saa tæt, slap jeg dog ved Guds Hjælp godt fra det. Her var det, hvor jeg sammen med Løjtnant B., som var min Løjtnant, da jeg laa enaarig, bragte min saarede Løjtnant P. ud af Kugleregnet, hvorfor han forærede mig sin Revolver til Erindring; denne tabte jeg desværre igen. Efter dette Slag blev jeg foreslaaet til Jernkorset og fik det ogsaa. — — — J. V.

Dagene skifter.

Det gør de i Freden, og det gør de ogsaa i Krigen, om end de fleste er af dem, hvorom man siger: „de behager os ikke.“

Det er vel i Reglen saadan, at Folk tror, naar deres Paarørende er ved Bagagen, er de vel bjærgede, saa godt som uden Fare. Nej, langt fra! Bagagen har en farlig Fjende, og det er Flyverne. Aldrig glemmer jeg første Gang, vi stiftede Bekendtskab med dem. Der kredsede et Par ovenover os, og vi løb raadville om mellem hverandre, skød paa dem, hvad naturligtvis ikke nyttede det mindste. Det fornuftigste, vi kunde have gjort, havde været, at kaste os fladt ned paa Jorden, helst i en Fordybning; men det vidste vi dengang ikke. Vi kom 6 Mand ud paa en Chaussé og havde nu Flyverne lige over Hovedet paa os. Uden at tænke over det (man tænker overhovedet ikke i saadanne Øjeblikke) sprang jeg om bag et tykt Træ. Da gav det et forfærdeligt Brag, og Jord og Stene

og Stykker af Bomben suste forbi mig, men Træet havde beskyttet mig.

Flyverne sejlede bort, og jeg skulde se, hvad der var blevet af mine Kammerater. Der laa de, døde og saarede; én af dem kaldte paa mig, og bad mig løse hans Livrem; han kunde ikke faa Luft. Remmen trykkede ham. Jeg skar den over, men kunde nok se, det var ikke den, der trykkede; han var dødelig saaret i Brystet, og faa Minutter efter var han død.

Det var en ubeskrivelig Følelse, hvormed jeg stod der uskadt mellem mine døde og saarede Kammerater. Jeg var som bedøvet, den første, klare Tanke sendte jeg i en Tak op til ham, hvis Haand, det er jeg sikker paa, havde ført mig om bag Træet. Det er én af de Dage, man mindes med Gru, men ogsaa med Tak til Gud, saa længe man lever.

Noget efter kom vor Brigade tilbage i Hvil i tre Uger. Den havde været i Fronten siden Krigens Begyndelse. Jeg blev indkvarteret tilligemed to andre i et flot Herskabshus i en stor By i Nordfrankrig. Det stod fuldstændig urørt, som Familien havde forladt det. Kun Portneren og hans Kone var tilbage. De lavede Mad til os. Der sad vi tre Soldater til Bords i en stor Spisesal med udskaaret Panel næsten til Loftet, og Marmorkamin. Foruden Spisesalen havde vi Saloner og et Modtagelsesværelse. Møblerne i den ene Sal var betrukket med Silke, i den anden med Plyds. Der var sorte Marmorkaminer og over hver stod der et prægtigt Ur med en Lampe paa hver Side. Og der var Nicher i Væggene med Marmorfigurer, og alt var ægte, fint og kostbart, saa man kan bare ikke be-

gribe, at Familien er rejst saadan over Hals og Hoved fra det hele. Vi havde fine Mahognimøbler i vort Soveværelse. Som jeg sad og skrev dette Brev, stak en Løjtnant Hovedet ind ad Døren, og spurgte, om vi var tilfredse med Kvarteret. Jo, det maatte vi da indrømme, at vi var. Saa kom der en Herre, og tog nogle Papirer ud af Skrivebordet, og fortalte, at Huset's Ejer var død, maaske falden, det fik jeg ikke Rede paa. Denne By var fuldstændig uskadt, og Forretningsslivet gik sin Gang.

Det var en velkommen og haardt tiltrængt Hvile, som vi nød i tre Uger, og saa tilbage til Fronten igen.

Ja, Dagene skifter!

IVER.

Sprogvanskeligheder.

M. i Frankrig, den 18. Januar.

Kære Nabo!

Naboer har vi ellers ikke været i næsten et halvt Aar, men jeg haaber, at vi bliver det igen, og haaber ogsaa, at det ikke maa vare alt for længe, skønt Udsigterne kun er smaa.

Vi har ligget her paa et og samme Sted et Fjerdingaar, og kanske vi skal blive her længe endnu. I Dag skulde vi have pløjet med syv Plove og fire Heste for hver. Det vil vist blive et smukt Teater. Der er ikke mange, som har pløjet før, og Plovene er heller ikke som hjemme hos os. Vi skal jo nu se, hvordan det vil gaa. I Dag blev det ikke til noget. Vi kom i Stedet for til at køre Sukkerroer til en Sukkerfabrik, som ligger 5 Klm. herfra. Andre tog Roer

op, hvoraf der endnu sidder en Del i Jorden. Bliver vi her Foraaret over, kommer vi ogsaa til at saa Havre for Franskmanden. Det bliver altsammen gjort for en Sikkerheds Skyld, for at vi kan have noget at fodre med, hvis vi bliver her en Vinter til. Det var dog ikke godt, om vi skal blive her ret længe, bedre var det at komme hjem og arbejde for sig selv end her for Franskmændene. Arbejdet her kan vi ellers holde ud længe. Vi tjener ikke den Dagløn, vi faar, og det er heller ikke hver Dag, vi arbejder.

Hjemme maa det blive knapt med Arbejdskraft. Naar man kommer i større Stationsbyer som Chr. eller N., ser man stadig lange Jernbanetog fulde af Militær. N. er den sidste Station; længere gaar Toget ikke; derfra gaar det lige ud i Skyttegravnen. Den Gang vi laa i N., var jeg tidt paa Banegaarden. Men jeg blev der ikke ret længe. Jeg kan ikke godt se saadan noget. Der holdt lange Rækker af Automobile og Vogne med Saarede Den Gang vi drog hjem fra, troede vi, at i Løbet af et Par Maaneder vilde det være forbi, saa vilde den Krig være til Ende. I alle Tilfælde dog inden Jul. Nu er vi godt inde i det nye Aar, og der bliver talt om til Paaske, eller til Pinse. Andre mener, at vi kommer til at holde Jul en Gang til her. Men saa længe skulde man ikke tro, det kan vare

Naar min Broder kan blive hjemme, maa jeg ikke klage. Men bliver han indkaldt, er det galt, for det er vist ikke let at faa en anden i hans Sted. Tiden gaar godt for os her. Vi har det godt, men længes efter Hjemmet og er spændt paa, hvorledes Enden vil blive

paa det hele, hvordan det vil komme til at se ud for os efter denne store Krig. Mangen en kommer vist til at begynde forfra.

Vi er fire Mand sammen her, har selv et lille „my-song“ [maison = Hus]: Smedemester *Dall* fra Mølby, Bygmester *M. Madsen* ogsaa fra Mølby og jeg. Den fjerde er en Kieler. Naar vi saa har Besøg af vore Naboer, bliver her talt tre Sprog: Dansk, Tysk og Fransk. Det Franske er ikke let at lære, men naar vi bliver her en Tur endnu, saa lærer man alligevel saa meget, at man helt godt kan klare sig med Befolkningen. Siger de noget, vi ikke forstaar, siger vi *nix kom pran* [*komprendre* = forstaa], kan ikke forstaa det.

Den ene af vore Naboer er en køn ung Pige paa 17 Aar. Hvad vilde I sige i Byen, naar jeg tog hende med hjem?

Venlig Hilsen

H. N. K.

(Ugift Gaardmand fra Haderslevvegnen, Landeværnsmand. Brevet til Konen paa Nabogaarden.)

Franskmændene.

F. . . . , den 5. September.

Kære Forældre og Søkende!

— — —
For et Par Dage siden skulde vi have belejret den franske Fæstning La Fère, men endnu før vi naaede derhen, var Franskmændene flygtede og saadan gaar det de fleste Steder. Der er nu intet Haab mere for dem om, at de kan sejre.

De franske Soldater har heller ingen Lyst til Kam-

pen, de fleste overgiver sig, saa snart de kan faa Lejlighed dertil. De er især bange, naar vort Artilleri begynder at skyde. De franske Officerer siger selv, at de ikke kan stille noget op med deres Folk, i mange Tilfælde maa de drive dem frem med Pistolen i Haanden. Der er vist gode Udsigter til, at Krigen kan faa en hurtig Ende, det vilde ogsaa være godt, om det snart var forbi, en Krig er nemlig noget saa skrækkeligt, at det slet ikke kan beskrives. Det er dog langt værre for Befolkningen end for Soldaterne. I de Egne, hvor vi er komne igennem, er Landet saa at sige ødelagt. Der er mange Byer, hvor næsten alle Huse er brændte eller skudt sammen, saa de ligger i en Dyng, og de Huse, der ikke er brændte, er tomme fra øverst til nederst. Alt hvad der var brugeligt, er taget med, og hvad der ikke kan tages med, er slaaet i Stykker og rodet sammen i store Dyrer.

— — — En hjærtelig Hilsen til Jer alle.

HANS.

Fra Flandern.

K. (i Flandern), 16. Decbr. 1914.

Kære Far og Mor!

— — — Franskmændene rettede et meget haardt Angreb imod os. Ved Daggry, Kl. 8¹/₄, begyndte de en meget heftig Kanonade paa os. Det mindede stærkt om 11. November. Kanonaden vedblev en Time. Saa stormede Infanteriet frem imod os paa et enkelt Sted, netop i Midten af 8. Komp. De kunde ikke gaa frem over hele Linjen, da der laa en Sump foran os. De

gik paa med Dødsforagt. Fire Maskingeværer fyrede ogsaa løs paa os, alle imod 8. Komp. Og da vi er meget svage og har en stor udstrakt Front, kom de straks over i vor Skyttegrav og delte 8. Komp. til to Sider. Vi skød, og mange blev saarede. Saaledes blev mine seks Sidemænd saarede, to paa min venstre og fire paa min højre Side. Jeg slap fri, — ja, en mærkelig Tildragelse.

Vi skulde saa drages sammen imod Fjenden i vor Grav igen. Men de skød, saa godt de kunde. Jeg var en af de forreste imod dem, — to faldt og døde foran mig. Vi gik lidt tilbage igen, og de stormede ikke mere frem, men blev, hvor de var. Saa begyndte vort Artilleri at skyde og ramte midt ned, hvor de sad — i vor Grav altsaa, et Mesterstykke. Senere fik de mere. Jeg maatte saa et Par Gange hen til Artilleriets Iagttagere, til Bataillonsstaben o. s. v.

Om Aftenen, da jeg kom tilbage, kom de frem paa ny. Jeg vilde prøve paa at redde min Tornyster med mit Tøj og mine Sager, men da jeg kom derhen, kom de om Hjørnet og fyrede løs, en af os blev saaret, men jeg slap atter for Kuglen. Saa kom 1. Komp. og løste os af. Da vi samledes, var vi 19 Mand tilbage af 67. Senere kom der dog 20 til. Det var en haard Dag, kan I tro. En Hovedpine fik man af at være med i den stærke Ild! — og Ørene var næsten døve. Jeg tænkte ikke mere paa mig selv i den Tid, det stod paa. Vor Kompagnifører var saaret, én Underofficer død og to saarede. Vi havde ingen Officerer eller Feldwebler, men kun en Sergent og tre Underofficerer tilbage.

Den næste Dag begyndte igen med en stærk Kanonade og i Dag ligesaa. Om Natten var Franskmændene dog gaaet tilbage igen. I kan tro, det var rart, da vi i Aftes kom ud af Linjen og hjem, hvor jeg fandt Posten.

HANS.

Studefangst mellem Skyttegravene

— I Gaar var Løjtnant H. og jeg kørende med to Mulæsler til Noyon. En Artillerist var Kusk for os.

— — — — —
Turen herfra til Noyon er ikke omstændelig. Vi kørte med vore smaa Mulæsler i $\frac{3}{4}$ Time. De gik ganske vist ogsaa hele Vejen i stærkt Trav, man skulde undre sig over, at de smaa Dyr kan løbe saa hurtigt, og at de kan holde det ud i Længden. Køretøjet tilhører Artilleriet. Artilleristerne har fanget de to smaa Dyr paa en Mark. De brugte en halv Dag til at faa fat i dem. Hele Tiden bag dem paa en af deres Heste til endelig Muldyrene blev trætte. Da sprang ogsaa Blodet ud af Næsen paa dem. Nu har de det godt. Artilleristerne plejer dem som deres egne.

I Gaar Morges inden jeg drog afsted til Noyon, havde vi atter en meget interessant Oplevelse med franske Stude. Jeg kom gaaende hen ad Gaden fra min Afdeling og vilde just til Løjtnantens Bolig for at drikke Kaffe. Da kom der en Soldat løbende og fortalte, at der atter var kommen en Flok Stude indenfor vor Feltvagts Synskreds. I kan nok forstaa, at jeg ikke var længe om at komme ned til Feltvagten.

I et Nu var jeg i Baaden og ovre paa den anden Side af Kanalen. Her var min Ven Freese, en Vicefeldwebel, og et Par Soldater i travl Færd med at fange Studene. Men de havde ikke Held. Studene vilde undvige i Retning af de franske Skyttegrave. Freese skød to med Revolver og H. skar i et Nu Halsen over paa dem. Altsaa to havde vi i hvert Fald, men vi vilde jo gerne have dem alle og helst levende.

Det gjaldt nu om at være forsigtig og tillige hurtig i sine Vendinger. De franske Skyttegrave var kun 400 Meter borte, men en bortsvindende Taage lettede os Arbejdet. Fire Frivillige blev sat paa Post for at holde os franske Patrouiller fra Livet. Saa begyndte vi langsomt at drive Studene, otte i Tallet, hen imod en barrikaderet Bro, hvor vi maatte have dem gennem en smal Gang, en for en. Broen laa et Stykke fra den Plads, hvor Studene græssede. Men det gik ganske godt, da vi først havde faaet dem omringet. De fulgte roligt og troskyldigt Slagterens røde Lometørklæde.

Ved Broen stod vor Major. Han havde fulgt os med Opmærksomhed, da vi løb rundt derovre. Nu, da vi kom med vore Stude, var han begejstret over vore Bedrifter. Vi fik offentlig Anerkendelse udtalt. Ti Stude, der ligesaa godt tilhørte Franskmændene som os, der græssede snart nærmere deres, snart nærmere vore Løbegrave, havde vi hentet bort for Næsen af dem. Det maa selv Lægmænd kalde fint gjort!

Nu staar Studene her i vor Landsby paa Stald. To skød vi jo, de andre skal foreløbig leve, til vi faar

Brug for deres Tunge. Saa maa ogsaa de bøde med Livet. Men indtil den Tid skal vore Soldater nok passe dem godt. De faar hver Dag Roer og Hø, saa meget de vil æde, og de befinder sig øjensynlig meget vel under disse nye Forhold.

Jeg glemte at føje til, at vort Naboregiment fik den ene af de skudte Stude. De havde set vor Jagt og kom nu og bad om at faa en af dem. Vi gav dem saa én af de skudte. De kom i en Baad over Kanalen, slagtede den og sejlede saa tilbage til deres Skyttegrave med Kødet i Baaden. Det var morsomt at se dem ro tilbage med Baaden fyldt med det dejligste Kød. Deres Ansigter straaled af Glæde over, at de ogsaa fik Lov til at være med ved Studefordelingen. For os var det selvfølgelig, at vi gav dem en Portion. Vi havde ikke glemt den Dag, da vi fik 12 Pd. Filet til otte Mand. Nu fik de en hel Stud som Tak for sidst.

Vore Soldater faar nu i Dag paa Mortensdag en Lækkerbidsken. Lad være, at en Gaas vilde have været mere efter hjemlige Forhold, en Steg skal dog nok minde dem om, at det i Dag er en Højtidsdag — — —

Fra en Telegrafafdeling i Frankrig.

C. . . ., den 11. 11. 14.

Klokken er nu 2 Nat. Jeg er i dette Øjeblik bleven vækket op af min gode Søvn for sammen med en Kammerat at afløse to andre Kammerater, som nu

lægger sig til at sove i Vagtlokalet ved Siden af vort Telefonværelse. Jeg maa spadserere frem og tilbage og gnide Øjnene lidt, for at blive rigtig vaagen, vel vidende, at min første Pligt her er: at være fuldkommen vaagen. Vi er her ligesaa godt paa Forpost som de, der staar paa Udkig ude i Løbegravene og lytter med spændt Opmærksomhed paa hver mindste Lyd. I den mørke og taagede Nat, som vi nu har, maa man kunne høre et Blad falde fra Træet. Vi behøver ikke at spejde; men vor Opmærksomhed er henvendt paa den sagte summende Lyd som vore Apparater saa ofte kun giver, naar Ledningen har ligget længe i fugtigt Vejr paa et Sted. Lyden kan sammenlignes med en Spyflues Summen.

Denne Maade at kalde paa er ikke den eneste i Felten. Ringning med Klokke ved Hjælp af en lille Vekselstrømmaskine, der drejes ved et Haandtag, og som bruges hjemme i Almindelighed, er ogsaa delvis her i Brug, men ogsaa kun delvis af forskellige tekniske og praktiske Grunde.

En Soldat, som staar paa yderste Forpost og sover, eller kun halvsover, kan hvert Øjeblik blive overrumplet af Døden. Lidt anderledes med os, som ligger faa Kilometer bag Løbegravene. Vi kan ogsaa blive overrumplet af Fjenden, men Straffen for vor Forseelse vil under Omstændigheder komme længe efter.

Jeg vil antage, at Forposten derude, efter at have en meget anstrengende Dag bag sig, bliver overvældet af Søvn — Fjenden overrasker og stikker Forposten ned; den lidt længere bagved staaende Felt-

vagt faar maaske lige netop Tid til at vække de sende, men dog til Kamp færdige Kammerater. Dog sker Fjendens Overraskelse saa hurtigt, at der ikke er Tale om, at kunne afværge Angrebet. Men nogle lykkes det at undkomme og melde det forefaldne til Bataillons- eller Regimentsstaben. Et Tryk paa Knappen, og den summende Lyd lyder i samme Øjeblik i det tilsvarende Apparat, som ligger foran mig paa Bordet. Er jeg falden i Søvn, kan det summe saa galt det vil, uden at jeg mærker det mindste. Eller har jeg forladt min Post, blot faa Minutter, kan det ske, at Staben forude allerede er forhindret i at kalde, idet Ledningen er skaaren over. At en Melderytter ikke kan komme saa hurtig hertil som Elektriciteten, véd enhver, og Følgerne kan man tænke sig.

Funktionerer derimod alt, kan jeg modtage Meddelelsen, og bringe den til rette Mand; eller er der Tid nok, vække ham, saa han selv kan tale i Telefonen. Alt hvad der ligger her, bliver saa i samme Øjeblik alarmeret og det forefaldne meldt videre pr. Telefon til den næste højere Kommanderende o. s. v.

Telefonen bruges i Felten paa mange andre Maader. Jeg vil her anføre et Eksempel til.

Slaget begynder, Infanteriet er forude i udsværmet Skyttekæde; Fjenden ligger 600 til 800 Meter overfor. Syv til otte Kilometer bag vor Infanteristilling staar et Batteri Kanoner i en for Fjenden skjult Stilling, og fyrer over i den fjendtlige Række. Nu er det fra den Stilling ikke til at bedømme, om Afstanden er rigtig, og hvor Fjenden nøjagtig befinder sig. Der bliver lagt en telefonisk Forbindelse mellem

Batteriet og en paa et Højdepunkt eller en fremskudt Plads staaende Iagttagelsespost. Denne kan ofte ligge i Skyttelinjen. Iagttageren kan nu telefonere tilbage til Batteriet, om det skal skyde kortere eller længere eller til højre eller venstre.

Felttelefonen i alle fremskudte Stillinger i Forbindelse med de tilstødende Ledelser, disse med Etapperne og Hjemlandet danner tilsammen et Kæmpe-træ med Tusinder af Grene.

I Fredstid lægges Ledningerne altid fra Træ til Træ, eller i en Vejgrøft, og er der god Tid, saa paa dertil indrettede Stænger, som føres med paa Vognene. I Krigstid er den Betingelse, at faa tilvejebragt Forbindelse saa hurtigt som muligt, langt den vigtigste, og alle mulige Hjælpemidler tages i Brug. Statens Telefonledninger skæres over, hvor der kan være Tale om, at Fjenden kan benytte dem, kun nogle bliver liggende til vor egen Benyttelse. Beskadigede Højspændingsledninger er f. Eks. en Mulighed, som vi gør Brug af, hvor vi kan.

Teknikken, der er skreden frem med Taktikken, viser tydeligt paa mange andre Maader i denne Krig, hvilken Tidsalder vi lever i. I Krigen 1870—71 var Felttelegraphen ogsaa kendt; men var kun anvendt i ringe Udstrækning og paa langt mere omstændelig Maade end nu.

Som Meddelelsesmiddel i denne Krig fejrer den *traadløse Telegraf sin Triumf*, men den maa tillige bekende de Fejl, den sidder inde med. Det viste saaledes en officiel Bekendtgørelse, som vi fik forleden.

Disse faar vi indirekte ved traadløs Telegrafi. Eiffeltaarnet i Paris arbejdede flittigt paa at sprede Sejrs-
efterretninger rundt i Verden til neutrale Lande. Meddelelserne var bleven opfanget af en af vore Stationer og Telegrafisten svarede paa Vers paa en ret betegnende Maade, hvis Ordlyd jeg ikke mere husker.

De anstrengende Marchture, som Infanteriet maa gennemgaa, kender vi ikke, da vi for det meste kører eller rider; men de Fordringer, der stilles, naar der bygges Ledninger, er store, navnlig under Marchen.

En Fordel med Hensyn til Fødemidler er den, at vi danner ikke nær saa store Formationer som Infanteriet. Feltkøkken har vi ikke, det er blevet forsøgt; men det gaar ikke, da hele Afdelingen, der ikke er saa stor som et Kompagni, aldrig ligger i samme By. Vi danner Tropper paa 10 Mand, og hver Troppesørger saa bedst for sig. Der er saa gerne en Mand, som paatager sig Madlavningen, da Forliget paa den Maade er bedst. Han er saa fri for al anden Tjeneste.

I Dag har vi spist Oksesteg med Kartofler og Sauce og Kødsuppe med lidt Grønt. Der er jo ikke stor Forskel paa Retterne, men vi er godt tilfreds med, hvad vi faar. Vi er jo i Krigen; men det er vi somme Tider snart ved at glemme, naar vi sidder i en hyggelig opvarmet Stue omkring et veldækket Middagsbord. Vi drikker næsten kun Rødvind, da det ikke er raadeligt at drikke ukogt Vand paa Grund af den truende Tyfusfare. Øl kan vi købe i en Kantine, som er oprettet her i den sidste Tid, men vi maa betale 75 Penning for en Liter. For Smør har vi betalt

3 Mark 60 Penning for Pundet; men nu kan vi købe det for 2 Mark 25 Penning Pundet. Der bruges megen Brænde her. De fyrer her over det hele i aabne Kaminer, og anvender derfor Favnebrænde; baade tykt og tyndt Favnebrænde har de liggende i store Stabler. Et Komfur som hjemme bruges ikke i ethvert Hjem. Vor Trop har i Dag hentet et Par Sække Kartoffler og en Del Brænde med Vogn ca. 3 Kilometer herfra.

Beboerne arbejder nu flittig paa Markerne, der hentes Kartoffler, Roer, Bønner, Æbler osv.; mest er det jo Kvinder og Børn, men de tager godt fat, da de véd, hvad det betyder. Lidt for sent er de paa Veje, især med Bønnerne; af Kartofflerne er omtrent alt borte. Beboerne har ikke turdet færdes ude paa Markerne af Frygt for Granater, men troet sig mere beskyttede i Husene, særlig Kælderen.

At Husene dog ikke er ubetinget beskyttede, maa de desværre ofte nok erfare. Forleden dræbte en Granat en ung Pige og saarede flere i et Hus.

Vi ligger nu her paa femte Uge, og det kan maaske vare fem endnu. Efterhaanden faar Byen ogsaa et mere garnisonsmæssigt Udseende. Ingen maa passe-re uden Bevis, heller ikke Militærpersoner, ligegyldigt af hvad Rang. Gaderne og Gaardspladserne bliver gjort rene af Beboerne selv, under Opsyn af en Soldat, og Husene bliver ogsaa kontrollerede, om der agtes nok paa Renlighed.

Saadan gaar det nu Dag for Dag, en stadig utaalmodig Venten paa, hvad der vil ske.

A. S.

(En ung Elektriker.)

En Korrespondance.

(Efterfølgende Breve er skrevet til „Dybbøl-Posten“ af en ung Mand fra Sundeved, indtil han bliver haardt saaret af et Skud gennem Lungen.)

X, den 22. Oktober 1914.

— — — For Øjeblikket sidder jeg ret gemytlig i et lille Kammer her i Staden X (i det nordvestlige Frankrig) og tænker paa alt andet end paa Krig, saa I maa ikke tro derhjemme, at vi stadig lider Nød og Savn. Stuen, som jeg sammen med en god Kammerat fra Nordslesvig har indkvarteret mig i, var ved Ankomsten hertil i Morges i en Forfatning, som spotter al Beskrivelse, alt laa hulter til bulter, ituslaaede Borde, Stole, Skabe, Sengetøj, Linned, Potter og Skaar, og alt andet Kram. Vi gik dog straks i Gang med at rydde op, og i Løbet af kort Tid havde vi indrettet et lille eventyrligt Kammer; i det ene Hjørne har vi opredt en Seng, ved Vinduet staar et lille Bord med 2 Stole, paa en Hylde ligger vore Spisevarer: Brød, Fedt, Kød osv., de sidste to Artikler er dog en Vare, som ikke mange er i Besiddelse af. Paa en Krog hænger vore Geværer, Tornystre og Patrontaskerne, alt beredt, saa vi kan rykke ud, hvad Øjeblik det skal være.

Det er ved Aftentide, vi har drukket Chokolade og spist Kiks dertil, begge Dele sendt fra Mor; foran os paa Bordet ligger nordslesvigske og Hamborgske Aviser, som vi gerne modtager og læser med Glæde. En lille Lampe har vi besørget os, endskønt Lampeglasset mangler, er vi dog godt tilfreds med Belysningen. Dens matte Skin naar kun hen over Bordfladen, men i Krigen maa man kunne nøjes med li-

det. En lille Æske indeholder Cigarer og Cigaretter, naturligvis ogsaa fra Hjemlandet, thi henede er intet, slet intet at faa til Købs. Vi kvalmer, saa Stuen er fuld af Røg, og føler os for Tiden ret vel tilmode. At Franskmændene af og til sender nogle Granater ind imod Staden, har intet at betyde, deraf lader vi os ikke forstyrre.

Kl. lakker hen imod 11, og Dagen er til Ende, ingen véd, hvad Morgendagen vil bringe — heldigvis! — Tankerne drager som saa ofte her fra fjerne Lande hjem til Nordslesvig, til de hjemlige Egne, til Als og Sundeved, hvor Barndomstiden og de første Ungdomsaar saa lykkeligt ere henrundne. Alt for lidt har man vist før skønnet derpaa; Tiderne skifter, og hurtig kan Lykkens og Fredens Dage vende sig til det modsatte. Dog, vi haaber atter paa en lys Morgen, haaber paa Gensyn med vore kære i Hjemmet og gør saa vor Pligt indtil det sidste. Hindringer er jo, for at de skal overvindes, og lidt Nød og Savn er det heller ingen Skade at gøre Bekendtskab med.

Udenfor er alt mørkt. I Staden hersker Dødens Stilhed, ikke et eneste Lys er at se. For alle Vinduer er der hængt Tæpper, for at Skinnet af Lyset ikke skal trænge ud. Den fjendtlige Stilling er nemlig kun en 3—4 Kilometer herfra. Alt er tyst, og alt er stille; skønt Staden ligger fuld af Militær. Vore Tropper hviler.

I Formiddags afholdtes der Bataillons-Gudstjeneste paa aaben Mark, medens Kanonerne dundrede; det var anden Gang, vi havde Kirkegang her i Fjendens Land, første Gang var i Belgien uden for Brys-

sel. Der kan jo ikke altid ventes til Søndagen kommer, Gudstjenesten maa afholdes, naar Lejligheden er der, og den er der kun sjælden. Feltpræsten talte godt; til Stede var ogsaa Brigade- og Divisions-Kommandørerne; Præsten formanede os til at gøre vor Pligt og holde ud.

Dette var jo alt andet end krigeriske Efterretninger, kun Fredens Stemninger; mens der kæmpes. Vi har jo da ogsaa været der, hvor der med Bajonetten tilkæmpedes Terræn, Fodsbred for Fodsbred, hvor Venner og Kammerater i Snesevis faldt ved højre og venstre Side. Derom vil jeg saa fortælle lidt i næste Brev.

For i Aften vil jeg slutte, min Kammerat er søvnig og vil til Sengs. Dog først vil vi sætte Barrikader foran Døren. Vort Kammer ligger nemlig lidt afsides, og man véd aldrig rigtig, hvad der kan ske. Et ladt Gevær skal hænge over Hovedpuden. Det er næsten som en Røverstue, hvor et Par Røverhøvdinge har indkvarteret sig; det er eventyrligt og interessant.

Saa god Nat, og mange Hilsner her fra fjerne Egne til Venner og Bekendte paa Als og Sundeved.

JENS CHRISTENSEN.

Ogsaa en Hilsen fra Chr. Møller, Stadum ved Læk (den anden Røverhøvding).

Offentliggjort 2. Novbr. 1915.

Det var en pragtfuld Efteraarsmorgen, da vor Bataillon marscherede fra Byen X i Nordfrankrig, intet anende, at der, inden Solen gik ned, skulde hænde

saa meget. Opgaven var at søge Fjendens Stilling, og fremad gik det over Høje og gennem Dale, Byer og Skove. Landskabet var paa denne Egn vidunderligt smukt, særlig paa denne Dag, hvor Solen straaledede og ikke en Vind rørte sig. Henimod Middagstid blev der gjort Holdt, og udmattet, som vi var, lagde vi os til Hvile i Vejgrøften. Hvilten varede dog kun kort. Efter et Par Minutters Forløb blev der bragt Melding om, at Fjenden husede i en nærliggende Skov, saa vi maatte atter bryde op. Kort derefter veksledes de første Skud imellem vore og de udsendte franske Patrouiller; Bataillonskommandøren uddelte nu sine Befalinger, og Kompagnierne gjorde sig rede til Kampen. Omtrent en Kilometer fra den af Fjenden besatte Skov holdt vi, et Batteri af de lette Feltkanoner kørte frem, indtog Stilling og sendte en Del Shrapnells ind i Skovkanten, hvorfra der nu aabnedes en heftig Geværild paa os. Denne forstummede dog lidt efter, og uden Hindringer gik vi fremad. Før vi be- traadte Skoven, blev Sablen plantet paa Geværet, og langsomt gik det gennem Buske og Krat. Det kedeligste ved en Skovfægtning er, at man kun kan overse en saa lille Flade og at Forbindelsen med Nabokompagniet saa daarligt kan holdes vedlige. Man hører Fodtrin til højre og venstre, men véd ikke, om det er Ven eller Fjende. Nu, fremad gik det, men vi var vel kommen en 800—900 Meter ind i Skoven, da Fransk- mændene knaldede løs paa os med forfærdelig Kraft og fra ganske nært Hold. Men ingen Modstander var at se, saa tæt var Skoven her, og den skraanede ned- ad mod en lille Dal. Det var en morderisk Ild, der

aabnedes paa os, og til alt Uheld var Skoven der, hvor vi befandt os, temmelig aaben, saa at vi kun daarligt fandt Dækning bag de tynde Træstammer. Der var ikke andet at gøre end lægge sig plat ned paa Jorden og bøje Hovedet, sædvanlig gaar Kuglerne heldigvis for højt. Her kunde vi nu ikke blive liggende, vi maatte enten fremad eller tilbage. Et Tilbagetog vilde dog have været for skæbnesvangert for os, saa vi gik fremad med Hurra, — dog langsomt. Fjendens Kugler nødsagede os atter til at gøre Holdt. Mangen en Ven og Kammerat saa man falde ved ens Side. Saa godt, som vi kunde, søgte vi Dækning bag Træerne og skød nu alle derfra ind i Buskene, hvor vi formodede, at Franskmændene laa. Vel en lille Times Tid laa vi saadan, da pludselig forsøgte Fjenden et Angreb mod os. Ud fra alle Buske en 20—30 Meter fra os kom de i massevis til Syne i deres røde Benklæder, som aftegnede sig godt i den mørke Skov. Angriberen er dog som bekendt altid ugunstigere stillet end Forsvareren, da han for ofte maa vise sig i sin fulde Højde, og derved paaføres dem for mange Tab. Saadan ogsaa her, næppe saas de røde Bukser mellem Træerne, før vi uden at afvente Befaling gav Hurtigild. En Ramme Patroner efter den anden blev trykket i Geværkammeret, taget Sigte og trykket af. Koldblodig, uden at tænke sig det mindste derved, ligger man der og skyder paa sine Medmennesker, som om det var vilde Dyr. Det anfægter en ikke det mindste — mærkeligt nok. Angrebet blev afslaaet, og i Stedet for gik vi nu fremad. Lidt efter lidt blev der vundet mere Terræn, af og til indtoges der en

Stilling, hvorfra vi skød paa Fjenden, som langsomt trak sig tilbage mod Skovens Udkant.

Henimod Aften, da Solen gik ned bag Højene i Vest, var Skoven vor. Den overlegne Modstander (efter Fangernes Udsagn skal det have været 2 Regimenter) havde lidt store Tab. Det saa' vi af de mange døde og saarede, som bedækkede Jorden, og desuden havde vi taget et Par Hundrede til Fange. Men Sejren var vel dyrekøbt, thi ogsaa vi lod mange, — mange tilbage i den mørke Skov, — ogsaa jeg mistede 2 af mine bedste Venner hin Eftermiddag.

Paa den anden Side af Skoven ligger Byen E., og her samledes Resterne af Bataillonen i Løbet af Natten. Vi var kun faa i Begyndelsen, men der kom dog heldigvis flere og flere til inden næste Dags Morgen, og efter en Uges Forløb kom de sidste. De var kommen fra os og havde sluttet sig til andre Tropper.

Jeg var lidt underligt til Mode om Aftenen efter Fægtningen. Tabet af de mange Kammerater kunde ikke andet end efterlade stærke Indtryk. Jeg var helt uskadt, men mange, uhyre mange Kugler var pebet forbi ens Øren og hovedsagelig hen over Hjelmen, dog ingen var bestemt for mig. I den stjerneklare Nat stod jeg skiftevis med de andre paa Vagt ved de fangne franske Soldater, som øjensynlig var godt tilfredse med deres Lod.

JENS CHRISTENSEN.

— — — — —
I Løbegravene foran D. den 29. 12. 14.

Om Natten falder der med faa Minutters Mellemrum enkle Skud, nogle høres fra det fjerne, andre

fra ganske nært Hold. Det er Patrouiller, som ser, eller maaske mener at se noget mistænkeligt og saa forsøger, om Geværret endnu kan skyde. Det er næsten, som om man fra en Landsby hører en Klapjagt i en nærliggende Skov.

Der hersker nu mere Orden i alt.

Geværerne bliver daglig rensset og Uniformen holdt vedlige. I den nærmeste Landsby er der indrettet en Haandværksstue, hvor vore Skomagere, Skræddere og andre Haandværkere forretter deres Arbejde, reparerer, forsyner Støvlerne med Saaler og deslige. Ogsaa Kompagnibarberen træder igen i Funktion, barberer og klipper Haar.

Naar Vejret om Dagen er klart, og det ikke blæser alt for meget, kredser der altid en hel Del Flyvemaskiner i Luften, baade fjendtlige og af vore. Artilleriet ofrer da en Del Shrapnellskud paa dem, men opnaar kun sjældent et Resultat. Jeg har kun en Gang set en Flyver blive nedskudt, det var en fransk.

Vore Løbegrave faar nu mere og mere Udseende af en By. I Førstningen maatte der næppe tales højt i denne, nu hænder det ofte, at en Del Kammerater slutter sig sammen og synger en Sang. Hvorfor ogsaa tage det saa tragisk, derved forværres Situationen kun. Forleden blev der raabt Hurra, da Budskabet om vor Flaades Sejr ved Chile naaede hertil. Fransk-mændene har saa rimeligvis troet, at vi vilde storme, ti næppe var Hurraraabene hendøde, før der pib en Mængde Kugler hen over Løbegravene.

Vore „Villaer“ som vi ynder at kalde vore Hvilesteder, som er indgravet i Jorden, faar stadig et mere

stueagtig Udseende. Paa Væggene opslaar vi Hylder, hvor de Ting ligger, som jævnlgt bruges. I Døren ind til min Hule har en Glarmester indsat en Vinduesrude, hvilket har den Fordel, at Indgangen godt kan være lukket naar man læser eller skriver derinde. Mange har deres Visitkort paa Døren, hvorpaa der ogsaa er skrevet Villaens Navn, for at Kammeraterne lettere kan finde den paagældendes Opholdssted. Nogle har ogsaa opslaaet Plakater med allehaande humoristiske Stykker, saasom: „Folk med røde Bukser har ingen Adgang“, eller: „Franskmand, skyd ikke, her bor fredelige Folk!“

Mange har en Kakkelovn inde i „Stuen“, det vil sige Kakkelovn kan man næsten ikke kalde Tingesten. Det er en lille firkantet Kasse af Blik, saadant tilrettelavet, saa der kan fyres paa den. Det gaar nu ogsaa kun godt, saalænge der er Forraad af Kul i de omliggende Byer, thi med Træ kan der ikke fyres for Røgens Skyld.

Vi kan i det hele taget ikke klage, vi som ligger her i Midten af Kamplinjen. I Førstningen blev vi haardt medtaget og led store Tab, medens vor Virksomhed nu kun strækker sig til at holde Vagt.

— Det kan dog hurtigt forandre sig, — maaske allerede i Dag, i Nat eller i Morgen, — hvem véd.

JENS CHRISTENSEN.

Offentliggjort 15. Jan. 1915.

Naar Vejret er kønt heroppe paa de skovbevoksede Høje, er en Patrouillegang mod Fjenden en interes-

sant og velkommen Afveksling, thi altid at staa og kigge over Geværranden i Løbegravnen bliver i Længden lidt kedeligt og ensformigt. Hvor vi nu er, er vi ikke saa nær inde paa Fjenden, den fjendtlige Løbegrav befinder sig vel ca. 1½ Kilometer herfra og der ligger en Skov imellem. Man kan saa i Stedet for at holde Vagt i Gravene sammen med et Par Kammerater melde sig frivillig til en Patrouillegang. Vore foresatte vil gerne vide, hvilken Modstander vi har til Nabo, og vort Maal er saa at vende tilbage med en „Monsieur“ død eller levende, eller hvis det ikke lader sig gøre, saa at udforske Fjendens Stilling paa saa nært Hold som muligt.

Forleden Eftermiddag var jeg med et Par Venner paa en saadan Tur. Først gik vi en Runde til de udsatte Vagtposter for at meddele dem vort Forehavende. Da vi befandt os foran Pigtraadshegnet af vor sidste Stilling, blev vi pludselig en Franskmand vaer, som stod inde i den tætte Skov, med Geværet i Anslag mod os. Da vi befandt os paa en aaben Plads, maatte vi et Øjeblik dukke os, indtil vi naaede Skovkanten. Manden, som rimeligvis har haft et Par andre i Baghold, var dog forsvunden, og en Forfølgelse langt ind i Skoven førte ikke til noget Resultat. Han havde dog efterladt en Avis i et Træ, det var „*Le Petit Parisien*“, trykt i Paris Dagen i Forvejen. Den indeholdt blandt andet mange Løgnehistorier bestemt for os; efter Hjemkomsten fik vi nemlig en „sprogkyndig“ til at forklare os Indholdet. Nu vi vendte jo selvfølgelig tilbage uden en Franskmand, men glædede dog Kompagniføreren med den medbragte Avis.

Dagen efter gik vi igen paa Patrouille. Kaptejnen gav os et Eksempplar af „Hamburger Fremdenblatt“ og skrev derpaa i det franske Sprog en Tak for Avisen og bad om paa samme Vis at sende flere. Vi begav os saa paa Vej igen, dog med den største Forsigtighed, listende os fra Træ til Træ, krybende gennem Buskadset, af og til liggende bag en Træstamme for at lytte. Langsomt kom vi den fjendtlige Stilling nærmere, vi kunde tydeligt høre Soldaternes højroastede Samtaler og se Pigtraadshegnet foran Gravene. Det var ikke fri for, at vi følte os lidt hede i Hovedet, det var dog spændende, og vi kunde ikke lade være med at krybe saa langt fremad, som det var muligt uden at blive set. Da vi kom Graven paa c. 200 Meter nær, blev to af os staaende paa Vagt, mens to andre endnu krøb et Stykke længere frem, hvor Skoven begyndte at blive mere aaben og hvorfra derfor den fjendtlige Stilling bedre kunde overses. Der lagde de sig ned og optegnede en lille Skitse over Terrænet.

Endnu blev vi der en lille kort Tid og lyttede; saa ogsaa to Franskmænd staaende bag Skyttegraven i Færd med at save Træ; det gik dog ikke an at skyde, da vi ikke turde risikere at røbe vor Nærværelse. Paa et iøjnefaldende Sted lod vi saa den medbragte Avis tilbage og langsomt begav vi os derefter paa Hjemvejen, den samme Vej, som vi var kommen.

— — Med Hilsen.

JENS CHRISTENSEN.

(Kort efter Afsendelsen af dette Brev blev Brevskriveren haardt saaret i Skulderen.)

Hvor Flyverbomberne springer.

En af de mest ophidsende Oplevelser under mit Ophold i C. havde jeg den 5. Oktober. Jeg staar paa Post foran Hovedbanegaarden, da der kommer en Flyver, som snart efterfølges af en anden, til Syne i Retningen efter Paris. Yderligere to Flyvere viser sig noget senere i andre Retninger. Af Maskinernes Form og af den store Højde, hvori de holder sig, ser vi snart, at det drejer sig om fjendtlige Flyvere. Disse havde allerede i Forvejen gjort Forsøg paa at ødelægge Banegaardsanlæggene ved Bombekast.

Vi retter snart vor Ild mod de store Fugle; der skydes frygtelig alle Vegne. Men Flyverne er meget højt oppe. Vi hører allerede paa nogen Afstand det uhyggelige dumpe Knald, naar en Bombe eksploderer. Maskinerne kredser uafsladelig lige over Banegaarden, og snart kreperer igen en Bombe, denne Gang lige bag ved Perronen, med et øredøvende Brag, efterfulgt af et stærkt Lufttryk og mange Vinduesruders Klirren. Et Øjeblik efter oplever vi det samme paa ny; men denne Gang synes Bomben at være slaaet ned direkte paa Perronen, thi denne er fuldstændig indhyllet i Røgskyer, og Glasskaarene fra de splintrede Ruder hagler ned om Ørene paa mig, medens jeg uvilkaarlig synker i Knæ af det stærke Lufttryk.

Nogle Folk, der stod paa Perronen, fortrækker skyndsomst ind i Ventesalen.

Nu ser jeg, hvorledes en ny Bombe springer paa Gaden foran Banegaarden, som er besat med Vognkolonner. Atter stiger en uhyre Røgsky til Vejrs, og alt levende forsvinder fra det kritiske Sted.

Lidt efter lidt ophører Skydningen, og Flyverne forsvinder i forskellige Retninger. Jeg undersøger nu lidt nøjere den Skade, de Herrer Flyvere har voldt. Paa Sporet foran Perronen har en Bombe slaaet et Hul, som er $\frac{1}{2}$ Meter dybt og omtrent $1\frac{1}{2}$ Meter i Gennemsnit. Stykkerne er fløjne rundt i en Omkreds af omtrent 80 Meter, er gaaede igennem Jernbanevogne og endog gennem Jernbaneskiner. Alle Vinduesruder er knuste. En anden Bombe er slaaet gennem Taget paa en Godsvogn umiddelbart ved Perronen, men er ikke gaaet igennem Bunden. Den synes ogsaa at have været noget mindre end den første. Nogle Splinter af den er fløjne ind i Banegaardsrestaurationsen og har her, hvor der netop var dækket til Spisning, voldt temmelig stor Skade. Denne Bombe er imidlertid allerede sprungen paa Vognens Tag; thi i dens Dør sad en saaret, der pludselig saa' sig noget ublidt trykket ned paa Jorden uden at blive ramt.

Den tredje Bombe, der vel ogsaa har været rettet mod Banegaarden, er falden omtrent 300 Meter derfra, nemlig paa Gaden, og det midt i en Ammunitions-kolonne. En Mand er her bleven dræbt, og nogle Personer, deriblandt ogsaa Civilister, er saarede. Desuden er seks Heste blevne dræbte; de ligger endnu paa Gaden og frembyder et rædsomt Billede.

Efter hvad jeg senere erfarer, har Flyverne endnu kastet to Bomber ned i Byen, hvorved nogle Soldater og Civilpersoner saaredes. En halv Times Tid senere vender to af Flyverne atter tilbage og kredser paa ny over Banegaarden, igen livligt beskudte af os.

Atter høres der frygtelige Brag fra en springende Bombe, og straks efter følger med kort Mellemrum to nye Eksplosioner, og det netop i den Del af Bane-gaarden, hvor der staar flere Tog med Ammunition. Sagen kunde derfor være bleven temmelig ubehagelig for os, hvis Flyverne havde sigtet noget bedre. Der skete kun ringe Skade. Dette andet Besøg varer ikke længe; snart er der igen roligere, Luften bliver ren. Foruden de nævnte Bomber er der kastet én, som er falden ned i en Avtomobilkolonne, men ikke er kreperet.

Jeg har senere set lidt nærmere paa denne Tingest. Form og Størrelse er omtrent som vore Shrapnellers: 25 Centimeter høje, med en Tænder paa Spidsen (den var bleven forbøjet paa dette Projektil) og paa den anden Ende en lille Propeller, der skal bevirke, at Bomben falder lodret ned. — Paa Bane-gaarden fandt jeg senere en Splint, og den tog jeg med som Minde. Naar man betragter de mange spidse Hjørner og Kanter, som findes paa Splinten, kan man gøre sig en Forestilling om, hvilke frygtelige Saar den kan afstedkomme. Men hidtil er de ubehagelige Flyverbesøg ikke blevne gentagne, og jeg haaber, at vi ogsaa i Fremtiden maa blive forskaanede for dem.

(Feltbrev til „Flensborg Avis“.)

Livet paa en nordfransk Banegaard.

Jan. 1915.

Paa Banegaardene i de af de tyske Tropper besatte belgiske og nordfranske Byer er der meget, som fængsler Opmærksomheden. Ser man sig omkring

paa en større Banegaard, kunde man næsten antage, at man befandt sig paa en tysk Jernbanestation. Udelukkende tyske Funktionærer forretter Tjenesten; som „Passagerer“ ses næsten kun tyske Soldater, og Indskrifterne over de enkelte Døre er nu alle tyske. Hvor der tidligere stod *Chef de gare*, *Salle d'attente*, *Sortie*, læses nu „Bahnhofscommandantur“, „Wartezimmer für Mannschaften“, „Ausgang“ osv. Færdslen paa Strækningerne og Banegaardene ledes af Jernbanedriftskompagnierne, som leverer Togførere, Sporskiftere, Bane- og Vognmestre, medens hele Virksomheden paa selve Stationerne ledes af Banegaardskommandanten.

Paa en saaledes forandret Banegaard ses baade tyske, franske og belgiske Lokomotiver og Vogne, af hvilke de belgiske Maskiner paa Grund af deres ejendommelige Form og deres mærkelige, næsten ynkelige Tone virker mest paafaldende. De belgiske og franske Maskiner benyttes for største Delen til Rangement, medens man til Lokal-, Transport- og Ammunitionstogene næsten udelukkende bruger tyske Maskiner.

Der bruser lige et Lokaltog ind i den store Banegaardshal; det kører regelmæssig efter en bestemt Køreplan mellem alle større Byer i det besatte Omraade. Officerer, Sygeplejersker og Medlemmer af det frivillige Sygeplejerkorps stiger ud af Togets faa Vogne, endvidere tyske og franske Civilpersoner samt et Antal letsaarede Soldater, der skal optages i et af Stedets Krigslazaretter. Toget har kun et kort Ophold; det damper straks videre.

Langsomt og forsigtigt kører nu et langt Tog ind paa Banegaarden; det er et Lazarettog, der kommer fra Fronten. Det ses alene paa det røde Kors, som findes paa begge Vognenes Sider, og som ogsaa er malet paa Taget. Sygevognene i et saadant Tog er for det meste omarbejdede fjerde Klasses Vogne, i hvilke to og to Senge staar over for hinanden. Der er endvidere en Lægevogn, en Operationsvogn, en Forbindingsvogn samt en Køkken- og Forraadvogn, hvilke er særdeles nødvendige for disse Tog, som ofte maa køre i flere Dage, inden de naar Maalet. Under det korte Ophold paa Stationen bæres nogle Soldater ud af Toget. Man ser intet; de er helt til-dækkede. Det var haardt saarede, som er døde undervejs og nu skal stedes til Hvile paa Byens Kirkegaard.

Et langt, fra Tyskland kommende Tog bringer snart Liv paa Banegaarden. Det er Udfyldningstrop-per, som nu er uddannede og undervejs til Fronten. En Hornblæser giver et Signal, og alle stiger ud og begiver sig med Kogekar og Ske til Krigskøkkenet for at faa noget at spise. Det drejer sig for største De-len om ganske unge Soldater, Rekrutter og frivillige med helt ny Uniform og Udrustning. Stemningen blandt dem er god, hvad ogsaa Indskrifterne paa de forskellige Vogne tyder paa. Foran Banegaarden trænger franske Koner og Børn paa, som halvt paa Fransk og halvt paa Tysk falbyder deres Chokolade, Cigaretter, Æbler, Postkort og andre dejlige Ting; de gør gode Forretninger. Snart gives der Signal til

Indstigning, og under Sang fra de unge Tropper forlader Toget Banegaarden. Man gaar nu Ilddaaben i Møde.

Paa Banegaarden bliver der nu roligere; men foran Stationen er der Liv og stærk Færdsel. Lange Træn- og Munitionskolonner venter paa at blive ladede i Jernbanevogne for at vende tilbage til Fronten. Det store Godsskur er nu Etappemagasin, og herfra forsynes Trænkolonnerne med Mel, Kaffe, Sukker, Ærter osv. Ved Siden af Magasinet findes et Feltbageri, som hver Dag leverer Tusinder af Brød. Der ankommer daglig store Mængder Ammunition, som kommer fra de forskellige Artilleridepoter, og her arbejdes der Dag og Nat for at forsyne de mange Avtomobilkolonner og svære Munitionskolonner med de saa vigtige Jern-Portioner.

Medens en Munitionskolonne er i Færd med at forlade Banegaarden, kommer der fra Byen et langt Tog af Fanger, som ledsages af nogle tyske Soldater med opplantet Bajonet. Det er for største Delen franske Landeværnsmænd; men man ser ogsaa nogle Turkoer og Zuaver i deres maleriske Dragter og enkelte Englændere iblandt. Toget gør først Holdt paa Pladsen foran Banegaarden, og her udfører Byens franske Beboere en rig Gavmildhedens Gerning, idet de forsyner deres bortdragende Landsmænd med Brød, Chokolade, Øl, Vin og Linned, og da Truppen faar anvist Plads i et rede staaende Tog, viftes der livligt fra begge Sider, og man tilraaber hinanden et sidste *Au revoir!* (Paa Gensyn!).

J.

Vest og Øst.

B. d. 13. Decbr. 1914.

— — — Sidste Søndag var vi 9 Mand indkvarteret i et ubeboet Hus. Tirsdag Formiddag, da vi var ude paa March, kom der to Koner og et Barn, som vilde tage Bolig i deres Lejlighed igen. De havde forladt Huset for et Par Maaneder siden og lukket Døre og Vinduer. Det var jo lidt ubehageligt at finde deres Hus med 9 tyske Soldater i. Jeg lod dem naturligvis faa deres Soveværelse og Køkken, og dermed var de meget godt tilfreds. Tre af os rykkede ud og fandt et andet Kvarter. En Aften kom Konen uventet med Hønsesteg og Æblemos. Hvad siger I om det? Men vi ser ogsaa megen Armod og Elendighed her i Frankrig. Hvad jeg har set og været med til i den forgangne Uge, har været skrækkeligt. En Dag var vi fem Mand, der skulde ud og faa fat paa Kartofler. Saa gik vi fra Hus til Hus en Gade langs og søgte Husene igennem. Der saa vi grædende Kvinder og Børn, kan I tro. Et tarveligt Hus gik jeg forbi. Da vinkede en Kone efter mig. Jeg tænkte: Hvad mon hun vil, gik derind, og hvad jeg saa var saa skrækkeligt, som jeg aldrig har set før. Hun sad paa en Stol og kunde hverken gaa eller staa, og hvad hun sagde, kunde jeg ikke forstaa, men hun var næsten omkommen af Sult. Jeg havde ingen Tid at bringe hende noget, men lod en af Kammeraterne bringe hende noget af vor Middagsmad. Da vi om Eftermiddagen gik forbi, vinkede hun efter os og takkede os saa pænt.

I Dag har Konen her igen skrællet Æbler, i Aften faar vi vist igen Æblemos. I Dag har vi været i Kirke.

Det er tredie Gang. Ellers er Gudstjenesten bleven holdt under aaben Himmel. — —

Kærlige Hilsner, Eders Søn og Broder

PAUL.

Rusland, d. 23. Decbr.

— — — Vi var over 75 Timer i Jernbanen. Vi kom hertil i Aftes Klokken 10. Saa gik vi kryds og tværs for at søge Kvarter. En stor Gaard og Brændevinsfabrik fandt vi Klokken 12. Vi fik vore Heste i Stald, men mange maatte staa under aaben Himmel.

I Frankrig havde vi gode Veje. Her er de saa daarligere, at det næsten ikke er til at komme frem. Paa nogle Veje er der lagt Træstammer tværs over Vejen, ellers vilde de være helt bundløse. Det er ikke let at ride paa saadanne Veje, for Hestene river mange Sko af, naar de kommer i Klemme mellem Stammerne. Somme Steder synker de en halv Alen ned i Dynedet. Derfor gaar det ogsaa tidt ind over Markerne, naar vi rykker ud. Der er mange Heste, der er blevne slappe. Ofte spændes der fire for. Langs Vejene eller rettere over Markerne, ligger af og til en Hest, som har slæbt sig ihjel. De ungarske Heste er meget smaa og afmagrede; det har været strenge Tider for dem. Hellere 20 Kilometer i Frankrig med dobbelt Last end 10 Kilometer her. Vi er ca. 45 Kilometer fra den schlesiske Grænse og 50 Kilometer fra den østerrigske. I Aftes, da vi holdt en halv Time ved Grænsen, kom Østerrigerne med en Transport af 500 Fanger.

Nej, det var meget bedre i Frankrig end her i Rusland. Juleaften blev ikke saa hyggelig, som jeg havde tænkt mig den, da jeg skrev hjem den 17. fra Frankrig. Vi kom Juleaften i Kvarter paa et Gods, hvor der ialt stod 800 Heste. Klokken var 11. Klokken 12 om Natten var her overalt Gudstjeneste. Derefter gik vi hen til en Jøde og drak os et Glas Kaffe for 10 Penning. Klokken 1 lagde vi os til Ro i en stor Lade, der sov jeg meget godt til Julemorgen Klokken 4. Saa stod jeg op og fodrede min sorte Hest. Klokken 6 rykkede vi ud og red i 16 Timer med $\frac{1}{2}$ Times Hvile. Det var Juledag 1914.

Hvor kunde det være dejligt at komme hjem igen til det skønne Nordslesvig. Det russiske Sprog er ikke til at forstaa. Lidt Fransk har vi lært i de fire Maaneder, vi var i Frankrig, men det glemmes jo hurtigt igen.

Naar bare jeg var blandt Nordslesvigere.

I kan være glade ved, at I ikke ser noget af det skrækkelige, som en Krig fører med sig.

Kærlig Hilsen

PAUL.

Hvad Krigen lærer.

M., den 21. Januar 1915.

— — — Jeg havde i min Afdeling en lille stiltfærdig Soldat. Han var altid ved godt Mod. I glade som i tunge, alvorsfulde Timer var han altid den samme, den rolige, den prøvede Mand. Han gjorde mig mangen Tjeneste, hentede mig lidt Kul i Landsbyen til min lille Kakkelovn og kom altid hen paa Eftermid-

dagen og spurgte, om han ikke skulde forrette et Ærinde for mig. Han fik altid en god Belønning for det.

Saa blev han haardt saaret af et Skud i Hovedet, og faa Timer efter døde han, uden at være kommen til Bevidsthed. Hans Hjem laa langt nede i Schlesien. I vort Kompagni havde han kun Venner. Men der var en i 12. Kompagni, som stod ham meget nærmere. Han kom Dagen efter og spurgte til ham. Men da var han allerede begravet, da var der allerede sat en lille Sandsten paa hans Grav.

Vennen kom ind til mig. Han var dybt rystet over hans bratte Død. Jeg gav ham lidt at spise og fik ham tøet op. Og saa fortalte han om den Afdødes Forhold, om et Par gamle Forældre, som den Afdøde helt siden sin Konfirmation havde sørget for. Nu stod de to Gamle ganske ene i Verden, deres eneste Haab, deres Søn og Forsørger, var nu død. Og saa udbroød han: Det er nu mig ligegyldigt, om jeg falder i Dag eller i Morgen! Nu er min bedste Ven borte, nu bryder jeg mig ikke mere om at leve her paa Jorden!

Da gik det først op for mig, hvor inderligt dette Venskab dog havde været, hvor meget de to Venner dog havde holdt af hinanden. Ja, der gives sikkert mange af den Slags Venskaber mellem Soldaterne her i Felten, vel sagtens ogsaa mange, som er bleven brudt paa lignende Vis.

Døden kræver næsten hver eneste Dag sine Ofre. Forleden Nat stod jeg og ledede Arbejdet ved en ny Hule. Det var henad Klokken 3. Maanen smilede mildt ned til os. Arbejdet gik med Afløsning. Fire Sol-

dater, som lige var bleven afløst, stod og talte hvi-skende ved Siden af mig. Da faldt der et Skud. Den ene styrtede om ved min Side, de andre løb bort. Jeg sprang til: Manden var allerede død. Kuglen havde ramt ham i Tindingen. Et Par Timer efter laa han i den kolde Jord, og endnu samme Dag satte vi en Sten paa hans Grav. Men der vil gaa fire Dage, inden hans Paarørende faar det sørgelige Budskab.

Ja, Krigen er ubarmhertig haard. Naar man saaledes gaar med Døden for Øje hver eneste Dag, hvor er Glæden over hver Dag, som man faar Lov til at leve, dog stor. Og naar der saa kommer en ledig Time, lever man hele sit tidligere Liv om igen i Tankerne. Man glæder sig over alle de fornøjelige Timer, som man før har haft, alt staar i et saa dejligt Lys. Og man bebrejder sig selv, at man ikke har udnyttet sin Tid bedre. Hvor kan det dog være, at man først nu opfatter alt det skønne paa rette Maade?

Hvor har vi dog i Grunden været utaknemmelige, — har været, thi vi er det sandt for Dyden ikke mere. I skulde bare høre vor Samtale i en ledig Aftenstund, naar det lille Tællelys smiler vemodigt til os. Altid drejer den sig om, hvor lunt og godt, hvor rart og hyggeligt vi dog har haft det før. Ja, og før syntes vi dog allesammen, at saadan skulde og maatte det være. Derfor følte vi ingen Taknemmelighed. Og saa udmaler vi os altid, hvordan Fremtiden vil se ud. Men ak, det er alt saa uvist, saa usikkert. Man bygger og bygger, men ser dog den nære Fare for, at alt styrter sammen en skønne Dag.

Og dog, — Haabet giver vi ikke Slip paa. Det hol-

der vi fast til vort sidste Aandedræt. Det giver os Mod og Fortrøstning! Ja, vi vil haabe, at det hele snart maa faa Ende. Sikken Lykke for den, som saa atter faar Lov til at vende hjem til sine Kære, ja, gid den Lykke ogsaa maatte times mig, saa vil man alligevel glæde sig over, at man har gennemgaaet en saa haard Prøvelse, glæde sig over meget af det, man har oplevet, da vil man føle sig som en *Mand*, rank og stærk og prøvet.

Ja, ha' det saa alle godt, I mine Kære, — jeg tænker saa meget paa Jer. Tag imod de allerbedste Hilsener.

Eders —

Jul i Frankrig.

Frankrig, den 25. December 1914.

Min kære Kristine!

Ja, saa blev det Jul igen, men hvad for en Jul, en Jul, som vi maatte fejre adskilte, men med Haab om at komme til at fejre Jul sammen igen.

— — —

Om Morgenens holdt det op med at sne, Solen kom igennem, Sneen smeltede, og henimod Aften var det Frostvejr med Maaneskin og klar Stjernehimmel, en rigtig smuk Juleaftenshimmel, meget for smuk til denne syndige Verden.

Om Eftermiddagen begyndte Julestemningen at komme over os, skønt vi endnu ikke havde faaet de længe ventede Julepakker. De naaede os ikke til Julen. Men i alle vore Jordhuler blev der pyntet til Julen, saa godt det lod sig gøre efter Forholdene, med

Grankviste og Julelys. Under dette Arbejde kom der Meddelelse om, at Franskmændene vilde gaa over til Angreb om Aftenen, og vi skulde derfor holde os parat. Denne Spaadom gik dog ikke i Opfyldelse. Her var det i Forhold til andre Aftener roligt. Der kom næsten ikke et Skud fra dem, vi har liggende lige over for os, men baade til højre og venstre for os var der til Tider temmelig stærk Geværild.

Da det saa blev Aften, Klokken 6, samledes vi i en af de største Huler, 6 Nordslesvigere, og holdt saa Jul sammen en Timestid. Lysene blev tændt, og der blev gjort saa hyggeligt som muligt. Under Tilberedelsen kom der én og saa' inden for, det var en teologisk Kandidat fra Nordslesvig, her Officersstedfortræder, Søn af Pastor *Beuk*, Hørup paa Als. Han sagde: „God Aften“ og „Jeg kommer snart igen“ (paa Dansk). Lidt efter kom vor Kaptajn (Hauptmann). Han kom ind i vor Hule, lod et rosende Ord falde om vor Julepynt og sagde med Taarer i Øjnene: „Naa, — her bliver der nok ogsaa fejret Jul, lad Jer ikke forstyrre“. Derpaa ønskede han os en glædelig Jul og udtalte Haabet om, at det maatte se bedre ud for os til næste Aar. Vi takkede i lige Maade, og med et „God Nat“ forlod han Hulen.

Vor Stue var ikke stor. Men vi kunde være der. Jeg vil lige beskrive den. Rundt med Væggen en Jordbænk. Over mod den ene Side et lille Bord, der var opslaaet af et Par gamle Brædder. Væggene pyntet med Grankviste med et Par Julelys paa, som blev tændt, et Par Papirsroser og en Stjerne var ogsaa anbragt, og under dette havde vi nogle Julekort op-

slaaet. Bordet var dækket med en Avis og der laa nogle Juleblade, Bibelen og et Par smaa Salmebøger paa Bordet, — henne ved Døren stod vore Geværer med 5 skarpe Patroner i, og Bajonetten paa, — parat til at tages i Brug, men godt, at vi slap for at bruge dem denne Aften — det var vor Julestue. —

Da vi nu var samlede, begyndte vi med at synge „Julen har bragt velsignet Bud“. Jeg var Forsanger. I Førstningen bar Sangen os, og den lød frejdigt, men allerede da vi kom midt i det første Vers, begyndte Stemmerne at blive usikre. En Landeværnsmand, der har Kone og 5 Børn hjemme, slap først; han kunde ikke synge med mere — han græd. Vi andre mandede os op lidt endnu, men da vi kom til Slutningen af det andet Vers, var det forbi, vi kunde ikke mere, vi græd alle. Efter nogle Øjeblikkes Ro fik vi begyndt paa det tredje Vers og kom ogsaa igennem, men Taarerne blev ved at løbe os ned ad Kinderne. Vi tænkte paa Jer, I Kære derhjemme. Hvad de franske Kugler endnu ikke havde faaet os til, det formaaede denne Julesalme; den fik os til at græde, uden at vi skammede os derved.

Efter Sangen blev der Ro en lille Tid. Det var nu Meningen, at vi vilde læse Juleevangeliet; men ingen kunde. Da kom den før omtalte Kandidat os til Hjælp. Vi bad ham saa læse det, hvilket han var meget villig til, og han knyttede nogle Ord til. Hidtil havde vi staaet som Soldat med Huen paa Hovedet (den er næsten aldrig fra Hovedet i denne Tid), men da Juleevangeliet lød, tog vi Huen af og foldede vore Hænder, saavidt de ikke brugtes til at tørre Taarerne af

med. Og da vi var færdig og bad Fadervor, da bad vi højt, det vil sige, jeg maatte give tabt, og de andre kunde kun lade sig høre ved enkelte Bønner. Ja, aldrig har jeg været med til en mere oprigtig Juleaften. Efter Evangeliet sang vi de to sidste Vers af „Dejlig er Jorden“. Derpaa læste Kandidaten et Stykke mere, og vi sang „Glade Jul“ og „Den yndigste Rose er funden“. Derpaa gav vi hinanden Haanden og ønskede hinanden gensidig en velsignet Jul. Endnu sad vi en lille Stund og talte om Julen derhjemme. Men saa kaldte Pligten os, vi maatte ud at staa Vagt, og vi skiltes. Men jeg tror aldrig, vi vil glemme denne Juleaften, om det ogsaa skal blive os forundt at leve — og blive gamle Mennesker.

Ja, saadan var vor Juleaftensfest. Men hele Tiden, medens vi stod paa Vagt, var vore Tanker langt borte. De var hjemme, hvor I Kære holdt Jul, og om det ogsaa frøs temmelig haardt, saa kunde det for mit Vedkommende ikke holde Taarerne tilbage, men ved Tanken om Jer derhjemme listede den ene Taare efter den anden sig ned over Kinderne.

Juledagsmorgen hilste vi paa hverandre med et „Glædelig Jul“. Vi samledes igen og sang et Par Salmer. Derpaa blev den kære Post uddelt, og jeg maa sige, jeg fik særdeles meget og er meget taknemlig derfor. Ja, saadan fejrede vi Jul heroppe. Jeg synes det var en god Jul efter Forholdene, og jeg haaber ogsaa, at I har fejret en god Jul.

Jeg har det ellers godt, er sund og rask og sender Jer alle en kærlig Hilsen med Ønsket om, at vi maa faa et bedre Aar i 1915 end 1914 og at det ogsaa maa

blive os forundt snart igen at komme til at leve sammen, — det give Gud! Og nu de kærligste Hilsner til Eder alle.

Din

P.

Stille Jul.

Den 29. December 1914.

Kære —!

— — —

Den 23. var vi i Kvarter hos tysktalende Folk og havde et storartet Kvarter. — — — Lille Juleaften sad vi i en varm Stue og talte om, hvorledes vi skulde tilbringe Julen.

Pludselig aabnes Døren og en Stemme raaber: „Sofort fertig machen und ausrücken!“

Det var os en slem Skuffelse. Det gik derefter en 6—7 Kilometer frem til Byen R., hvor der gaves Skytterne Ordre til at gaa frem i Skyttegravene. Jeg fik Ordre til at blive hos Ritmesteren som Melderytter og forblev derfor i Byen. Men Natten tilbragtes under aaben Himmel. Ved Daggry søgte vi at faa vore Heste under Tag, hvad der ogsaa lykkedes og vi begyndte saa smaat at tænke paa Juleaften. Klokken 2 $\frac{1}{2}$ fik jeg imidlertid Ordre til at bringe en Befaling til Byen K. Jeg naaede derhen, men maatte vente i længere Tid paa vor Major, og imens blev det mørk Nat. Jeg ventede her ganske alene, og Tankerne fløj uvilkaarligt mod Hjemmet til alle mine Kære.

— — —

Pludselig vækkedes jeg af mine Drømme ved Lyden af Julesangen: „Glade Jul“. Den kom fra et Regiment Dragoner, som laa i en Vejgrøft, ca. 30 Meter fra mig. Den ene Julesalme fulgte efter den anden. Det var ikke, som naar man ellers hører Soldater-sang. Jeg har aldrig hørt kønnere, festligere Jule-sang som denne, der her kom til mig i den ensomme Nat ud over de øde Sletter. Det blev med et den dejligste Julefest for mig, selv om al den jordiske Herlighed savnedes. Mine Tanker samlede sig til Bøn. Snart efter traadte Majoren frem. Jeg overbragte mit Bud og kunde ride tilbage igen.

Glad og fornøjet naaede jeg mit Kvarter. Nogle af Kammeraterne havde faaet et Juletræ pyntet, det hang oppe under Loftet af Mangel paa Plads. Jeg bandt min tro Hest, som altid staar sadlet, fordi den altid skal være parat. Der var næsten ingen Plads til at sove. Jeg lagde mig derfor til Hvile foran Forbenene af min Hest, og hermed sluttede min Juleaften.

Din ANDREAS.

Jul i Polen.

— — —

Nu vil jeg fortælle dig, hvordan vi tilbragte Juleaften.

Først om Aftenen maatte jeg køre til Afdelingen og Regimentsstaben for at hente den kære Post. Ved vor Vogn har vi tit lidt Ekstra-Køreture, da vi jo tit har det lidt bedre end de andre.

Vore Heste stod i en Port; der var ingen Døre for.

Portene havde vi tilstoppet med Halm, og vi selv var i en lille Stald, hvor Kaptajnens tre Heste stod. Der var kun Plads for tre Mand; men vi var 10—15 Mand derinde. Et Hestedækken og Halm havde vi for Udgangen, da der kun var en Halvdør for. I Bjælken havde vi et Stykke Traad, hvori vi havde et Stykke Lys. Vi fik hver fire Cigarer og tre Cigaretter. Et Par Kærlighedsgaver blev ogsaa fordelt og en Liter Brændevin til hver 15 Mand, som Folkene fortynkede med Vand. To skabte sig, som om de var fulde; en spillede et Par Julesalmer paa en gammel Harmonika.

Mine Tanker var jo hos jer hele Tiden, og jeg tænkte paa i Fjor. Og da jeg saa' eders Billeder, kunde jeg ikke holde Taarerne tilbage. Det var, som om jeg saa jer alle, dig sidde ved Klaveret og spille „Glad Jul“.

Russerne lod os ganske i Ro denne Nat; der blev ikke vekslet mange Skud. Hvor var det ikke en underlig Juleaften; om vi dog næste Aar maatte være sammen. Har det ellers helt godt. Jeg sidder her paa min Sadel bag Hestene og skriver. — —

Du skrev, hvad vi kører med i vor Vogn. Vi har lidt af alle Slags: Sanitetssager, uldne Dækkener, Sygebaare, Kaptajnens Ting, Skomager- og Sadelmagertøj, Smedehaandværkstøj, Levnedsmidler, nogle Granater og alle Forraad; derfor kaldes Vognen ogsaa „Forraadsvogn“.

Vor Spiseseddel er: Om Morgenens Kaffe, som vi for det meste selv maa koge. Engang imellem koger de ogsaa Vand i Feltkøkkenet, saa henter vi Vand

der. Kaffe-bønnerne kommer vi i en lille Pose og slaar dem i Stykker med en Økse paa et Hjul. Vi har ogsaa en gammel Kaffemølle; men det tager os gerne for lang Tid. Til Middag bliver der kogt Suppe med Kartoffler. Imellem faar vi ogsaa Ærter eller Gryn i. Saa længe der var Hvidkaal, fik vi den hver Dag i seks Uger, og en enkelt Gang faar vi Kød- og Grønsager-Konserves. Det er det bedste, vi faar. Hver Dag bliver der slagtet et Svin eller et Kreatur; Svin er næsten ikke til at faa fat i mere. Om Aftenen koger vi igen Kaffe eller Te. Feltkøkkenet er et, vi har snappet fra Russerne, og som vi er meget glade for, da Artilleriet og Kavaleriet ingen Feltkøkkener har. Hele Regimentet har russiske Feltkøkkener.

For en Tid siden blev vi indkvarterede paa et stort Gods, Folkene var flygtede, og Hestene løb ude i vild Tilstand. Om Natten var vi naturligvis paa Hestefangst. Jeg fik mig to nye Heste og rider nu en smuk Skimmel. Vi fik mange gode Heste i vort Batteri. I Lodz er der næsten Hungersnød. Det mærker vi her og vi ligger to til tre Mil fra Byen. Ja, I vilde have forundret jer, hvis I havde set det Syn af Mennesker fra Lodz. De var i Tusinder komne for at faa et Par Kartoffler, flere Kvinder end Mænd. De fik en halv Sæk Kartoffler paa Nakken og vilde slæbe den den lange Vej. De havde ikke faaet noget at spise i nogle Dage. Der laa en Stak Roer; dem fo'r de i og spiste, som om de var betalt for det. Det var mest tysktalende Folk, da hele Byen næsten har tyske Indbyggere. Kartofflerne sloges de om. Til sidst maatte der 4 eller 5 Dragoner til Hest ind mellem

Mængden for at jage den bort, da Krigen snart var ved at blive større her end oppe i Skyttelinjen. Alle Kartoffler var snart borte, skønt jeg aldrig har set saa mange paa ét Sted. Det var en Gru at se, da Dragonerne sprang ind imellem Mængden. Folkene var ikke til at drive ud; men med Tiden maatte de jo retirere. De græd og tiggede; de havde ikke noget at spise. En Kone sagde til mig, om jeg dog ikke kunde faa hende den Sæk Kartoffler ud, som hun maatte løbe fra. Hun havde seks Børn, og hendes Mand var i Krig i Rusland, og de havde hverken Brød eller Mel, og nu havde hun glædet sig til de Par Kartoffler. Jeg og én mere slæbte hende saa Kartofflerne ud og hjalp hende dem paa Nakken. Glad var hun saa, om end Byrden var tung. Hvordan hun skulde naa til Lodz, er mig ubegribeligt.

Vi har ligget her i denne Stilling længe. Hvad Arbejdet angaar, har vi det jo godt, har blot vore to Heste at pleje. Naar man tænker paa de stakkels Infanterister, saa maa vi jo ikke klage.

S. S.

To Kammerater.

Gdr. *Nis Fuglsang* i Kastrup ved Gram fik ved nedenstaaende Brev Meddelelse om, at Sønnen, *Nis Fuglsang*, var falden i Russisk-Polen den 11. Oktober.

Den 17. Oktober 1914.

Det er min sørgelige Pligt at meddele Jer, at *Nis* er falden i en Fægtning Søndag den 11. Oktober. Vi havde lovet hinanden at skrive hjem, hvis en af os

gik bort. At der nu er hengaaet 6 Dage, kan jeg ikke gøre for, thi Marchture og svære Anstrengelser har hindret mig i at skrive. Fra det Øjeblik, da Nis i Øst-preussen kom til Kompagniet, har vi gaaet sammen i Række og har talt sammen om Fortiden og smedet fælles Planer for Fremtiden. Vi har delt mangt og meget under Marchen, og naar Aftenen kom, lavede vi vort Fællesleje til Rette i Laden og laa tæt sammen. Vi talte om dem hjemme og sendte mange kærlige Tanker hjem til alle Jer, som staar os nær. Saa sov vi varmt og trygt, til den næste Dag bragte os nye Anstrengelser. Alligevel gled Tiden let og hurtigt hen for os. Vore Tanker gik hjemad og fremover mod en bedre og lysere Tid, da vi igen skulde mødes med Jer og fylde vor Plads hjemme.

Saadan gik det Dag efter Dag, og vi nærmede os Fæstningen Warschau. Den 9. om Aftenen var vi i en Smule Fægtning. Den følgende Dag og til den 11. om Middagen gik vi sammen og havde aftalt at passe godt paa hinanden og blive sammen. At det snart vilde gaa løs, vidste vi. Saa blev jeg afkommanderet som Ordonnans under Fægtningen og kom en Tidlang bort fra Kammeraterne. Det varede ikke længe, før det gik løs mod Fjenden. Det var i en stor Fyrreskov med tæt Underskov, og inden vi ret saa' os for, lød Geværernes Knitren, og Kuglerne hvislede fra 3 Sider om Ørene paa os.

Jeg var ikke til Stede, men Kammeraterne siger, at Nis straks Klokken 2, inden han endnu havde faaet løsnet et Skud, blev ramt gennem Overarmen ind i Brystet. Han maatte lide endnu en Stund; først Kl. 7

udaandede han. Det var mig en stor Sorg, da jeg hørte det, og dyb Vemod greb mig, da jeg næste Morgen saa' ham blive lagt i Jorden. Det klang i mig:

Ingen Ven Jert Haandtryk fik,
ingen hørte Afskedssukket!

Han ligger i en Fællesgrav sammen med 12 Kammerater inde i Fyrreskoven, 15—20 Klm. sydfor Warschau. Hvil i Fred, kære Kammerat! I har mistet en trofast Søn og Broder, jeg en hengiven Ven og Kammerat i ham. Saa mangt et Haab er med ham sunket i Jorden for Jer, og jeg er bleven ene.

Det var en haard Fægtning. Vi mistede en Del. Ni Dage i Træk har Kanonerne nu drønet og Geværernes Knitren lydt. Saa mangen en ung Mand, der drog hjemmefra med frejdigt Livsmod, har her maattet lade sit Liv. Naar vil denne Krig faa Ende og blive afløst af en roligere Tid? Det er det Spørgsmaal, som stadig trænger sig frem. Men selv om vi endnu ikke kan øjne Enden, og ingen véd, hvad den næste Time vil bringe, saa er det vor Trøst, at vi endnu tør bygge paa den Gamle af Dage, trygt give os hans Almagt i Vold, vidende, at intet sker uden hans Vilje.

Jeg deler Jer dybe Sorg fuldt og helt. De kærligste Hilsner.

JEPPE ØSTERGAARD.

Af Brevet fremgaar, at Brevskriveren og den Faldne havde lovet hinanden at skrive hjem, hvis en af dem skulde gaa bort. Det faldt i Jeppe Østergaards Lod at indfri Løftet. Men han skulde snart følge sin

Ven i Døden. Den 26. Oktober faldt han ved *Skiernewice* sydvest for Warchau.

Landmand Jeppe Østergaard var født i Stursbøl ved Haderslev. Da Krigen brød ud, aftjente han sin Værnepligt og skulde have været hjem til Efteraaret. Han gjaldt for en af Nordslesvigs mest lovende unge Landmænd.

Skyttegravskampe med Russerne.

Russisk Polen, den 4. Januar 1915.

— — — Ja, kære Broder, vi har i Aar oplevet en sørgelig Jul og Nytaar. Juleaften var jeg paa Feltvagt. Juledagsnat ogsaa. Vi laa under aaben Himmel. Det var lidt koldt; thi det er lange Nætter, og Søvn giver det jo ikke meget af. Vi havde ogsaa et Par Gange nogen Skydning med Patrouiller, for vi laa kun 4—500 Meter fra hverandre, og man skal passe godt paa, at man ikke bliver overfalden.

Nytaarsaften fik vi Ordre til at gaa frem og indtage en By foran os. Vi havde faaet Forstærkning af to Regimenter. Forstærkningen fik Ordre til at gaa foran. Russerne laa i en meget stærkt befæstet Stilling med Pigtraadshegn foran. Det er meget slemt at komme igennem. Da vi kom nær til Byen, fik vi os i en Fart nedgravet. Hvem der ingen Spader havde, gravede med Hænderne. I Løbet af 5 Minutter havde vi allerede lidt Dækning mod Geværild, men da havde vi ogsaa nogle Saarede, og lige bagved mig laa der 8 gamle Landeværnsmænd døde paa ikke større Plet end din Gaardsplads og mange flere Saarede rundt

omkring. Da vi saa havde ligget lidt, fik vi Ordre til at gaa frem og ind i Byen, det var et skrækkeligt Syn, som frembød sig der. Ikke et Hus, uden at det var ramt af en af vore Granater. Og mange saarede Russere laa rundt omkring. Vi løb saa op ad Gaden op til Kirken, hvor vi fik Bajonetten paa Geværet. Nu skulde det gaa rigtig løs.

Med vor 3. Deling foran stormede vi ud. Imidlertid var vi kommen for langt frem. Vort 9. Kompagni var i de russiske Skyttegrave i Haandgemæng; men der var for mange Russere, saa vi maatte op til Kirken igen, vi tog dog nogle Russere med, men desværre tog Russerne ogsaa en Deling af 9. Kompagni til Fange og ca. 20 Mand af 12. Kompagni, deriblandt en Del fra Als og Sundeved.

Du skriver, om vi somme Tider kommer af Tøjet. Det har vi ikke været siden den 14. August, saa vi har svært ved at holde os nogenlunde fri for de smaa Graa. Nu vil jeg slutte denne Gang med mange kærlige Hilsener.

Din Broder

JENS.

Jeanne.

I Kære derhjemme!

Et lille Billede her fra den vestlige Front vil vi i Dag sende Eder.

I November stormede vi Byen A. og gravede os ned paa den anden Side af Byen. Alle Beboerne var flygtede med Undtagelse af nogle gamle Folk. Vort Kompagni fik Opstilling ved en stor Bondegaard, hvorunder der findes en lille Stenhule, og en Dag, da

vi undersøgte denne, traf vi der en ung Pige paa 15 Aar. Det var Datteren paa Gaarden, som ikke vilde forlade sit fædrene Hjem.

Efter den første Skræk blev vi hurtigt gode Venner med hende, særlig jeg, som kan lidt Fransk. Hendes Navn var Jeanne; men hun vænnede sig snart til at blive kaldt Anne. I min Gruppe er vi fire Nordslesvigere, og hun holdt sig hele Tiden til os, lavede Mad til os, vaskede og alt muligt.

Sidst i December blev Hulen skudt fuldstændig i Stykker af svært engelsk Artilleri, og saa boede den stakkels Pige hos os, og jeg maa indrømme, at hele Kompagniet holdt meget af hende. Vi maatte beundre hendes Tapperhed. Da Franskmændene engang gjorde et voldsomt Angreb, var hun hele Tiden i Skyttegraven og hjalp modigt med at forbinde de Saarede.

En Dag for kort Tid siden kom der imidlertid Befaling til, at hun skulde sendes til N., hvor de franske Civilpersoner bor. Hun bad grædende vor Fører om at maatte blive blot endnu en Søndag over hos os; det blev hende lovet. Denne Søndag om Formiddagen beskød det franske Artilleri os meget haardt. Klokken to blev der roligt, og saa havde vi Geværappel. I samme Øjeblik kom der en Fuldtræffer ind i vor Hule, og — Jeanne var derinde. Ingen af os skammede sig over at græde, da vi trak hendes sønder-skudte Legeme ud af Hulen. Et stort Stenkors smykker nu hendes Grav. Men endnu tit siger vi sørgmodigt til hinanden: Stakkels Jeanne!

Dermed til alle de kærligste Hilsener fra

fire Nordslesvigere fra Haderslev Kreds.

Slaget ved Soissons.

Frankrig, den 20. 1. 15.

Kære Søster!

..... Fra den 11te til den 17de har vi haft meget svære Dage; vi har været med i haarde Kampe ved Soissons, hvorom du jo vist har set i Avisen. Gud ske Tak, at jeg er sluppen godt igennem det.

Sidst jeg skrev, den 10de, laa vi i Borgerkvarter. Der blev vi til næste Morgen Klokken 5; saa gik det videre til en Sandstenshule; den var saa stor, at vi kunde bo 1000 Mand i den. Her laa vi hele Dagen og havde det rigtig hyggeligt; der blev spillet og sunget, og ikke mange tænkte paa Krigen.

Klokken 12 om Natten kom saa pludselig Ordre til at gøre os klar til Stormangreb. Du kan tro, vi gjorde store Øjne; det havde vi ikke ventet.

I Regn og Sne gik vi saa et Par Timer til en anden Hule; den var endnu meget større, og her var der indrettet Lazaret med alt muligt Tilbehør. Vi blev der til Klokken 5; saa gik vi i Skyttegravene, og sjælden har jeg set lykkeligere Mennesker end dem, vi løste af. Alt var bælgmørkt, saa vi kunde kun daarligt gøre os et Begreb om Stillingen; men vi erfarede snart, at Skyttegravene var kun 50 Meter fra Fjendens.

Ved Dag gry begyndte Kampen, og Klokken 9 tog de fjendtlige Kanoner fat med en saadan Voldsomhed, saa hele Jorden under os rystede. Vi gik fremad; Granat efter Granat eksploderede i vore Rækker og rev snart den ene, snart den anden med sig. Min Officer blev Klokken 10 ramt af en Granat; den samme Granat ramte Petersen fra Ballum (han døde

to Timer efter) ; min Ven fik en Rift, men det kunde klares med et Hæfteplaster. Jeg stod ved Siden af dem alle sammen, og det er jo et Under, at jeg slap uskadt derfra.

Kanonerne drønedes videre. Klokken 12 lød Signalet til at gaa paa. Med Hurra stormede vi fremad, men blev slaaede tilbage igen med Tab af mange Venner. Klokken 3 gik det paa samme Maade, og imens rev Granaterne Mand efter Mand bort, saa vore Rækker blev tyndere og tyndere.

Klokken 5 lød Signalet atter. Igen stormede vi fremad. Hurraerne lød ogsaa, men denne Gang fulde af Forbitrelse. Enhver vidste: Nu eller aldrig, og frem gik det mod en dræbende Gevær- og Maskingeværild. Kun faa Spring, og vi naaede den fjendtlige Skyttegrav, og i det samme klirrede Bajonetterne imod hinanden. Da lød tyske Hurraer fra alle Sider, og Fjenden tog Flugten eller overgav sig.

I sidste Øjeblik vendte en Neger sig om og sigtede paa mig; men jeg blev den hurtigste, en Kugle fra min Bøsse gjorde det af med ham. Dette Oprin husker jeg stadig; men det kunde ikke være anderledes.

Nu gik Forfølgelsen løs til Toppen af et Bjerg, hvor vi blev staaende og sendte en mægtig Ild efter de flygtende Franskmænd. Da var det imidlertid blevet mørkt, og vi takkede Gud for, at vi faa endnu var i Live. Slem havde Dagen ogsaa været, hver anden var saaret eller død, og Slagmarken ligefrem var oversaaet med døde.

Nu kom Spaderne frem, og vi gravede os ned paa

Kanten af Bjerget. Min Ven og jeg bad om at blive fri, vi vilde finde vor Officer. Vi fik Tilladelse til det, og Klokken 2 om Natten fandt vi ham liggende mellem døde og saarede næsten helt tildækket med Jord. Han havde jo ligget lige fra om Formiddagen Klokken 10 og var næsten stiv af Frost og Kulde.

Det meste af Natten gik hen, inden vi fik ham ført til Lazarettet; da viste det sig, at han havde 11 Saar; men han kom dog til Bevidsthed igen og takkede os og bad os skrive til hans Kone.

Klokken 6 om Morgenen kom vi tilbage til vort Kompagni, og Klokken 8 begyndte Kampen igen. Klokken 4 om Eftermiddagen stormede vi Byen Crouy. I Gaderne havde Franskmændene opstabet store Bunker af Sten. Bagved laa de og skød paa os; ligeledes blev der skudt fra Husene. Vi gik paa med Hurraraab, og en Del blev tagne til Fange; andre smed deres Geværer og løb det bedste, de havde lært.

Uden for Byen gravede vi os igen ned og blev der Natten over, og næste Dag gik det igen løs lige til Byen Soissons. Saa kunde vi ikke komme videre for Floden; Broerne havde Franskmændene sprængt efter sig, saa nu maatte vi standse. Vi gik saa et Stykke tilbage og gravede os paa ny en Skyttegrav.

Vor Skyttegrav blev lige uden for et Slot; alle var flygtede derfra. Vinkælderen var fyldt med den dejligste Vin, man kunde tænke sig, og vi var tørstige; vi havde ikke faaet noget at spise og drikke i fire Døgn, fraset den Smule, vi havde med i Brødtasken

og Feltflasken. Jeg havde Pølse, Ost og Margarine, men intet Brød, saa vi maatte spise det foruden.

Saa den femte Dag blev jeg sammen med 10 Mand kommanderet tilbage til den By, vi havde stormet, for at staa Vagt der. Da vi kom derhen, løb der en Del Høns rundt, og du kan tro, vi var ikke sene til at faa Kniven frem, skaaret Halsen over paa nogle og faa dem plukket og stegt. Aldrig har Hønssteg smagt mig saa godt som den, jeg der selv lavede. Men efter at man har sultet i 4—5 Dage, skal Maden nok smage. Vore Tornystre skulde vi lade blive i Stenhulen, ellers havde vi haft Levnedsmidler nok; men ingen anede jo, at det skulde vare saa længe.

Den sjette Dag om Aftenen blev vi endelig afløste; vi havde ikke sovet seks Nætter i Rad, kun blundet en halv Times Tid ad Gangen paa den bare Jord. Hvorledes Mennesket kan holde det ud, forstaar jeg selv ikke; men man lærer, at man kan uhyre meget, naar man skal.

Jeg maa nu ogsaa sige, at vi var totalt ødelagte, jeg kunde ikke engang skrive den første Dag. Sørge- ligt var det at se den lille Trop, vi kom tilbage, efter at vi med saa stor en Styrke var dragne i Kampen. Byerne, hvor vi drog igennem, var flagsmykkede, og hvor vi kom, blev vi som de sejrende hilst med Musik og Hurra. I Gaar kom vi her til vort gamle Kvarter og fik en festlig Modtagelse. I Dag har Generalen været her og uddelt 10 Jernkors til vort Kompagni; det var mest de gamle, som har været med fra Begyndelsen, der fik dem. Fra anden Side fik jeg at vide, at jeg var foreslaaet til Gefrejter. Jeg ved ikke af at

have gjort andet end min Pligt, det kan ogsaa være det samme. Jeg er bare glad og takker Gud, at han har hjulpet mig til at komme godt tilbage.

Hvor slemt, det har været, kan du forstaa, naar de, som har været med fra Begyndelsen, ikke har haft saa slemme Dage under hele Krigen. Det gør en saa forfærdelig ondt for de mange brave Kammerater, som maatte blive der ude paa Valpladsen, og saa for deres kære derhjemme, naar de faar Efterretningen. Kejseren var ogsaa til Stede i Nærheden, han sendte os en Hilsen med Tak for, hvad der var udrettet. I Dag har vi været til Takkegudstjeneste i en Kirke. Den 24de gaar vi i Skyttegraven i vor gamle Stilling; der er det knap saa farligt, skønt den dræbende Kugle jo lige saa godt kunde ramme os der, men de aabne Fægtninger er dog meget værre. Modtog i Dag en Mængde Breve; nu havde vi ingen faaet i 8 Dage.

Hermed være du kærligst hilset fra din hengivne
Broder

C. J.

Kampen ved Soissons.

I Skyttegraven, den 28. Januar 1915.

Kære Venner!

Allerede før vi naaede den sidste Hule, suste Kuglerne uhyggeligt tæt forbi os, saa vi kunde nok regne ud, at vor Reservestilling var langt fremme. Flere Steder kunde vi i Mørket skimte Lig ved Siden af Vejen eller Stien, eller hvad det nu var, vi gik paa, thi det hele var et Morads. Saarede kom os i Møde, enten støttende sig ved Kammerater eller baaren af Sygebærere.

Mit Kompagni fik Plads anvist i en Hulvej, da der ikke var Plads til os i selve Skyttegraven. Her fik vi Ordre til at grave os lidt ind i Siden i Dækning for Granatild, og det viste sig ogsaa hurtig, at dette var nødvendigt, thi saasnart det var nogenlunde lyst, begyndte de franske Granater at hagle ned over os, ikke forfra, men fra venstre Flanke og saa hurtigt og sikkert, at ingen af dem, der havde været med hele Tiden, har oplevet noget lignende. Det bragede i et Væk, Granaterne kom ikke enkeltvis, men 3—4 ad Gangen. Det var næsten umuligt at finde Læ for dem og en Del af os maatte trække sig tilbage ind i den Skov, i hvis Udkant vi var.

Hen paa Eftermiddagen maatte vi storme de franske Stillinger, og vi tog dem med forholdsvis Lethed. At dette gik saa let, skyldtes sikkert det svære tyske Artilleri. Dette havde hele Dagen og vel ogsaa før ladet sine store Granater suse ned over den franske Stilling og ødelagt baade Skyttegrave og Pigtraadsforhindringer. Ligeledes lykkedes det Artilleriet at holde den franske Reserve borte. De, der var i Skyttegraven, var helt møre og overgav sig uden større Modstand, saa der blev gjort en Del Fanger.

Dermed var vi kommen i Besiddelse af Højderne nordfor Aisne lige overfor Soissons, og herfra kunde vi i et Par Dage nyde den herlige Udsigt over Byen med sine to store Kirker og den smukke Omegn. Flere udtalte Ønsket om at komme herhen ved Sommertid med Konen og se det smukke Landskab i Fred og Ro; thi nu skændes det af Krigen; overalt, hvorhen man saa, laa der Lig af Frankrigs Sønner, der

havde maattet lade Livet for Fædrelandet. Skovene, der bevoksede Skrænterne, var helt ødelagte af Granater, der var næsten ikke et helt Træ tilbage. I 5 Dage var vi ude i den Stilling og fik ikke stort, hverken af Mad eller Søvn, saa vi var glade, da der endelig kom Afløsning og vi kunde komme hjem i vor gamle Stilling. Men ikke alle vendte tilbage, en Del manglede og deraf var henved $\frac{1}{4}$ døde.

Ved Ankomsten herhjemme var der rejst en Æreport, og 2 Kompagnier stod og præsenterede Gevær, man var aabenbart stolt over den Sejr 1. Bataillon havde vundet. Nogle Dage derefter blev der uddelt en Del Jernkors og blandt andet fik Peter Jensen, Stenderupgaard, ogsaa et.

Da Halvdelen ved Bataillonen er fra Nordslesvig, er der blandt de der faldt, ogsaa flere derfra, men saavidt jeg ved, er ingen af mine personlige Bekendte blandt dem. Jørg. Andresen har jeg ikke set siden i Hulen, men efter hvad jeg har erfaret, skal han den første Dag, den 12., være bleven syg; det siges for bestemt, at han er paa Lasarettet i Chauny, og at det er Maven, der er i Uorden. Saaret er han ikke. Mærkeligt nok har han ikke skrevet til nogen af os.

Hvorledes man selv er sluppen godt fra det hele, forstaar man næsten ikke, men ogsaa her har han, der styrer alt, været den Ledende og skærmet os. En Krig er skrækkelig, og Gud give, at man aldrig mere maatte komme til at opleve noget lignende, som den 12. ved Soissons.

Nu er vi atter efter nogle Dages Ro i vor gamle

Skyttegrav ved L. Her er alt som før, kun var Hulen vi plejede at bo i, skredet sammen, saa vi maatte se os om efter en ny, hvad der jo ikke var saa vanskeligt, da der jo nu er Huler nok. De franske Granater er de sidste Dage bleven en stadig hyppigere Gæst, uden dog at volde os ret megen Skade.

Jeg haaber, at Børnene stadig er ved god Sundhed, og at I selv nyder samme Gode.

De kærligste Hilsener til Jer alle!

Eders heng.

PETER.

Fra Slaget ved Soissons.

Ved Oise, den 21. Jan. 1915.

Kære Morbroder!

Nu vil jeg prøve at skrive Dig et rigtigt Krigsbrev. Jeg har været med i det store Slag ved Soissons og har saa uendelig meget at skrive om.

Vi havde ligget 6 Dage i Skyttegravene ved L., da vi en Aften blev afløst for at holde os marchberedt til næste Dag. Vi blev derpaa transporteret til Aisne, hvor det blev sagt til os, at vi skulde ligge i første Reservelinje. Vi blev indkvarteret i en meget mystisk Bjerghule ved Terny; den var af graa Sandsten og lignede meget en Krypt. Men længe blev vi der ikke. Vi brød allerede op den følgende Nat og gik med Stormoppakning i Retning af Soissons. Efter at have tilbragt Resten af Natten i en anden Bjerghule, besatte vi ved Morgengry en aldeles sammenskudt Skyttegrav; der var end ikke et Skydeskaar tilbage.

Da det blev lysere, saa vi, at der laa Lig rundt om

os, baade Franskmænd og Tyskere. Jeg maatte i min Stilling staa og se paa en tysk Feldwebel, som laa paa Brystværnet. Han saa ud, som om han sov. Vi fik stærk Geværild fra tre Sider, saa jeg var forbedt paa Angreb baade forfra og bagfra, og Traadforhugningerne foran Skyttegraven var helt sønderskudt.

Lidt til Højre for os holdt Franskmændene den samme Skyttegrav besat. Fjerde Kompagni maatte først storme den Stilling, de skulde besætte. Denne Storm vækkede det franske Artilleri, og nu begyndte der et forfærdeligt Skuespil. Granaterne haglede ind over os. De kom fra et Højdedrag til Venstre og slog lige ind i Flanken. Vi smed os ned i Bunden af Graven, men vi var mange, og Pladsen var snæver. Dækning var der ingen af. Der, hvor jeg laa, kunde jeg se hele den franske Artilleristilling. Aa, hvor Granaterne hylede og altid i vor umiddelbare Nærhed, somme Tider midt i Skyttegraven.

Vi hørte det stønne og klage, og snart kom de Saarede i lange Rækker og slæbte sig hen over os. Der var kendte Ansigter blandt dem. Nej! — er Du saaret. Ja, ja Kammerat, hjælp mig! Men det var den sikre Død at rejse sig op. Jord og Sten sprøjtede hushøjt i Vejret. Undertiden styrtede hele Brystværn ned over os. Jeg fik en Granatstump lige forbi Øret. Den slog ned og blev liggende ved mine Fingre. Til sidst var jeg næsten helt dækket af Jord. Og Ilden blev stærkere og stærkere.

Klokken nærmede sig 12, det Tidspunkt, da vi skulde angribe. Det var en køn første Reservelinje. Til Venstre for os stormede Jægerne allerede op over

Markerne mod Batterierne. Aa, — det lettede. Nu fik de Ilden. Granaterne sprang midt i deres Rækker og rev Huller, men de stormede videre med Hurra og forsvandt bag Bakkekammen. Kort efter blev en Skare fangne Franskmænd ført tilbage bag Linjen.

Saa fik vi Ild igen. Vi laa der i Bunden af Graven i samfulde ti Timer, mens Kammerat efter Kammerat slæbte sig hen over os. Da lød der pludselig Stormraab til Højre for os. Vi maatte med. Op over Brystværnet og løs med Bajonetten. Kuglerne peb. Hen over Døde og Saarede gik det. Der var kun 70 Meter derover. Hurra! Hurra! Franskmændene kom i store Skarer op af Graven uden Vaaben med Hænderne i Vejret. De overgav sig. Resten trak sig tilbage. Et Maskingevær holdt længe Stand og tikkede foran os. Saa tav det ogsaa. Foran os laa Aisnedalen. Det var „Zuavelunden“ eller „Heksekedlen“, vi havde stormet.

Det var blevet helt mørkt. Vi satte os i Forsvarsstand i den erobrede Grav, svøbte os ind i vore Kapper og ventede paa, hvad de næste Timer vilde bringe os. Vort svære Artilleri, som hele Dagen havde beskudt de franske Skyttegrave, beskød nu Byen Crouy, som laa lige foran os nede i Dalen. Det var en uhyggelig Serenade at høre de tunge Projektiler susende over vore Hoveder. Og naar de sprang, vakttes der et hundredfoldigt Ekko i Dalen. Det var en allerhelvedes Alarm.

Jeg fik mig en Humpel Kommisbrød. Det var alt, hvad jeg fik at spise i det Døgn. Træt var jeg, men sove kunde jeg ikke. Og saa var det endda kun Be-

gyndelsen. Vi havde endnu fire Døgn foran os, hvor vi heller ikke kom under Tag, og ikke havde andet end vor Kappe at svøbe os ind i.

Feltkøkkenet kunde ikke naa frem til os. Det holdt en halv Mils Vej bag Fronten. Vi gik en Aften i Mørkningen derhen for at faa noget at spise. Men det var en skrækkelig Tur, for vi kunde ikke hitte tilbage igen og irrede rundt paa Slagmarken mellem de Døde til over Midnat. Saa opgav vi helt Køkkenet. Senere fandt vi fransk Vin i Mængder og franske Kødkonserver.

Om de næste Dages Begivenheder vil jeg fortælle Dig i et følgende Brev — — —

Din hengivne

KRISTEN.

Kampen fortsættes.

Ved Oise, den 23. Januar.

Kære Morbroder!

Vi var ved at finde os lidt tilrette i den franske Skyttegrav. Der lugtede overalt saa forfærdeligt af Zuaver, men vi havde fuldstændig Ro. Vi kunde bevæge os frit omkring. En Patrouille havde været i Crouy og fundet den rømmet. Og nu fik vi mange lækre Sager derfra: Vin, Franskbrød, Marmelade m. m.

Der blev sagt, at vi skulde afløses af andre Tropper, og vi var glade. Da, pludselig en Middagsstund brød der en forfærdelig Knatren løs lige til Højre for os. Der blev sagt, at Jægerne angreb. „Hold Jer rede!“ lød Kommandoen.

Vi saa Bøssen efter og Patronerne. Saa sværmede

vi ud i Skyttekæde ned ad Skrænterne mod Aisne; vi skulde flankere Angrebet.

Franskmændene veg i en mørk Linje ned imod en Skov fulgt af en graa. Vi gik springvis frem imod Skoven for at falde dem i Flanken. Kuglerne peb os om Ørene. Men fremad, fremad, — vi kunde næsten ikke holde Pusten mere. Ved Skovbrynet stoppede vi derfor op og søgte Dækning bag et Hegn. Inde i Skoven gik de paa med Bajonetten. Turen naaede os. Vi raabte Hurra — og ind i Skoven. En Saaret rejste sig halvt i Vejret og rakte et Par blodige Hænder op imod mig. Jeg hævede Bajonetten og trøstede ham: *bon camerad!* Han pegede paa min Feltflaske; han vidste jo ikke, at vi heller ikke havde set Vand i flere Døgn. Det gik videre fremad. Vi tog en halvtredsindstyve Fanger. Jeg var med til at afvæbne dem. Det var pinligt. Dermed tabte jeg Forbindelsen med mit Kompagni og kom sammen med Jægerne. Vi gik frem gennem Skoven mod et Slot. Der fandt jeg atter Kammerater, og vi pustede lidt. Men det varede ikke længe, før vi maatte videre. Vi kom ud paa en Eng. Soissons laa 3—400 Meter til Højre for os. Foran os en høj Banedæmning. Den skulde besættes.

Det var en haard Tur over Engen, for vi fik en frygtelig Ild i Flanken inde fra Soissons. Der var navnlig et Maskingevær, som bestrøg hele Engen. Kuglerne hvislede i Græsset rundt omkring mig. Det var næsten, som om jeg traadte paa dem. Det var et rent Vidunder, at jeg slap helskindet over.

Vi blev liggende tyve Mand ind imod Dæmningen; jeg kunde ikke længere. Hyggeligt var der ikke, thi

hver Gang, vi rørte os, fik vi en Salve inde fra Soissons. Vi rodede os saa ned i Jorden, stak Hovedet helt væk og laa roligt, indtil X. kom over til os. Vi skulde ikke længere frem. Vi besatte Slottet, sværmede ud over Engen og begyndte at grave os ned. Da det blev mørkt, trak vi os tilbage til vore Stillinger. Men vi maatte senere paa Natten atter ud for at grave Stillingen færdig.

Vi var der derefter til den 17. Januar. I al den Tid har jeg ikke faaet en hel Times Søvn. Men Glæden over, at vi skulde derfra gav os Kræfter nok til endnu den Nat at marchere ca. 20 Kilometer.

I T. blev vi modtaget af Livregimentets Kapelmusik, som slog i med en dundrende March for 86. Der blev sagt os, at vi havde vundet en stor Sejr. Der maa være noget om det, thi vor Bataillon har alene taget henved tusinde Fanger i disse Dage, men vi har jo ogsaa haft tunge Tab. Vi var glade, da vi atter kunde vende tilbage til vort Regiment.

Aa, Morbroder, det er underligt at have været med til alt dette. Nu bagefter forstaar jeg ikke, at det kunde gaa saa let. Og dog, naar jeg tænker paa de franske Stillinger, hvorledes vort svære Artilleri havde skudt Hul ved Hul i Hundred-Tusindvis, Huller saa dybe som smaa Stuer, hvorledes de stærkeste Dækninger var slaaet helt igennem og fyldte med Lig! — Ligene laa og drev i alle Grave — ja, saa forstaar man det alligevel. Det har ikke været til at holde ud!

Den franske Skyttegrav er ellers et rent Kunstværk teknisk set. Medens vor kun er en enkelt uregelmæssig Linje, var deres en Labyrinth af Gange, som ligger

indenfor en Carré. Du forstaar, at Artilleriild der maa være ti Gange mere ødelæggende, da den spredes over et langt større med Tropper besat Rum.

Nu har vi besat alle Højder nordfor Aisne. Den flyder i en bred Dal, som er oversvømmet vidt og bredt. Det er derfor ikke let at komme videre.

Vi har haft Tab nok i disse sidste Kampe

Saa kun en Hilsen til alle.

Din hengivne

KRISTEN.

Saaret i Slaget ved Soissons.

Schlüchtern i Hessen, 25. Jan. 1915.

Kære Mor!

Ja, i Dag er jeg saa kommen paa Sygehuset i S., og det ser ud til, at man kan faa det rigtig godt her. Jeg ligger i en meget fin Stue, vi ligger 10 Mand der, og vi har fine, bløde Senge, saa man nu er som genfødt. Saa godt har jeg ikke sovet, siden jeg sidste Sommer var hjemme paa Orlov.

— — —

Den 11. naaede vi ud i Nærheden af Valpladsen. Vi laa Dagen over i en Sandstenshule. Der laa vor og et Par andre slesvigske Batailloner. Om Aftenen Klokken 11 skulde vi afsted ud til Fronten. Vi fik Stormoppakning paa. Imidlertid skød baade vort og Franskmændenes Artilleri, saa vi maatte vente flere Timer, inden vi kunde komme hen til Fronten. Der var 2 Skyttegrave med 100 Meters Mellemrum. Midt mellem dem gravede vort Kompagni en ny Grav, hvor vi laa roligt til om Middagen. Paa Slaget 12 blev der

givet Signal, og alle vore Tropper sprang ud af Graven og stormede frem. Men sikken Ild vi kom i, baade fra Infanteri og Artilleri. Det var rædselsfuldt, og da vort Kompagni var i anden Linje fik det naturligvis den værste Granat- og Shrapnellild.

Jeg naaede lykkelig hen i den forreste Grav, puste-
de lidt, og saa gik det videre. Men da jeg var kommen
ca. 100 Meter længere frem, blev jeg ramt af en
Kugle, der først gik gennem højre Laar og derefter
ind i venstre Laar og igennem dette. Heldigvis er det
kun et Kød Saar. Jeg faldt, sprang op igen og løb lidt
længere frem, hvor der var Dækning i et Granathul.

— — — — —

Schlüchtern i Hessen, 28. Jan. 1915.

Kære Mor!

Jeg vil i Dag fortsætte mit Brev fra den 25. Januar:

I Granathullet, hvor jeg havde søgt Dækning, blev
jeg liggende 5—10 Minutter, og i den Tid saa jeg alt,
hvad der gik for sig omkring mig. Alt, er dog for
meget sagt, jeg kunde naturligvis ikke se alting, men
hvad jeg saa, var tilstrækkeligt til at faa et Indtryk af,
hvor grufuldt et saadant Stormangreb er. Fjendens
Geværkugler, Shrapnells og Granater eksploderede
uafsladeligt over Hovedet paa de Stormende, 10—20
Projektiler paa en Gang, og det blev ved uafbrudt
hele Eftermiddagen. Der faldt mange og blev mange
saaret. Mod et Stormangreb nu til Dags med alle de
moderne Vaaben er Stormen paa Dybbøl i 64 for
intet at regne.

Det tyske Artilleri beskød naturligvis ogsaa de franske Stillinger, saa Graven var helt sønderskudt. Alligevel blev Franskmændene ved at skyde, saa længe de nogenlunde kunde. De blev ved at skyde, til vore Tropper stod lige foran dem. De gav sig da endnu ikke, og det gik løs med Bajonetten. Graven var helt fuld af Døde, Forsvarere og Modstandere. Blodet flød i Graven — —

Da jeg havde ligget 5—10 Minutter i Granathullet blev Stillingen for kritisk for mig, og jeg kravlede tilbage til Graven. Her fik jeg det ene af mine Saar forbundet. Jeg anede ikke, at der var fire.

— — —

Schlüchtern, den 1. Februar 1915.

Kære Mor!

Tak for Dit kære Brev, som jeg nu lige har modtaget. Det var en Glæde endelig at høre et Par Ord hjemmefra. Jeg ser, at Du har været meget urolig; ja, Fare har der ogsaa været paa Færde, men jeg er sluppen godt fra det. Kan man forlange det bedre, nu da der er Sne, Frost og Kulde, end en god, varm Seng og god Mad, i Stedet for at ligge i Skyttegravene. Her har jeg det rigtig godt.

... Sidste Gang sluttede jeg med, at jeg var kommen tilbage til Skyttegraven og var bleven forbunden. Derpaa bragte vore Sanitetssoldater mig hen til en Hytte, hvor der allerede laa 4 fra vort Kompagni. De lovede at hente os om Aftenen. Men da de først var borte, lod de sig ikke se mere, og vi laa der i Hytten i over 2 Dage og manglede Mad og Drikke.

Endelig kom Sanitetssoldaterne fra et andet Regiment og bar os bort. De bragte os hen til en Kalkstenshule, hvor vi blev forbundne og fik Mad og Drikke. Der laa vi til næste Dags Eftermiddag. Da kom Sanitetskompagniet og kørte os hen til den store Troppeforbindingsplads. Der blev jeg straks forbundet og straks i Automobil sendt videre til Chauny. Da jeg paany blev forbundet der, sortnede det alligevel for Øjnene af mig, saa jeg havde ondt ved at holde mig fast. Feldwebelen, som forbandt mig, holdt stadig Øje med mig. Jeg tænkte, at han vilde hjælpe mig, hvis jeg skulde falde, men det viste sig at være noget helt andet, han tænkte paa.

Jeg savner min Pung. Lommen er borte, og da jeg ingen Penge har, og vi her kun faar 10 Penning om Dagen, som først udbetales, naar vi rejser herfra, beder jeg Dig om at sende mig 5 Mark. Det er længe siden, jeg har været i Pengeforlegenhed. Mange Hilsener og Tak til Jer alle.

Din Søn

JOHAN.

Efter Slaget.

Cuy Oise, 31. Januar.

Kære Forældre!

Nu sner det aldeles himmeltæt; Sous staar og klapper i Hænderne og raaber: neige, neige! det betyder Sne. Trods det dunderer Kanonerne fremdeles. Men jeg synes, det kan sagtens gaa, og er evig glad, at jeg ikke nu ligger paa fri Mark ved Soissons. Hvor har vi ikke været heldige den Gang, at det var saa mildt, som det var. Det var kun engang imellem, at det

regnede og var lidt vandkoldt. Kulde har vi heller ikke mærket før nu. Vi kom ud af Skyttegravnen den 29. om Morgenen. Da vi tog ind i den, maatte vi øse halvanden Fod Vand ud af vor Dækning. Da vi drog ud, var det det dejligste maaneklare Frostvejr, saa rent og tørt overalt, og vi sad hele Tiden i Dækningen ved en gloende Kakkelovn, mens Granaterne bumsede ind i Massevis. I kender nok den Følelse, naar man sidder godt og varmt under Tag og der er Uvejr udenfor; den Modsætning gør en saa godt. Den sidste Dag blev der for Resten saaret et Par af mine Kammerater, begge to Tyskere. Den ene boede jeg i Dækning sammen med, og vi havde netop siddet og drukket Morgenkaffe; han skulde ud at staa Vagt, og ti Minutter efter kom der en enlig Granat og slog ned i vor Skydestand og saarede begge Vagtposterne; den ene er nu død. Det er saadan et kedeligt Tilfælde. Af hundrede Granater kan det hænde, at en kommer saadan.

Jeg drog paa Post efter ham, men kom ikke til at staa i den Stand, da der ingen Dækning var, og fik ogsaa Lov til at rykke hen i en fuldstændig sikker Stand. Det gælder om at være forsigtig her. Hvert Minut kan bringe noget ondt. Men jeg har nu gjort mig til Regel at være paapassende hvert Minut. Det største Rum er jo altid udenom, og i Soissons har jeg erfaret, at man kan komme helskindet gennem en hel Regn af Jern og Staal. Man begriber det ikke og kommer til den Slutning, at der maa ligge andet bagved. Hvorfor drog jeg ikke paa Post den Morgenstund? Vi havde været lige nær til det, og den ene

kunde lige saa godt være gaaet som den anden. Ved Soissons lagde jeg Mærke til en ung Rekrut, en fin og god Natur. Han hed Lütje. Vi laa sammen i Graven under Granatilden, og han var saa angst, og ved andre Lejligheder havde han netop været saa modig. Det har været ham, som havde han en Anelse. Et Par Dage efter fik han Siden revet op af en Granat og er nu død. Jeg tror, man kommer til at ane det forud, naar der skal ske noget alvorligt. En Løjtnant fra ... Kompagni havde ogsaa saadan Uro. Han gav alle sine Sager og Breve af. Da Kompagniet skulde storme, sagde han saadan noget som: „Ja saa, det bliver min sidste Storm!“ og næppe var han kommen op paa Brystværnet, før hans Kugle kom. Jeg maa sige, at jeg i alle de Dage har været fuldkommen rolig, meget mere rolig end ellers. Skønt Stumperne suste om mig, faldt det mig ikke et eneste Øjeblik ind, at en vilde ramme mig.

Hilsen til Eder alle.

Eders heng. Søn

KRISTEN.

Feltinterieur.

Cuy, Oise, 23. Jan.

Kære Mor!

Her har Du den første Tegning*) hernede fra, og jeg vil haabe, der følger flere efter. Her bor jeg, naar jeg ligger i Reserve. Køkkenet ligger op ad Trappen til Højre. Der er ikke noget, der hedder Forstue, Huset er saa smalt, at Køkkenet gaar helt igennem. Døren er utæt. En Del Vinduesruder er erstattet af Pap, for her er ingen Haandværkere mere.

* Med Brevet fulgte en lille Haandtegning.

Træder man ind i det temmelig rummelige Køkken, faar man først Øje paa Arnen. Beboerne er lidt mere fremmelige her og har anskaffet sig en ganske lille Skorsten. Her har hele Familien sit Ophold, og de to Kvinder og Sous viger næsten ikke fra denne Plads hele Dagen igennem. Det er ogsaa det eneste Sted, hvor der er varmt. Murene er af Sandstensblokke, saa tykke som en Enstensmur. Der er ingen Vinduesbord og ingen Blomster. Paa Arnehylden staar blandt lutter Soldatersager et Bæger med Fidibusser; Tændstikker er Luksus. Forøvrigt giver alt vort Tøj og vore Vaaben Køkkenet det stærkeste Præg.

Vi ligger her ni Mand. Fire blev saaret i Kampen, en er død. Vi holder os til omkring et stort Bord midt paa Gulvet og sidder paa dejlige Stole med Halm-sæde. Den Slags Stole træffer man overalt hernede ogsaa i Byerne. De har et dejligt enkelt Snit, man skulde slet ikke tro at finde saadan noget i Frankrig. Gulvet er af sekskantede Fliser, og de skal ikke gøre det varmere.

Udenfor Vinduet til Venstre for Trappen er der en stor Terrasse, der bliver benyttet som Vaskerum, til Vaskning osv. Møddingen ligger helt til Højre. I Døren med det firkantede Hul har Majoren sine tre Heste staaende.

Jeg vilde gerne, om jeg kunde, skildre Dig alt dette. Du gør Dig Dine egne Tanker ved det hele, og fordi det er i Vælskland og saa langt sydpaa, tænker Du Dig det i helt andre Farver end det har. Paafaldende er de store Frugtmarker, og saa giver Sandstenene,

hvoraf de fleste Huse er bygget, ogsaa et mærkeligt Præg.

— — —
Mange Hilsener fra din Søn

KRISTEN.

Cuy, 1. Februar.

Kære Forældre!

I Dag er det akkurat et halvt Aar siden Krigen brød ud. Naar vi endda bare var saa vidt, at vi kunde begynde at tælle Dagene til Krigens Afslutning ...

Det er for Resten mærkeligt, saadan en Evne Mennesker har til at glemme og tage de Glæder, de i Øjeblikket kan faa. Jeg har tænkt meget paa, hvori det kan ligge. Jeg tror, det kommer af, at her er saa mange sammen under nøjagtig samme Kaar. Der er ingen, der i Grunden føler sig forurettet af Skæbnen, og ingen faar Tid og Enrum til at ruge over sine Sorger. Derfor ser man Folk le midt i al Elendigheden og spøge midt i Granatilden. Men Trykket mærkes overalt her, og man kan tale med den gamle Landeværnsmand, som med den yngste Frivillig, saa længes de efter Fred ...

— — — — —
Eders hengivne Søn

KRISTEN.

—————
Lassigny, 8. Februar.

Kære Forældre!

[Brevskriveren takker for de mange Pakker, han har faaet fra Slægtninge og Venner og bemærker i

denne Forbindelse:] Man lever næsten som, tillad mig et tysk Mundheld, „der Herrgott in Frankreich“. Mens jeg skriver dette, sidder jeg paa en tom Kon-servesdaase, og det er ret farligt, for den er meget vankelmodig. Men jeg kan ikke vælge højere Sæde, da jeg alt saa som saa har Hovedet mod Loftet. Og saa sidder jeg og beskuer hele Herligheden og kommer til at tænke paa, hvor godt jeg i Grunden har det i Forhold til saa mange andre ...

I vil have lidt at vide om de to franske Kvinder og Sous (Sousanne). Sous er en lille elleve Aars Pige. Hun kalder mig altid *Kristen le danois*, for jeg har jo fortalt hende, at mit Modersmaal er Dansk. Den ene af Kvinderne ligner meget en Nordbo, den anden er mere romansk med kulsort Haar og Øjne. Hendes Mand ligger ved Fronten, og hun har ikke hørt fra ham siden August. Hun er meget tungsindig. De gaar akkurat med samme Slags Klæder, jeg mener Snit, som Bedstemoder, er meget jævne og gode Folk med god Oplysning. Navnlig ved Sous Besked om alt mellem Himmel og Jord, hun er i den Henseende lige saa vidt som en lige konfirmeret Pige hjemme. Huset har jeg allerede beskrevet Jer.

Der er blaa Himmel. En Flyver svæver højt oppe. De franske Shrapneller springer rundt om ham. Vi kan tælle op imod Hundrede smaa hvide Skyer. Franskmændene har Krudt nok endnu.

Eders hengivne Søn

KRISTEN.

A., O., den 6. April 1915.

.... Saa kom vi ogsaa til at holde Paaske herude i Felten; jeg er bange for, at der bliver Pinse ogsaa. Naa, naar vi kan blive her, og der fremdeles ikke bliver mere uroligt, end der har været, saa lader det sig jo holde ud. Men det er dog ikke rart at ligge saa længe uvirksom; man bliver aandelig sløv og ugidelig. Tænk, jeg kan knap faa mig til at læse en Bog. Jeg har faaet fat i en fransk Udgave af det gamle Rolandskvad, som til enhver anden Tid vilde have interesseret mig vældigt.

Her er sket den Forandring, at vi er kommet af med Sous; hun er taget med sin Mor hjem til Candos, og maaske faar jeg dem ikke at se mere. I Stedet for har vi faaet en lille Pierre, som er faldet ud til at være Stamherren til Gaarden; han er godt tre Aar gammel og er som Franskmand af meget fyrigt Blod. Hans Far er ogsaa Underofficer i Hæren, hvis han da er levende endnu. Pierre har hidtil været hos sine Bedsteforældre, hvor han vel har været mere i Sikkerhed. Han og saa en anden lille Franskmand med lange sorte Krøller og brune Øjne har slaaet sig paa mig. Den Lille med Krøllerne nærmest, fordi jeg hedder Andresen, han hedder nemlig selv André; og det er jo da altid et Tilknytningspunkt.

Naar jeg ligger midt i min Middagssøvn, saa hændes det, at der kommer et lille laaddent Hoved og borer sig ind til mig. Stakkel, for ikke saa længe siden slog en Granat ind i hans Hjem og dræbte hans Mor og saarede hans ældste Søster; og hans Far er i Krigen, saa nu er han hos fremmede Mennesker.

I Dag red Pierre i Galop paa mine Skuldre som *dragon française*, der jagede alle „Allemagnerne“ paa Flugt, og han var helt ellevild af Glæde derover.

Nu begynder den dejlige Vaar. Her grønnes Skoven saa smaat; allerede længe har jeg truffet paa halvtudsprungne Bøgegrene, men vi har siden haft en Kuldeperiode. Hvordan Landet her vil se ud i Maj, kan man slet ikke forestille sig. Tænk, Landet ligner en eneste stor Abildgaard; og alt er saa gammeldags, og jeg synes, der maa være en Poesi over det hele. Tænk dig Pinsen, hvor alle de Abild blostrer, og der dufter af Hyld om de gamle Kældre af de store forvitrede Sandsten. Kender Du Ludvig Holstein? — denne blege Digter, som sværmer for Æblebloster og nytjærede Bindingsværk-Huse, som de er paa Fyn og Sjælland ved Pinsetid. — — —

Din hengivne

KRISTEN.

Min første Tur til Skyttegravnen.

Marts 1915.

Den Tur glemmer jeg ikke saa snart. Den frodige Drengfantasi kunde ikke udtænke en mere eventyrlig Færd. Vi havde ligget i Reserve i en Skov og haft et Par gode Dage. Om Aftenen skulde vi ud i Skyttegravnen for at afløse vore Kammerater. Alle Bevægelser ligesom alt Arbejde foregaar om Natten i Ly af Mørket; om Dagen maa ingen lade sig se.

Vi stillede i Mulm og Mørke og satte os i Bevægelse. March kan man ikke kalde det. Det vilde være for farligt og altfor besværligt at marchere i sluttet Kolonne; vi gaar i Gaasegang, den ene efter

den anden i en uendelig Kæde. Med Staven i Haand føler vi os frem Skridt for Skridt; det er saa mørkt i Skoven, at man ikke kan se en Haand for sig. Jeg holder min Formand i Frakkefligen for ikke at tabe Forbindelsen. Det er nemlig noget af det værste, der kan ske; naar Kæden brister, er det ikke let at faa den samlet igen. Saadan snegler vi os afsted gennem den tætte Fyrreskov. Kommandoer og Varskoraab løber frem og tilbage gennem Rækken: Holdt! — Følge! — Er alle med: — En Grøft! — En Træstub! De elektriske Lommelamper glider som Sankthansorme gennem Natten.

Endelig naar vi ud af Skoven. Det har vel taget saadan noget som en Time at tilbagelægge den halve Kilometer. Nu gaar det fortere fremad. Paa fri Mark kan man bedre orientere sig, især naar Lyskuglerne stiger op ude fra Skyttegraven. De kaster deres Skær langt ind over Egnen. Lommelamperne maa derimod ikke tændes mere, de kunde røbe os.

Nu er det ikke saa meget Mørket som Først, der volder Vanskelighed. Vi befinder os paa Grænsen af Oversvømmelsesomraadet, og Jorden er saa opblødt af den evindelige Regn, at det er vanskeligt at finde et tørt Sted at sætte Foden paa. I dette Først gaar vi flere Hundrede Mand efter hverandre i samme Spor hen over de svære Lerjorder. Det er et forfærdeligt Ælte. Mine Støvler slutter fast over Vristen, alligevel maa jeg ofte træde flere Gange til for at faa dem med. Vi binder Sejldug eller Sækkelærred om Skafterne op over Knæerne for ikke at faa Støvlerne fulde af Vand.

Det er en anstrengende March. Vi gaar kun med halv Oppakning, men lille Byrde bli'r lang Vej tung. Trætheden og Tørsten begynder at indfinde sig, og jeg gør betænkelige Indhug paa Feltflasken, som skal holde til flere Dage. Øjnene er heller ikke saa gode, som de har været, og der er vanskelige Steder at passere: Granathuller, fulde af Vand og saa store, at man kunde begrave en Hest i dem, Grøfter, som skal tages i Spring eller passerer over en skrøbelig Bro, Hegntraad forneden og Telefontraad foroven. Et Fejltrin, og man ligger der. Men op og afsted igen for ikke at tabe Forbindelsen. Det hændte netop for mig, og det indbragte mig en forsvarlig Overhaling af Kompagniføreren.

Jo nærmere man kommer Skyttegraven, desto større Forsigtighed maa der vises. Man maa træde varsomt, og kommer der en Kugle, staar alle stille. Opdager Franskmanden os, kunde det hælde, at han beredte os en varm Modtagelse med Shrapnell- og Geværild.

Vi naar lykkelig og vel Skyttegraven. Bag dens skærmende Volde føler man sig atter nogenlunde sikker. Det første Spørgsmaal gælder Kammeraterne, hvordan det er gaaet dem, — og det næste os selv: Hvordan vil det gaa os? Vil vi alle vende tilbage, naar det er vor Tur at blive afløst? A.—ø.

Livet i Skyttegraven.

Flandern, den 20. Marts 1915.

— — — Menneskets Tilpasningsevne er endnu større end dets Fornødenheder. Den Muldvarpetil-

værelse, vi fører her i Skyttegraven, er saa forskellig fra det borgerlige Liv over Jorden, som Nat fra Dag. Man føler sig sat Aartusinder tilbage i Tiden til Huleboernes Tidsalder — — — — —

Skyttegraven er en snæver, fortløbende Grav mellem to Jordvolde i Mandshøjde: Brystværnet og Rygdækningen. Vor Skyttegrav er ligefrem komfortabel imod, hvad den har været. Da Regimentet kom hertil, var der kun en simpel Grøft uden anden Dækning end den opkastede Jord. Kammeraterne maatte hele Døgnet igennem staa i bøjet Stilling og i Vand til Knæerne, udsat for en heftig Gevær- og Granatild. Nu er det, takket være deres flittige Byggearbejde, meget bedre. Der er lagt Brædegulv i Bunden af Graven, og Vandet, som samler sig under Brædderne, øses ud, saa man kan gaa tørskoet omkring. Der er bygget Skydeskaar og Dækninger i Brystværnet, og dette er saa højt, at man kan staa oprejst bag det, uden at ses fra den fjendtlige Skyttegrav. Denne løber parallelt med vor i en Afstand fra 20 til 300 Meter.

Saa meget om Stedet. Ogsaa med Hensyn til Tiden hersker der andre Skikke i Skyttegraven end over Jorden. Man sover om Dagen og vaager og arbejder om Natten. I, som efter god borgerlig Skik tilbringer Natten i Sengen, gør Jer ingen Forestilling om, hvor lang den egentlig er. Fra 7 til 7 er akkurat 12 Timer, og den ene Time snegler sig saa langsomt afsted efter den anden, at man næsten ikke tør se til Klokken. Man staar og tripper paa sin Plads bag Geværret for at holde Fødderne varme. Sove maa man

ikke, og holde sig vaagen kan man daarlig. Det er ikke saa let at faa Bugt med de civile Tilbøjeligheder og trodse Naturens Love:

Naturam furca pellas ex.
hun kommer dog igen den Heks.

Det hænder, at en lydelig Snorken forraader, at Naturen er gaaet over Optugtelsen for en Kammerat. Man kan slippe i Søvn i alle mulige Stillinger; en Pæl at læne sig til er tilstrækkelig. Hen paa Aftenen, og atter et Par Timer før Dag vanker der en Kop varm Kaffe, selvfølgelig uden Sukker og Fløde. Det opliver svært, og naar man saa faar Piben tændt, er man mobil igen. Samtalen gaar muntert, men dæmpet, for at den slemme Franskmand ikke skal høre os eller uhørt snige sig ind paa os. I saadanne Øjeblikke kan man føle sig helt hyggelig, ja næsten hjemlig tilmode i Skyttegraven. Men Natten er lang. Man staar ofte i Timevis overladt til sig selv og sine Tanker. De vender bestandig tilbage til det samme. Som Natsværmeren kredser om Lyset, saaledes kredser vore Tanker om de lyse Billeder vi gemmer i vort Hjerte.

Der er for Resten nok baade at se og høre efter. Der er sørget godt for Belysningen. De franske Lyskastere spiller over Himlen, de søger aabenbart efter Luftskebe. Naar de standser et Øjeblik i Skyerne, ser det ud, som om Lyskeglen gik lige ind i Himlen. Er det mørkt, gaar den ene Lyskugle op efter den anden. De gør det muligt at følge Fronten, som beskriver en saa forvirret Linje, at man har ondt ved

at faa fat paa den. Til venstre ser man Lys næsten lige bag sig og lidt længere borte, ad Y. til, lige foran sig. Skyttegraven danner her en spids Vinkel. Sagen er den, at ingen af Parterne godvillig opgiver en Fodsbred Jord. Fronten følger endnu den Linje, i hvilken den stivnede efter de blodige Kampe i Oktober, og den er i den forløbne Tid fra begge Sider bleven saa stærkt befæstet med alle den moderne Krigskunsts Midler, at et Forsøg paa at gennembryde den vil koste Angriberen uhyre Ofre.

Naar der viser sig en Lyskugle, ser man straks, om det er en tysk eller en fransk. De tyske udskydes af en Pistol og lyser, saasnart de har forladt dens Løb, men holder sig ikke saa længe som de franske. Disse gaar op som en Raket med en lang Hale af Gnister. Saa længe de stiger, lyser de ikke, men med ét staar de stille og oplyser Egnen vidt og bredt. De bliver hængende i Luften som en elektrisk Glødelampe; de er nemlig befæstede til en Faldskærm, som drejer sig langsomt, mens Lyset daler og beskriver sine Kredse i Skyerne som et Fyr. Staar man i Skyttegraven og ser tilbage, fremtræder hele Egnen i bengalsk Belysning; de høje Popler rager op som Kæmpesøjler af det flade Landskab. Arbejder man, som jeg gjorde sidste Nat, bagved Graven, tegner Omgivelserne sig i Silhuet; Konturerne udvider sig, og Genstandene gør et overnaturligt Indtryk i det blege, fantastiske Lys. Geværerne knalder og Kanonerne tordner. Mon de stille flamske Marker har drømt om, at de Nat efter Nat skulde blive Skuepladsen for et saadant Fyrværkeri?

Natten er vor Ven. Om Natten har vi ikke haft Tab i den Tid, jeg har været her, heller ikke Pionererne, som ofte maa arbejde foran Skyttegraven. Der falder nok en Del Geværskud, men de gør ingen Fortræd, naar han blot sørger for at dække sig bag Brystværnet — — — —

Naar Dagen gryer, trækker vi os sejrrig tilbage i Dækning paa enkelte Poster nær, som holder sig godt skjult i Skyttegraven. Ved Dagslys maa ingen lade sig se. Jeg har heller ingen Franskmænd set endnu, kun hørt dem hoste og derfor ikke haft Lejlighed til at afgive et Skud. Vi maa nemlig ikke skyde, naar vi ikke ser noget. Dækningen er vort Sovekammer. Den er saa stor som en rummelig Dragkisteskufler; man kan hverken sidde oprejst eller ligge udstrakt i den. Der er Plads til to Mand, og naar man kanter sig godt, til tre i en almindelig Dækning. Men naar der kommer pludselig og heftig Granatild, og alle styrter i den første den bedste Dækning, er det utroligt, saa mange, den kan rumme. I saadanne Tilfælde tages det ikke saa nøje med Rangen. Det er saaledes forekommet, at en Menig er kommen til at ligge ovenpaa en Feldwebel. Men der er ingen, der tager Anstød af en saadan Insubordination — — — —

Naar der atter er Ro, kravler den ene efter den anden ud af Dækningen. Søvn bliver der alligevel ikke meget af. Man smører sig en Mellemmad — Middag vanker der ikke i Skyttegraven — og trækker sig tilbage til et Hjørne med sin Avis. Jeg studerer den sidste „Hejmdal“ med en Grundighed, som civile Abonnenter vil have tungt ved at fatte. Efter at

Teksten er tygget godt igennem, giver jeg mig med usvækket Interesse i Lag med Kundgørelserne og gaar tilsidst med Dødsforagt løs paa Historien.

Saadan gaar den ene Dag efter den anden i Skyttegraven, og man er glad og taknemlig for hver Dag, der gaar godt. Nu har jeg været en Maaned i Skyttegraven, og jeg maa sige, at den er gaaet hurtig. Det er mig en Trøst at tænke paa. Selv om der endnu ingen Afslutning er at øjne, saa kan det dog kun være et Spørgsmaal om Maaneder. Og naar jeg til den Tid er i Live, vil jeg ikke klage over, hvad jeg har lidt i Skyttegraven.

A.—ø.

Stormen.

Flandern i April.

..... Det var en Eftermiddag i April. Vi havde faaet vor Portion Granater og glædede os til Afløsningen, som skulde komme om Aftenen. Til Tidsfordriv fik vi os et lille Slag Kort i et Hjørne af Skyttegraven. Vi havde indrettet os rigtig hyggeligt med Skamle som Stole og et Bord af et Par Stormstiger og en Teltbredde. Luften var ren paa et Par Flyvere nær, som kiggede os i Kortene, saa vi kunde uforstyrret hengive os til det ædle Skatspil.

Da kommer vor Feldwebel ilende og forkynder „forhøjet Alarmberedskab“. Det kan nok være, at vi fik Kortene til Side i en Fart. Der lagde sig en uhyggelig Tavshed over Skyttegraven. Hver Mand stod paa sin Post med paasat Bajonet. Befalingsmæn-

dene stak Hovederne sammen, deres alvorlige Miner røbede, at der var noget usædvanligt paa Færde.

Siden hin Aften er vi Gang paa Gang bleven alarmerede, og tilsidst var vi tilbøjelige til at tro, at det var blind Alarm det hele.

Men den 22. April blev det Alvor. Hen paa Eftermiddagen saa' vi til højre for os en gullig Sky Resultatet var over Forventning. Snart gik det som en Løbeild gennem vor Skyttegrav: „Held og Sejr! L..... er i vore Hænder“! Der gjordes et ret betydeligt Bytte af Fanger — mest Farvede — og Kanoner, medens Tabene paa tysk Side skal have været forholdsvis ringe.

Hen paa Aftenen stilnede Kampen af. „Det var Slutningen paa Dagens Forestilling“, sagde min Korporal. For hans Vedkommende slog det ikke ganske til. Han faldt samme Nat for en Shrapnellkugle, der kom fra Flanken, ovre fra L..... Han stod ved min højre Side, min venstre Sidemand fik en Kugle gennem Huen og en i Geværkolben. Jeg slap med Skrækken.

Næste Dag, den 23. April, tog det tyske Artilleri for Alvor fat. Jeg har aldrig været Vidne til et saa voldsomt Bombardement. I otte samfulde Timer haglede Granaterne ned over Skyttegravene lige overfor os. En Tid lang prøvede en Lærke at skaffe sig Ørenlyd. Den hang deroppe i Granaternes Bane uden at lade sig forstyrre af de store hvæsende Jernfugle. Saasnart Kanonerne tav et Øjeblik, hørte man dens jublende Triller. Som jeg er kommen til at holde af den lille tapre Sanger hernede!

Men Beskydningen blev stedse voldsommere, og siden hørte jeg den ikke mere. Luften stod i et Brag og Sus, og vi begyndte at ane, hvad det betød. Det var ingen almindelig Artillerikamp, det var Bombardementet før Stormen. Kanontordenen var ikke det værste, men den uafladelige Susen og Hysten i Luften — urrr—urr—urr—, den slog sig paa Nerverne. Man blev ganske ør i Hovedet af denne Hvislen, som opfyldte Luften. Vi kunde iagttage hvert Skud, se, hvorledes Jorden sprøjtede hushøjt op gennem de sorte Krudtskyer. „Det er Tak for Champagne“ mente en — men de stakkels Mennesker, som skulde ligge i den morderiske Ild!

Pludselig tav Kanonerne, og vi affyrede et Par Geværsalver for at se, om der endnu var en levende Sjæl i den fjendtlige Skyttegrav. Men Ilden besvarede med en Punktlighed og Livlighed, som om der ikke var hændet det mindste! Vi kunde forstaa, at vi havde en tapper Modstander overfor os og maatte belave os paa en haard Kamp.

Der kom Ordre til at gøre Stormoppakningen færdig. Vi havde endnu nogle Timers Frist, Stormen skulde først begynde ved Daggry. Jeg tog Afsked med Verden og skrev et Brev, som jeg gemte i Brevtasken. Fra en Ven havde jeg modtaget en Pakke ud-søgt gode Cigarer, dem delte jeg med Kammeraterne. Saa hvilede vi os endnu et Par Timer. Vi laa tre Mand i en Dækning og talte sammen, den samme Dækning, af hvilken vor faldne Korporal lige var baaren ud. Frederik, en snurrig halvgammel Fyr, men et ejegodt Skind, førte Ordet: „Det havde jeg dog ikke

troet, at vi skulde storme. Nu har jeg gjort det hele med fra Begyndelsen, siden vi ved Løwen kom ud af Toget og lige i Ilden. Jeg har slæbt Træ og staaet i Vand i Skyttegravnen, og nu faar jeg maaske en Kugle for Panden“. Det kom desværre til at slaa altfor godt til, han fik en Kugle for Panden! Den stiltfærdige Gerhard, som laa ved hans Side, han som var mig kærest af Kammeraterne, er ogsaa borte, han blev saaret i Benet.

Planen var, at den fjendtlige Skyttegrav skulde „rulles op“ fra Højre til Venstre. Efterhaanden som Angrebet skred frem, skulde vi kompagnivis gaa over til Storm. Saa lød Raabet gennem Skyttegravnen: „Fremad, fremad!“ Det kom fra en Afdeling Cyklist, som vi havde faaet til Forstærkning, unge Mennesker, som brændte efter at komme i Lag med Englænderne. Det var for tidligt, men for saa vidt heldigt nok, som det gjaldt om at benytte det kostbare Øjeblik. Endnu et Øjebliks Tøven, saa satte vi i raske Spring over Brystvænet og løb frem gennem Kugleregnen.

Fra dette Øjeblik havde al Frygt og Ængstelse forladt mig. Der faldt en Kammerat for mine Fødder. Det gjorde ikke Indtryk paa mig; jeg husker blot, at han faldt saa underlig blødt. Til Venstre saa jeg en Flyvemaskine, som styrtede eller i stejl Glideflugt styrede mod Jorden. Inden jeg vidste af det, var jeg ovre paa den anden Side. Afstanden mellem Skyttegravene var ogsaa kun 200 Meter.

Vi erobrede et Maskingevær og stormede saa videre frem mod en Gruppe af sønderskudte Huse.

Her tog vi de første Fanger: et Par Kanadier og en enkelt Englænder og Højlænder. Den første, vi naaede var en lille Fyr, som ynkeligt strakte Hænderne i Vejret. Et Par hidsige Kammerater syntes ikke at se det. Jeg sprang til, og der skete ham ingen Fortræd.

Vor videre Fremrykning blev afbrudt af det tyske Artilleri, som skød for kort. Paa dette Tidspunkt var endnu alt Forvirring. En raabte frem, en anden tilbage. Jeg saa mig om efter Officererne, om de ikke var kommen med. Jo, der var Kompagniføreren. Han tog Kommandoen, og snart var Ordenen genoprettet.

Vor Stilling var alt andet end behagelig. Vi sad der, et enkelt Kompagni, midt i den fjendtlige Skyttegrav, udsat for Flankeild fra begge Sider og for de tyske Granater. Vi vinkede ad Kammeraterne, at de skulde komme os til Hjælp, og gav Tegn med Signalflaget til Artilleriet. Jeg oversaa Situationen og fandt den — overordentlig interessant. En drengagtig Eventyrlyst steg op i mit Hjerte. Dette her var meget spændende, hvordan vilde det ende? Der var fire Muligheder: Vi kunde blive oprevne eller taget til Fange eller gaa tilbage eller blive undsat. Jeg tændte en Cigar og afventede rolig Begivenhedernes Gang.

Vi satte os fast i et Indsnit i den fjendtlige Skyttegrav, som bød os nogenlunde Dækning mod Flankeilden, og forskansede os saa godt vi kunde. „Denne Stilling vil vi holde“, sagde Løjtnanten. Op ad Formiddagen gik Kompagnierne til Højre for os endelig frem til Storm og vi støttede dem ved at falde Fjenden i Flanken. Denne indsaa nu, at al Modstand var for-

gæves, og hejste det hvide Flag. Det viste sig, at Graven var svagt besat, de fleste havde formodentlig trukket sig tilbage i Forvejen. De faa, som var bleven tilbage, havde holdt tappert Stand hele Formiddagen ved Maskingeværerne.

Efter denne Omgang kunde vi nok trænge til en Forfriskning. I Dækningerne fandt vi dejligt frisk Hvedebrød og Kiks, Konserver og Marmelade, Flæsk og Ost, Cigaretter og Tobak. Vi fik os en solid, engelsk Frokost og tog derefter den erobrede Skyttegrav i Øjesyn. Mit første Indtryk var Skuffelse. Vi havde hørt saa megen Tale om de franske Pionerers Dygtighed. Men hvad vi fandt, forekom os mere end tarveligt i Sammenligning med vor egen Skyttegrav, som vi havde bygget saa længe og saa flittigt paa. Navnlig var Dækningerne primitive, ogsaa Officerernes. Men de mere Kyndige gjorde os opmærksom paa det geniale i Anlægget, som muliggjorde et mere virksomt Forsvar til alle Sider. Af Rygdækning fandtes der næsten ikke Spor, men til Gengæld var Brystværnet meget stærkt. Vi havde ventet at finde Skyttegraven ganske ødelagt af den foregaaende Dags Bombardement; men til vor Overraskelse opdagede vi, at det havde været ret virkningsløst.

Under Stormen havde vi intet mærket til det fjendtlige Artilleri, formodentlig fordi det til Dels var gaaet tabt ved L den 22. og fordi det overhovedet var vanskeligt at bringe i Stilling i dette stærkt frem-springende Afsnit af den franske Front. Men i Dagens Løb maa der være kørt nye Batterier op; thi hen paa Eftermiddagen blev vi overdængede med Shrap-

nells, og fra venstre fik vi stadig en velrettet Flankeild. Vi kastede os plat ned i Graven og klinede os ind mod Jordvolden. Jorden sprøjtede over os, og Sprængstykker og Kugler slog ned omkring os i Skridts Afstand. „Saniteter til Højre“! — „Saniteter til Venstre“! — raabtes der gennem Rækkerne, hver Gang en Kugle ramte. Ude paa Marken mellem Skyttegravene, som var oversaaet med Lig fra de haarde Kampe i Efteraaret, laa Stormens Ofre, de Døde og til Dels ogsaa de Saarede, som endnu ikke havde kunnet bjærges. Sindet blev mere og mere nedstemt for hver Gang det meldtes, at den Kammerat var falden og den haardt saaret.

Næste Dag fortsattes Kampen, men vi deltog ikke i den. Vi stod i anden Linje som Reserve og havde god Lejlighed til at følge Slagets Gang. Det vilde blive for vidtløftigt at give en sammenhængende Skildring af det, kun en enkelt Episode skal jeg nævne. Det svære tyske Artilleri beskød den fjendtlige Skyttegrav fra Flanken med en ligefrem ødelæggende Virkning. Paa en Strækning af 40 Meter talte vi Dagen efter lige saa mange Døde. Men til Trods herfor vedligeholdte Englænderne uafsladeligt Ilden; mellem Kanonskuddene kunde man høre Maskingeværerne rasle. Tilsidst bukkede de under for Overmagten, men de værgede sig med beundringsværdig Tapperhed til det sidste. I en Dækning sad to Mand, af hvilke den ene var saaret, med deres Maskingevær, og da Tyskerne stormede Graven, tog de imod dem med Haandgranater. Det er sandt, hvad jeg fornylig læste i en tysk Avis: „Man maa lade Englænderne, at de er sejge i

Forsvaret. De sidder saa fast i Skyttegraven som Ræven i Hulen. Naar man ikke svovler den ud, er den ikke til at drive ud af Graven.“

— — — — —

A.

Lidt Krigs-Psykologi.

Flandern, i Maj 1915.

..... Krigen har sin egen Psyke. Det er en bekendt Sag, at vedvarende skadelige Indflydelser, for Eksempel stadig Nydelse af Alkohol, indvirker omformende paa Karakteren. Saaledes foregaar der ogsaa i Felten betydningsfulde Forskydninger i de sjælelige Anlæg. Milieuet præger os. Alene dette, at vi fører en ren Mandfolketilværelse, at vi er revne ud af Hjem og Arbejde og saa godt som fuldstændig maa savne Kvindernes og Børnenes Selskab, sætter sit Præg paa os. Vi er ikke mere Borgere og Familiefædre, men Krigskarle. Hvor gør det godt at komme til befolkede Egne og se Børnene lege ved Vejen. Ja, i Gaar blev jeg helt hjertegreben ved at møde en So med et Kuld Grise, som vi havde taget til Fange. Det var noget af en Oplevelse at se en Moder, selv om det kun var en So. Og saa Omgivelserne og Haandteringen! Hvor man kommer frem, Ruiner af menneskelige Boliger, den evindelige Brummen og Knalden i Luften, det daglige Myrderi, det stadige Syn af Saarede og Døde, alt dette indgaar i Bevidstheden som det givne, som den naturligeste Ting af Verden, og bundfælder en vis Barskhed og Sløvhed i Sjælen.

Jeg erindrer fra Psykologien, at der er noget, der

hedder Sløvelsens Lov. Den hører ikke til de Love, som ophæves ved Krigstilstanden. Den gælder heldigvis ogsaa i Felten, ellers var det ikke til at holde ud.

Vi maa her revidere vore Begreber om mange Ting. Grundigst er vel nok Forskellen i Opfattelsen af al Slags Fare. Jeg maa saaledes smile ved Tanken om alle de Farer, der truer Borgerens Liv og Sundhed. Forspis dig ikke, forkøl dig ej . . . ! Hvor er det farligt i Civil at sætte eller lægge sig paa Jorden! Det maa man først i Højsommeren, naar Solen har gennembagt Jordbunden, ellers risikerer man at faa Snue, Influenza eller Lungebetændelse paa Halsen. Allerede i Garnisonen var det mig imidlertid paafaldende, at man kunde ligge i halve Timer paa Maven i Frost og Sne uden at blive saa meget som forkølet. Og her ligger vi ofte hele Dage i fugtige Lerhuller; naar den ene Side bliver kold, lægger man sig om paa den anden. Vaade Fødder hører ogsaa til Dagens Orden, og alligevel er Sundhedstilstanden fortrinlig. Der er rigtig nok dem, der paastaar, at Straffen for vore Overtrædelser af Sundhedens Bud kommer bagefter i Form af Gigt, naar vi en Gang kommer hjem og i Seng. Det er muligt, men den Tid, den Sorg. De Pinsler, som lurur under de hjemlige Dyner, skænker jeg ikke en Tanke. Hver Dag har nok i sin egen Plage. Det eneste, jeg sporer, er en vis Mathed og Stivhed i Lemmerne; vi har ikke godt ved at udholde Marchens Anstrengelser.

Tidligere nærede jeg en til Mani grænsende Angst for Ild. Den er jeg bleven grundig kureret for her. Vi

laa en Tid lang i Kvarter paa et Loft. Halmen flød over hele Loftet, og midt i Halmen stod tre belgiske Ovne, som vi kogte og stegte og tørrede vort Tøj ved. De var for det meste gloende, og jeg undredes ofte over, at der ikke hændte en Ulykke. En Dag gik der da ogsaa Ild i Halmen, men tror I, at der var nogen, der vilde slukke? Alt imens vi skændtes om, hvem der var nærmest til at gøre det, brændte Ilden lystigt videre. Tilsidst maatte vi naturligvis bekvemme os til at slukke den for ikke at indebrænde.

I gamle Dage kunde jeg ikke godt taale at se Blod, jeg har saaledes aldrig været at formaa til at holde ved en Slagtegris. Jeg overværede en Gang en Hanekamp af en Duel mellem et Par Studenter og greb mig i, at jeg stod og skjulte mig bag — en Damehat. Og da Krigen udbrød, gøs jeg ved Synet af de blanke Bajonetter paa Landstormsmændenes Geværer. Nu staar jeg selv med paasat Bajonet, og de brave gamle Landstormere forekommer mig helt borgerlige og tamme.

Man kan vænne sig til alt, ogsaa til Synet af Saarede og Døde. Noget af det første, som mødte os, da vi kom herved, var Kirkegaardene med de friske Krigergrave, og jo længere vi kom frem, desto hyppigere traadte Døden os i Møde, desto nærmere rykkede den os ind paa Livet. Marken mellem Skyttegravene var oversaaet med Lig fra Kampene i Efteraaret, den ene Part tillod ikke den anden at komme frem og jorde dem. Jeg har i Uger haft dette grufulde Syn for Øje og efterhaanden vænnet mig til det, og, da den fjendtlige Skyttegrav var taget, været med til at begrave de Døde. Det var et ubehageligt Arbejde, som vi helst

havde undslaaet os for. Men det var nødvendigt, og da vi først var i Gang med det, gik det hurtigt og rent mekanisk fra Haanden.

Pinligst er det at møde de Haardtsaarede, naar de jamrende eller tavse bæres ud af Slaget — som oftest bærer de deres Smerter med en beundringsværdig Sjælsstyrke. Man staar saa hjælpeløs overfor deres Nød; her føler man allermest Savnet af en nænsom Kvindehaand, hvor godt og dygtigt Sanitetsvæsenet end arbejder. De Letsaarede beklager vi ikke; den Ferie, der venter dem, holder dem skadesløse for udstaaet Pine. Men Hjertet maatte være af Sten, om det ikke rørtes ved Synet af en haardtsaaret Kammerat. Og dog, jeg maa med Skam bekende, at jeg med Sindsro har tændt min Pibe ved en Haardtsaarets Leje. Jeg bebrejdede mig mit Hjertes Kulde og søgte at bøde derpaa ved at hjælpe ham, saa godt jeg kunde.

Denne Erfaring om Vanens sløvende Magt har vi Lejlighed til at gøre, hver Gang vi fra Kvarterets Fred vender tilbage til Kampens Tummel. De første Geværkugler, som krydser vor Vej, ser vi slemt skævt efter, og vi har ikke meget, vi skal have sagt, naar Kanonerne aabner deres Malmmund. Men det varer som Regel ikke længe, inden vi er fortrolige med Skydningen, og jo tættere Kuglerne falder, desto mindre farlige forekommer de os. Troels Lund skriver i sin Afhandling om Kulturhistorie til Karakterisering af dansk Aand i Modsætning til tysk, at Vittighederne regnede om Kap med Kuglerne paa Dybbøl. Det kan jeg ikke sige om os. Jeg husker, at en Forstærkningsmand første Gang, han var i Skyttegraven, mente at

have Raad til at gøre sig lystig over Granaterne, som slog ned i vor umiddelbare Nærhed, og at jeg fandt Lystigheden stødende og utidig. Men man kan blive ganske døv for Tummelen og sløv for Faren. Der fortælles om Napoleon som et Vidnesbyrd om hans Aandsoverlegenhed, at han kunde lægge sig til at sove midt under Slaget. Jeg er ogsaa slumret ind til Kanonnernes Torden; det er ingen Heltegerning, men en ganske naturlig Reaktion mod Nervernes Anspændelse.

Endnu et har jeg undret mig over, og det er den Lethed, hvormed vi bærer vor Skæbne, naar Faren ikke ligefrem er overhængende. Vi har det i den Henseende som Børnene: vi lever i Øjeblikket, og det er godt. Dersom vi bestandig havde de Farer for Øje, som lurar paa os, vilde Livet i Skyttegraven være uudholdeligt. Naar Granaterne slaar ned i Nærheden, naar Shrapnellerne springer over Hovedet, saa er der vel ingen, der kan sige sig fri for Ængstelse. Men blot Ilden flytter sig en Kende, er vi fuldstændig beroligede. At den gaar ud over andre, er ikke vor Sag. Indenfor Vaabenarten er der dog en vis Samfølelse, er det derimod Artilleriet, Fjenden betænker med sine Granater, rører det os ikke en Smule. Lad dem bare sende dem derover, siger vi gerne, der er Plads til mere. Ja det er nær ved, at vi har mere Medfølelse med det fjendtlige Infanteri, naar vi ser det lide under vor Artilleriild. Mod Skyttegraven har Artilleriet frit Slag, vi maa tage imod dets Ild uden at kunne besvare den. Det er altid Infanteriet, det gaar ud over.

At vi lever i Øjeblikket og glæder os over hver Dag

og Time, vi kan nyde i Fred, hænger vel i nogen Grad sammen med, at vi ikke er vore egne Herrer, men lydige Redskaber i højere Hænder. Vi kommer og gaar paa Kommando og maa tage imod, hvad der falder paa vor Vej. Men det beror ogsaa paa en Svaghed — jeg kunde fristes til at sige en lykkelig Svaghed — i den menneskelige Natur. Jeg har ofte haft Lejlighed til at iagttage, at Soldaten mere tænker paa sin Bekvemmelighed og paa Øjeblikkets Krav til Mad og Drikke og Hvile end paa sin Sikkerhed. Dette gælder i endnu højere Grad de unge Tropper end os.

De Tab, vi lider, berører os smerteligt. Men vi faar ikke Lov til at hengive os i Smerten og dvæle i Mindet. Krigen gaar sin ubønhørlige Gang frem mod nye Kampe og nye Tab. Dagene ruller som tunge Bølger mod Stranden. De Mærker, den ene afsætter i Sandet, sletter den næste ud. Enhver Dag har nok i sin Plage.

Det er Krigens Kaar. Saaledes indvirker den paa Sjæl og Sind, saadan har jeg i hvert Fald fornummet dens Virkning. Det, som optager Sindet mest, det Spørgsmaal, som bestandig staar for vor Tanke og møder os i ethvert Brev hjemmefra, er dette: Hvornaar vil det ende, hvornaar vil der atter blive Fred? Vi spejder efter Fredstegn i Aviserne og knytter vort Fredshaab til de spinkleste Holdepunkter. Et Rygte, en Spaadom er tilstrækkelig til at holde det oppe — Den Dag, da der atter bliver Fred paa Jorden, vil vi, om vi ellers faar Lov til at opleve den, hilse som en Genfødelse, som en Befrielse fra en ond Mare, som en Udfrielse af Dødens Favn.

A.

Fra et Kvarter i Flandern.

Flandern, den . . .

Saa blev vi afløste i Skyttegravene igen. I roligt Marchtempo, som det sømmer sig for Landeværns-mænd, tilbagelægges de ca. 10 Kilometer til Kvarterne. Efter et Par smaa Timers Forløb er vi der.

Halløj! — Mo'r staar allerede i Døren og vinker, og hun smiler med hele Ansigtet.

„Ja, ja Mo'r, nu er vi her igen!“

Snart har enhver fundet sit gamle Kvarter, og vi 7—8 Nordslesvigere vort.

Mo'r tager imod os i Køkkenet. Hendes Ansigt er et eneste stort Smil. „Sættje bettje, sættje bettje!“, siger hun. Hun er nu saadan en lille flink gammel Mo'r, selv om hun ikke altid er saa renlig paa det. Det kommer sig ikke saa nøje i Krigens Tid; vi er saamænd ogsaa tit alt andet end rene.

Fatter sidder paa sin vante Plads henne ved Komfuret. Han siger ikke meget. Han tygger sin hjemmeavlede Tobak og spytter store Klatter ud paa Gulvet og ned i Kulspanden. Bliver Børnene for uregerlige, behøver han bare at true med Kæppen, saa er der straks Ro igen. — Al Respekt for Fatter.

Henne ved Vinduet sidder „Mari“ ved sit Kniple-skrin. Sikken Fart hun har paa. Uha, som Fingrene spiller. Hun har rigtignok Haandelag, saa det duer noget.

En Del mindre Børn flokkes omkring os. De er unægtelig noget skidne og snottede, men alligevel i Grunden nogle smaa søde Belgiere.

Nu gælder det om at gøre sig det saa hyggeligt som

muligt og søge Oprejsning for, hvad vi har maattet savne ude i forreste Linje — — —.

Fra en Landeværnsmand.

Paa Vej til Krigsskuepladsen.

— — — Lidt op ad Formiddagen ruller Toget ind paa Brüssels Banegaard. Her er stærk Færdsel af alle de mange Militærtog. Befolkningen gør et fredeligt Indtryk, men Mænd og Kvinder staar tavse paa Gaderne og ser efter det bortilende Tog. De fleste Kvinder er sortklædte, maaske ligger en af deres Nærmeste allerede under sorten Muld, ramt af det dræbende Bly. Er det saa underligt, at mangt et brunt Øje lyner os imøde? Vi tilhører jo Landets Fjender, og det er vel umuligt at betragte os med venlige Øjne. Vi forstaar deres fjendtlige Sindelag, men til Trods derfor behandler vi dem som Medmennesker. Et Par Mil sydfor Brüssel ser man et Syn, der maaske mest af alt giver et Indblik i Krigens Elendighed.

Langs Banelinjen staar Hundreder af Kvinder, Børn og gamle Mænd, strækker bedende Hænderne ud mod os og raaber om Brød. Man spørger hos Baneposterne, og Svaret lyder, at Befolkningen mangler Brød, Kul og Petroleum. Kød har man, men ikke en Smule Brød. Da kaster enhver Soldat sin sidste Rest af Brød ud af Vinduet, og som en Flok Spurve kaster Menneskeflokken sig over det. Det blinker atter vaadt i mangt et Krigerøje, man tænker paa sine Kære derhjemme. Lykkelig vor Hjemstavn, at den er forskaanet for Krigens Rædsler!

Solen synker for tredje Gang under Jernbanerejsen, snart iler man i det dejligste Maaneskin gennem et frugtbart Landskab. Man ruller over den franske Grænse, efter nogen Tids Forløb hører man tydeligt Kanontordenen i det Fjerne. Lidt over Midnat kører vi frem paa Banegaarden i Lille. Trætte af den lange Jernbanekørsel stiger Soldaterne ud af Kupeerne. Inde i Banegaardshallen vrimler det af Soldater fra Fronten, skæggede, vejrbidte, tilsølede Krigsmænd. En Del Letsaarede er iblandt. Paa Byens Torv stiller Bataillon sig op; Oppakning lægges bort, og Geværerne stilles i Pyramider. Det ses tydeligt, at Krigsfurien har hærget Byen. Ved den ene Side af Torvet er kun en Grushob, hvor før de prægtigste Bygninger har staaet. Efter et Par Timers Venten, faar man Kvarter anvist i Byen, kun Opholdssted. Kaptajnen gør Kompagniet opmærksom paa, at man intet kan forlange af Værterne undtagen Tag over Hovedet. Lejet kommer i de fleste Tilfælde til at bestaa af en Plads paa det bare Gulv.

Under Kanonernes Torden sover man ind, vaagner efter et Par Timers Forløb og fryser. Næste Dag gaar det videre ud til Fronten. Man naar efter et Par Timers March vor Armés Artilleristilling.

Enkelte Shrapnells springer over Hovedet paa Bataillon. Ordonnanser sprænger frem og tilbage, Krigsskuepladsen er naaet. Man hører Kanonernes Torden, Geværernes Knitren, Granaternes Susen, men de kæmpende Hære ser man intet til, alt, Artilleri som Infanteri, har gjort sig usynligt, gravet sig ned i Jorden. Der er noget spøgelseagtigt over denne

rasende Kamp mellem usynlige Fjender. Naar Mørket bryder frem, bliver Skuespillet først imponerende, Himlen er et Ildhav, mens Kanontordenen lyder som en stadig rullende Torden.

TH. K.

Fort S., den 26. Decbr. 1914.

Som I vil vide af mit sidste Brev, har jeg nu befundet mig en hel Maaned her ved Fronten i Nordfrankrig. — — — Det er jo intet Herrelevned, vi fører her, men trods alt er det store Flertal ved godt Humør. Og Nordslesvigerne er i Grunden gennemgaaende helstøbte Mænd; de er altid ved godt og frejdigt Mod, de er opfyldte af Pligttroskab, som deres Foresatte ogsaa stedse paaskønner, og saa er de ogsaa præget af Alvor. Den Egenskab, der ellers gerne betegnes som jysk Stædighed, viser sig her som Mod og Beslutsomhed, noget som vi jo allerede har hørt og set flere Eksempler paa under dette Felttog. Og Nordslesvigerne bindes sammen her i Felten, saa fast som aldrig før. Kammeratskabet mellem Nordslesvigerne er noget, som næsten bliver misundt os af de øvrige.

Naar jeg her giver denne korte Karakteristik af vore Brødre i Felten, saa vil jeg ingenlunde rose dem paa de øvrige Soldaters Bekostning, men blot saa sandhedstro som muligt meddele, hvordan vore nordslesvigske Brødre er som Krigere. — — —

I Forgaars oprandt saa Juleaften, vi traadte om ved Klokken 5 an til Appel, Kaptajnen holdt en kort Tale, under hvilken flere af de gamle Soldater stod med Taarer i Øjnene, og saa blev Julegaverne fordelt

blandt Kompagniet. Altsammen Gaver, som var sendt os til Julefesten, de fleste fra Kiel, det store Flertal af Mandskaberne er fra Kiel. Derefter gik vi ind i de tætbelagte Kassematter, hvor der var pyntet op med Gran og smaa Juletræer.

Vi Nordslesvigere satte os tæt sammen i en Klynge, Pladsen var jo kneben, og saa sang vi vore dejlige Julesalmer, alt mens man spillede paa Tromme og sang Soldatersange ved Siden af os. Da vi var til Ende med Julesalmerne, sang vi andre: „Tænk naar en Gang, den Taage er forsvunden“ og „Saa langt, saa langt rækker Tanken frem, til gamle Mor og mit Barndomshjem“. Særlig denne Sang greb os dybt, hver tænkte paa sine Kære derhjemme. Men ved Tanken om dem derhjemme blev Sindet ogsaa saa underlig roligt og fredeligt stemt. En stemte i med „Og Kjesten og jeg“, og Selskabet sang ogsaa denne Sang med Liv og Lyst; det hele var saa hjemligt og hyggeligt. Vi sluttede saa med en af vore dejlige Aftensange, og hver søgte sit Leje. Vi havde Ordre til at holde os rede til hurtig Udrykning den Nat, i Fald der foretoges et fjendtligt Angreb. Der var vist ingen af os, der lagde sig til Hvile den Nat uden at have sendt en stille Bøn til Julens Herre og bedt ham om at sende Fred paa Jorden. Saa sov vi saa roligt og trygt, som laa vi hjemme i vor Families Kreds og ikke nogle Hundrede Meter fra Fjendens Skyttegrave.

Julemorgen var jeg oppe Kl. 5 for at forrette min Tjeneste i Køkkenet. Det var bleven stille, stjerneklart Frostvejr, og jeg studsede, stod som forstenet, ikke et eneste Skud hørtes. Lydløs Stilhed over hele Slag-

linjen saa vidt jeg kunde høre! Opad Dagen kom nogle af vore Folk og fortalte aandeløst om noget højst mærkeligt, de havde oplevet. De havde været nede i vore Skyttegrave, og ingen af Parterne løsnede et Skud. Englænderne spillede Fodbold oven for deres Skyttegrave, man raabte over til hinanden, og enkelte besøgte endog Modstanderne i deres Skyttegrave. Stiltiende var man bleven enig om at holde Julefred. Det var som i Selma Lagerlöfs Legende om „Juleroserne“, Julefreden havde sænket sig over den blødende Jord.

Jeg havde bagt Pandekager hjemme, og høstede af Kammeraterne megen Anerkendelse for denne min Ydelse paa Madlavningens Omraade. Juledag forløb saa fredeligt og idyllisk her i Fortet. — — — —

TH. K.

L., den 12. Marts 1915.

Kære Venner!

Mange Tak for Gaven, som I sendte mig og som beredte mig Glæde. Jeg modtager saa mange Hilser, Breve og Gaver fra mit kære Hjemland, og det gør saa inderligt godt at erfare, at man har saa mange Venner, der stadig tænker paa en. Jeg ved godt selv, at jeg stedse har været en Enspændernatur og egentlig aldrig har søgt nærmere Tilknytning til mine Omgivelser, og dog ser jeg nu, at Vennerne er mange.

Jeg ligger for Tiden paa Lasarettet „St. Sauveur“ her i Lille, paa Grund af en Hjertelidelse. Der ligger 4 Mand til her fra vort Kompagni, som lider af samme

Sygdom. Kulde og Fugtighed, vaade Fødder, og dertil Nervernes Ophidselse, som ikke kan undgaas her ved Fronten, bidrager alt sammen til at nedbryde Sundheden. Vort Kompagni har siden den 29. November ligget ude i vort Artilleris forreste Stillinger, og vi har næsten hver Dag hørt Granaterne pibe, eller rettere hvine over vore Hoveder. Og dog er ikke en eneste Mand af hele Kompagniet blevet ramt. Nogle siger med et Skuldertræk, „at det er Held“, andre siger, at „Gud har holdt sin Haand over os“.

Saa meget er sikkert, at alene i vor Kristentro ligger en Kraft til at bære alle Trængsler. Uden denne Tro gaar man til Grunde, idet en anden Livsopfattelse intet Haab levner os. Saadan hørte jeg for nogen Tid siden en Kammerat sige til mig, „hvis jeg vidste, at jeg alligevel skulde rammes, saa vilde jeg søge Døden i Dag, hellere end vedvarende pines hver Dag.“ Saa mørkt ser den Slags Folk altsaa paa denne nuværende Tilværelse, hver Dag er for dem en fortsat Kilde til Lidelse. — — —

Eders

TH. K.

Paa Lasarettet, Marts 1915.

— — — Et Døgn igennem havde Kanonerne drønet; man anede, at der var „noget paa Færde“. Paa Lasarettet var der Uro blandt Personalet, man løb frem og tilbage, talte de ledige Senge og opstillede nye. Man ventede Tilgang.

Og lidt over Middag indtraf de første Saarede, stø-

vede, sortsmudsede i Ansigtet, de fleste med den ene Arm i Bind, nogle med Hovedet tilbundet.

Hos mange sivede det røde, varme Blod endnu gennem Forbindingen og dryppede langsomt ned paa Gulvets Fliser. Men ingen klagede over Smerter, og med god Appetit fortærede de det solide Maaltid, der sattes for dem.

Og saa fortalte de om Oplevelserne ude paa Valpladsen. Tre Gange havde man stormet de fjendtlige Stillinger, og hver Gang havde Døden gjort sit rige Bytte. Blege, blodige laa nu de unge kraftige Legemer derude paa de af Granaterne gennempløjede Marker.

Flere og flere strømmede til i Løbet af Eftermiddagen, og alle fandt de god Modtagelse paa Lasarettet.

Imidlertid sænkede Natten sig over Jorden, og dækkede med sit Slør over Krigens Rædsler og menneskelig Ufuldkommenhed.

Men paa Lasarettet vaager man denne Nat. Stadig iler Lasarettogene og Lastautomobilerne gennem Natens Mulm, og bringer de mange haardt saarede og lemlæstede Mænd bort fra Valpladsen. Hver Plads paa Lasarettet bliver optaget. Stønnen og Jamren lyder over alt.

Her ligger en ung Soldat, vist næppe tyve Aar, med svære Underlivssaar; han vrider sig i Smerte og krummer sit Legeme sammen i et Nøgle. Hist ligger en ældre, skægget Landeværnsmand. Han er ramt af flere Kugler og har mistet meget Blod. Hans Lemmer er kolde og stive. Lægerne giver ham Saltvandsindsprøjtning, men alt forgæves; Livet ebber ud. Med sin blodige højre Haand vinker han. „Jeg kommer!“

siger han. Og atter stønner han flere Gange sagte: „Aa, det var saa koldt derude!“ Kort efter har han udaandet. — — — —

TH. K.

Lille, den 22. April.

— — — Nu er det Løvspringtid, Linden løves, og Kastanietræerne staar med Lys mellem de grønne Kviste. Træerne har faaet denne lette, lysegrønne Farve, der ligesom indhyller dem i et Brudeslør. — —

Ak, hvad ligger der ikke for tunge Dage mellem Vaaren i Fjor og i Aar! — — — —

Jeg gaar videre gennem nogle af Storbyens Smaagader, hvor det vrimler af Børn, saa jeg næsten ikke kan tro paa Frankrigs Fattigdom paa Børn. Underligt nok, de leger akkurat de samme Lege, jeg legede som Barn. Og Børnene har slet ingen Angst for den fremmede Soldat, tværtimod, de omringer mig og tigger om Penge, hænger sig i mine Frakkeskøder, saa jeg smilende maa hale Portemonæen op af Lommen og dele alle mine „Sous“ ud til Flokken. Saa først faar jeg Ro.

De Stakler, i mange Hjem er der intet Arbejde, men Smalhans paa Fødemidler. Det lader til, at Børnene er vante til at faa Penge af Soldaterne.

En Ting maa man harmes over her i de franske Byer, nemlig den uhyre Mængde af Kroer, der findes her. Hvert tredje Hus er en „Estaminet“, en „Bar“, en „Restaurant“ eller hvad de alle hedder. Et meget trist Syn er det at se fattige Kvinder med Smaabørn

paa Armen staa ved Disken og drikke deres Øl, Kognak eller Genever.

Frankrig er Vinens Land, men Vinen, eller rettere Alkoholen, er bleven Frankrigs Forbandelse.

Jeg forlader Fattigkvarteret og bøjer ind i en af Hovedgaderne, gaar over Universitetspladsen med Pasteurs Mindesmærke. Ja, der er en Rigdom af smukke Mindesmærker her, man mærker, man er i Kunstens Land. Heldigvis er Kunstværkerne blevne skaanede af Bombardementet, lige som de smukkeste Bygninger ogsaa alle er slupne, frem for alt Museet.

I Byens Hovedgader udfolder der sig et rigtigt Storstadsliv.

De elektriske Sporvogne og Automobilerne iler ustandseligt frem og tilbage. Officerer og Soldater passerer til Fods, til Hest og til Vogns. Og langs ad Fortovene promenerer Flanerne deres nyeste Foraarstoiletter.

Man væmmes uvilkaarligt ved disse Damer, der endnu, mens den uhyggelige Krig raser udenfor Byens Porte, kun tænker paa Stads og Fjas.

Og Tusinder Kvinder i deres By bærer Enkeslør, deres Forsørger, deres Slægtninge er døde, lemlæstede i Krigen!

Men endnu mere maa man væmmes ved de Kvinder, der kaster sig i de fremmede Soldaters Favns. Enhver ærlig Soldat maa foragte dem.

Jeg skynder mig bort fra de stærkt befærdede Gader, kommer atter ud i Byens Udkant, hvor det dufter fra de blomstrende Frugttræer i Haverne.

I en lille Restaurant køber jeg mig for en Francs et tarveligt, men solidt Maaltid. Værtindens Mand er med i Krigen som de fleste. Hun ryster paa Hovedet og siger „*la guerre — grand malheur*“, jeg svarer „*la guerre — triste*“. Da vore gensidige Sprogkundskaber ikke rækker stort videre, nøjes vi med at udtale vor Beklagelse af Krigen.

Solen synker nu i Vest og jeg opsøger mit Kvarter.

— — —

TH. K.

Lille, den 5. Maj 1915.

Kære N. A.!

..... Jeg kom allerede ud af Lasarettet den 6. April og anretter siden da lettere Tjeneste her ved Kompagniet — — —

Du maa ellers tro, at det er dejligt her nede i Frankrig for Tiden, blot vi ikke havde den uhyggelige Krig. Rugen staar alt i Mandshøjde og med Vipper her, og Kløveren staar ogsaa tæt og frodig.

Træerne staar saa lysegrønne, og Fuglene synger. Selv Gøgen er mødt. Jeg spurgte den i Gaar: „Kukmand, Kukmand kløw, hvomanne Aae ska' a' løw?“ Som Svar derpaa kukkede den mindst 100 Gange, saa der er jo stærk Udsigt til, at jeg vil overleve denne Krig.

Desværre modtog vi i Dag Efterretning om, at der er falden Venner og Bekendte i Flandern i den sidste Tid. Aa, hvor er det trist „Triste“ kalder

Franskmændene ogsaa Krigen, dette Ord har vi og
Franskmændene fælles — — —

Din hengivne

TH. K.

Frankrig, den 18. Juli 1915.

Kære „Hejmdal“!

Forleden læste jeg i dine Spalter en Meddelelse om, at jeg var falden i fransk Fangenskab. Dette maa dog bero paa en Fejltagelse, thi hverken er jeg bleven fangen af de franske Soldater, og ej heller har jeg indtil nu ladet mig fange i nogen Snare af de franske Skønheder her.

Jeg nyder endnu min Frihed temmelig ubeskaaren.

Rigtignok maa man som Soldat føje sig i enkelte Smaating. Man har jo i Geledet at holde Trit, Kæft og Retning, og naar der bliver kommanderet: „Se til højre!“ saa har man ikke at kigge til venstre.

Se, det var nu det.

Men ellers lever man i mange Henseender friere end almindelige „civiliserede“ Mennesker.

Først og fremmest er man aldeles uafhængig af den Tyran, som hedder „Moden“.

Noget Klædeskab behøver man ikke, thi enten man stiller til Arbejde i Skyttegraven, eller man møder op til Vagtparaden, saa møder man i sin luvslidte graa Habit, der er medtaget af Tidens Tand, men ellers klæder en storartet.

Selv naar jeg gaar hen i Osteriet „Det hellige Hjer-te“ for at gøre mine Indkøb af Smør og Ost, saa mø-

der jeg op i min „Feltgraa“, skønt Mademoiselle Jeanne ikke er mig helt ligegyldig. Jeg tror alligevel, at jeg tager mig godt ud i denne Habit, thi den smukke Jeanne smiler altid huldsaligt til mig og kalder mig for Korporal, hvilket smigrer min Forfængelighed.

Hjemme i mit Kvarter har vi det ogsaa meget rart og frit. Enhver kan spytte paa Gulvet, hvor han vil, og Cigaraske, Pibeudkrasning og Kaffegrums strør vi ogsaa ugenert rundt samme Sted, uden at nogen mukker.

Vi lægger os mageligt paa Sengen med Støvlerne paa, hvilket ogsaa er meget rart. (Min Seng bestaar, i Parentes bemærket, af en Sæk med Spaaner og et Uldtæppe).

Selvfølgelig vasker vi heller ikke vore Kaffekopper, det er jo aldeles overflødigt. Jeg ejer saadan en dejlig Kaffeskaal, som jeg en Gang i Januar Maaned reddede ud af en Bondegaard, der var stærkt medtaget af Granater. Det er sandt at sige den bedste Kaffeskaal, jeg har ejet, og jeg vil nødig skille mig fra den. Den har rigtignok to Revner, den ene gaar paa langs og den anden paa tværs, men begge disse Revner gør kun, at jeg hænger des mere ved den.

En Gang for nogen Tid siden havde min Kammerat Kristian degraderet den til Sæbekumme, mens han barberede sig. Den Gang blev jeg yderst opbragt paa Kaffekedlens Vegne, og jeg foreholdt ham det ufor-skammede i dette. Men Kristian tørrede ganske sindigt Sæbeskummet af Skaalen med Fingrene, og svarede grinende, at Skaalen havde ikke været saa ren i mange Tider, som den nu var bleven. Jeg maatte jo

bøje mig for Kendsgerningen, men alligevel var det nu ikke pænt gjort af Kristian.

Ja, det kan jo ikke nægtes, at vi skændes en Gang imellem her i Stuen, men det hører jo netop med til Friheden, at enhver skal have Lov til at sige sin Mening. En Ting er vi dog stedse enige om, at saadant noget, som at vaske op, rede Seng, skruppe Gulv, pudse Vinduer og alle slige Narrestreger er aldeles overflødige.

Mine Kammerater siger da ogsaa, at naar de kommer hjem, vil de indføre den samme Frihed hjemme, som de her er vante til at nyde; men jeg tror alligevel, at de saa vil rage uklar med Kvindfolkene, thi de har nu deres egne Anskuelser.

Men hvorum alt er, for Tiden lever jeg altsaa meget frit og føler mig aldeles ikke som Fange. Og hvis jeg en Gang med det første skulde faa en lille Orlov bevilget, saa vil jeg se indenfor hos Dig, at Du kan overbevise Dig om, at jeg er hel og sund og ikke har taget Skade paa det sunde Humør i disse bedrøvelige Tider.

Hvad kan det nytte at græde? Man bedrøver jo derved kun sig selv og andre.

Din hengivne

TH. K.

Frankrig, den 15. August 1915.

Det er Aften.

— — —

Jeg sidder oppe paa de gamle Fæstningsvolde med Vemod i Sind og længes efter Hjemmet der langt mod

Nord, længes tilbage til den Tid, da jeg var lille, til Fortidens gyldne Land.

Den Gang syntes jeg, „at Verden den var meget mindre, men ogsaa meget mindre slem.“

Den Gang syntes Engene mig grønnere og Himlen mere blaa. Livet laa for mig som en skøn og herlig Drøm.

Og nu synes Verden mig næsten et Fængsel.

Jeg forstaar det, at Morten Luther kunde kalde den for en Jammerdal.

Det er ikke alene denne frygtelige Verdenskrig, der ligger og tynger paa mit Sind som en Kæmpemare, men jeg føler det ogsaa saa grant, at det er Synden, der røver mig Freden. Hele Livet er en Kamp: „i Kamp man gaar til sin Grav.“

Men nu, mens Mørket falder og Nattens Stjerner blinker ned til mig, da sker det underlige, at ogsaa mit Indre bliver saa fredeligt stemt. Jeg véd jo, at én vil ogsaa i den kommende Nat vaage over mit Leje, og denne er den eneste sande Sjæleven, der ikke vil forlade mig, selv i Dødens Skyggedal.

Og da folder jeg mine Hænder, og jeg beder mit Fadervor, som min Moder lærte mig at stamme, da jeg endnu var lille. Og jeg véd jo, at hjemme har jeg en gammel Moder, der hver Aften beder for sin Søn dér langt borte i det fremmede Land.

Ja, der oppe i Nord, hvor Karlsvognens Stjerner blinker, der ligger et lille Sletteland, hvor Tusinder af Mødre beder for Sønner i det Fjerne. Og Gud lytter gerne til en Moders Bøn.

Saa falder det mig i Tanker, hvad en Artillerist for-

talte mig fra de skæbnesvangre Oktoberdage, da Byen her blev stormet.

Hans Batteri var kørt op for Enden af en Gade, og Granater og Geværkugler fejede langs ad den. Da skete det, at en Kvinde pludselig løb midt ind i Kugleregnet med to smaa Børn ved Haanden.

„Da“, fortalte den unge Soldat, „tænkte jeg paa min Moder, og mit Hjerte stod stille af Rædsel. Men hun og Børnene slap uskadte gennem Kugleregnet. Siden den Dag tror jeg paa Underet.“

Saadan gaar det vel flere end ham. Man kommer til at tro paa Underet, naar ens egen Forstand glipper. Der er ikke andet for, man griber igen til sin Barnetro, prøver, om den kan bære, og se, den kan bære.

Det er den eneste Redningsplanke der gives.

TH. K.

En Dag i Skyttegraven.

Skyttegraven ved L. i Frankrig.

Kære Søster!

Krigen fører mange Genvordigheder og meget sørgeligt med sig, ja mange Steder og til visse Tider Grusomheder, Rædsler og Elendigheder, som grænser op til det ubeskrivelige. Det kan enhver derhjemme let forestille sig, og det er selvfølgelig, at der for alle, som har Paarørende i Felten, hviler et vist Tryk paa Sindet. Men I Kære er altfor bekymrede for os. I skal se lidt lysere paa Sagen og ikke altid tænke paa os, som om vi befandt os i en saa alvorlig Forfatning.

Vi oplever ogsaa Tider her, hvor vi ikke har noget særligt at udstaa. Jeg vil overbevise Dig derom ved en lille Skildring herfra. Lad mig vælge en enkelt Dag her i Skyttegraven, f. Eks. Dagen i Gaar, og saa skal vi nok blive enige om, at vi i hvert Fald ikke den Dag har været videre beklagelsesværdige.

Efter at have staaet Vagt den halve Nat, lagde vi os hen ad Morgenstunden til at sove i vort underjordiske Soveværelse. Jeg kalder det nu saadan; vi har ellers kun denne ene Stue; tidligt i Morgenstunden maatte vi igen ud at løse et Par Kammerater af paa Vagten, da de skulde paa Patrouille.

Dagen begyndte at bryde frem, Fuglene sang allerede i Buskene, og Sindet blev helt let i den skønne Foraarsmorgen.

Vagten var snart overstaaet. Overtøj og Trøje blev for en kort Tid overladt til sig selv, og vi gik ned til Bækken, som rinder gennem vor Stilling, for i den friske Morgenstund, under aaben Himmel at gøre Toilette. Det er forfriskende for hele Dagen. Derefter blev Kaffebordet dækket, om det end ogsaa var lidt tarveligt, saa manglede vi dog egentlig ikke noget.

Nej holdt, — før vi drak Morgenkaffe, var der dog noget andet, som maatte udrettes. Før det blev helt lyst, maatte vi besørge Brænde og andre Smaating inde fra Byen, eller rettere Ruinerne af Byen; for den er skudt sønder og sammen.

Efter endt Kaffebord holdt min Kammerat H. M. det for rigtigt at tage en Formiddagssøvn, og han lagde sig i den Ende af Hulen, som vi kalder Seng. Vi var enige om, at jeg skulde koge fersk Kødsuppe til

Middag, og det var nok bedst, at jeg begyndte med Forberedelserne. Gulerødder og andre Grøntsager var allerede besørget fra en nærliggende Slotshave. Et godt Stykke Svinekød havde jeg ogsaa besørget. Ilden i den lille Kakkelovn brændte, saa den blev rød i Kinderne, og da jeg ikke er bagefter i den ædle Kogekunst, skulde mit Arbejde nok lykkes.

Mens jeg sidder og passer Ild og Gryde, er der passende Tid til at studere de nylig uddelte Postsager. Jeg fik Brev fra Broder N., han skrev, at baade han og P. havde været hjemme paa Orlov i Paasken. Et Øjeblik føler man ved at læse dette en lille Smule Længsel efter det kære Hjem; men — bort med disse Tanker; Skæbnen faar raade. Der var ogsaa Brev fra Chr., det glæder mig, at hun har været hjemme til Konfirmationen.

Alt imens blev Middagsmaden færdig, og jeg fik H. listet ud af Køjen. Maden blev sat paa Stolen. Paa Grund af Mangel paa Plads har vi en Stol til Bord. Og vi satte os paa Sengekanten og nød den.

Efter alle disse Anstrengelser tændte vi Piben og lagde os paa Ryggen.

Hen paa Eftermiddagen havde vi et Par Timers Vagt i Graven. Solen skinnede og Vejret var smukt. Svalen, som allerede er kommen hertil, fløj højt oppe i Luften. I denne og hin Retning hørtes hul Kanontorden, og af og til knaldede et Geværskud, som virkede paa Sindet som en Modsætning til den fredelige Natur. Alt mens vi gennem Skydeskaarene holdt Ud-kig over mod den fjendtlige Stilling skrev jeg en Lyk-ønskning hjem til Moders Fødselsdag, og syslede lidt

med Blomsterne i den lille Blomsterhave, vi har anlagt op ad Skraaningen i Skyttegraven. H. var flittig beskæftiget med at save Brænde, for at der ikke skulde blive Mangel paa saadant til Natten. Staar man om Natten paa Vagt eller ligger forude som Patrouille, er det godt at vide, at der er en Gnist i Kakkelovnen, naar man efter Afløsningen smutter ind i Hulen.

Hen mod Aften satte vi os udenfor Indgangen til vor Hule og spillede Skak. Solen, som i disse ualmindelige Tider er Vidne til mangt og meget, stod endnu paa den vestlige Himmel og skinnede ned til os i Løbegraven. Jeg tænker, den sammenlignede Kampen paa vort Skakbrædt med den store Kamp, som udkæmpes her. Modstanderne staar overfor hinanden, og vil tilføje hinanden saa store Tab som muligt.

Med et bliver Stilheden afbrudt ved, at det franske Artilleri begynder at beskyde vor Stilling og Byen bag ved os. Granaterne kommer hvislende og hylende gennem Luften, for ved Maalet at eksplodere med et Brag, saa Omgivelserne ryster og bæver. Disse Beskydninger er vi nu saa vant til, at vi næsten modtager dem med Ligegyldighed, — naar de ikke bliver altfor nærgaaende. Naar Byen beskydes, ser vi nysgerrigt til, hvilke Huse der nu maa „høre Skraldet“. Kommer der en Granat susende, dukker man sig i Graven; man véd ikke, hvor langt Fyren vil. I samme Øjeblik høres et øredøvende Skrald, der ses en tæt Røgsky, og Tagsten og Murbrokker flyver rundt i Luften, Granatsplinter hører man suse og brumme flere Hundrede Meter gennem Luften. Det er, Gud

ske Lov, sjældent, at der opnaas stort ved dette Bombardement.

Snart kommer Natten igen, som i den Tid, man maa vaage, langsomt, Time for Time snegler sig afsted.

Jeg er ogsaa nødt til at beskrive vor underjordiske Bolig for Dig. Dens Navn er „Christinesminde“. Det er en Hule, halvanden Meter bred og dobbelt saa lang, indgravet i Jorden, med en Dør, forsynet med en Glasrude ud til Løbegraven. Da der kun er ca. 1,20 Meter fra Gulv til Loft, kan vi ikke springe saa farligt højt derinde. Hulens ene Ende er et Par Haandsbred højere og forsynet med Straa. Denne Forhøjning er vor Seng og Sofa. Foran den er der en lille Plads, hvor der staar et Bord: en Stol med et Brædt over, endvidere en Kakkellovn med et Rør op gennem Loftet. Paa Væggen hænger et Spejl og nogle Smaahylder, hvorpaa vi har Madkasser, Skrivetøj og andre Smaating liggende, oppe ved Loftet hænger der en Gryde og en Pande. Det er alt vort Bohave.

Skønt det hele for Tiden ikke er saa slemt, længes vi dog efter at komme hjem til alt, hvad der er os kært derhjemme. Hvorlænge Krigen endnu vil vare, kan jo ingen sige. Jeg er ved Sundhed og bedste Velgaaende.

En kærlig Hilsen

NIKOLAJ.

Da jeg blev saaret i Polen.

— — —

Vi laa i Skyttegravene til Klokken 3 om Eftermiddagen; saa kom der Ordre til Storm. Vi sprang op

af Gravene, og frem gik det, alt hvad Benene kunde bære os. Vi smed os ned og pustede lidt, og frem gik det saa atter mod det dræbende Bly.

— Der faldt han, min Sidekammerat, den sidste Nordslesviger foruden mig, der endnu var i Kompagniet.

Jeg lagde mig ned til ham; men han var ramt af en Kugle i Panden — han var død.

Jeg maatte videre, snart var vi henne ved Gravene, og de Russere, der endnu ikke var flygtede eller dræbte, blev tagne til Fange. Nu besatte vi de russiske Skyttegrave; men længe fik vi ikke Ro, vi maatte videre. Pludselig blev vi overfaldne af en frygtelig Artilleriild. Granat efter Granat slog ned, eksploderede med voldsomme Brag og rev store Huller i vore Rækker. Vi maatte tilbage og søge Dækning i Gravene. Regimentet paa venstre Fløj tog kort efter Batteriet med Storm, og nu kunde vi igen gaa frem.

Vi gik over 1 Kilometer frem; der viste sig nogle smaa russiske Skyttekæder forude, vi kom dem ganske nær og troede, at de vilde overgive sig. Men pludselig rejste der sig, som stampet op af Jorden, en stor russisk Skyttekæde, og vi stod ikke mere end 50 Mand over for en tredobbelt Overmagt.

Russerne begyndte allerede at storme, og det saa' ud, som om de to store Styrker af Mennesker skulde tørne sammen og slaa og stikke hinanden ned. Men vi tog hurtigt Stilling, aabnede en heftig Ild og tvang Russerne til det samme. Vi fik Ild fra Fronten og Flanken; aldrig har jeg været med til noget lignende.

Kuglerne hvinede og peb os om Ørene, Kammerat faldt efter Kammerat. Jeg stod paa Hjørnet af en Ladde; Stuehuset, som laa lige overfor, var besat af Russerne, og enhver, der viste sig om Hjørnet, blev skudt ned.

Pludselig fik jeg et Stød i venstre Skulder, min Arm var straks lammet, jeg var saaret. Jeg vilde vende mig om for at gaa tilbage; da blev i det samme mit Gevær skudt over, lige under Haanden. Bag ved mig var der en Kartoffelkule, her kravlede jeg ned og havde Dækning. Jeg havde siddet der et Øjeblik, da saa' jeg, at vore løb tilbage. Jeg saa' op, og ikke mere end 30 Meter bag mig kom Russerne stormende. Vore gjorde Holdt ved en Vej, hvor de havde god Dækning i Grøften.

Jeg sprang op af Kulen og løb, alt hvad jeg kunde, hen imod Vejen, Kuglerne susede og hvinede forbi mig, to Kugler gik igennem Ærmet paa min Kappe, dog uden at ramme mig.

Endelig kom jeg ned til Vejen; i Dækning bag nogle Træer kom jeg lykkeligt ind til Byen. Jeg kom ind i det første Hus, hvor der var Sanitetsmandskab, og heldigvis var der ogsaa en Læge til Stede. Men nu var al min Modstandskraft borte; Kulden i Skyttegravene, Spændingen under Kampen, Smerten af Saa-ret havde taget saa meget til Kræfterne, at jeg sank kraftesløs og næsten uden Bevidsthed om paa en Stol.

Jeg blev forbunden og blev lagt op paa en Seng, og saa sov jeg for første Gang i to Maaneder, igen i en Seng.

Nu er jeg i Flensborg og er snart igen rask nok til at komme med.

(Nedskrevet af en Alsinger til „Flensborg Avis“.)

Et Strejftogt paa Weichselfloden.

Thorn, den 27. Januar 1915.

Kære Søster og Svoger!

Jeg er i Thorn nu, og det ser ud til, at vi skal blive her en Tid, da Frosten vedvarer, og der stadig kommer mere og mere Drivis paa Weichselen. Jeg er altså foreløbig udenfor al Fare og lider ingen Nød.

Det er ogsaa allerede længe siden, vi har haft noget med Russerne at bestille, naar da undtages lidt Knalderi for en 8 Dages Tid siden. Værre var det forrige Gang, vi var ude. Vi sejlede ved Middagstid fra Wloclavec i den Hensigt at indtage og holde Byen D., der ligger paa den højre Weichselbred, omtrent 20 Kilometer ovenfor Wloclavec. Efter Meldingerne skulde Byen være besat af svage fjendtlige Kavalleripatrouiller.

Vor Flaade bestod af en med Maskingeværer og to Kanoner af lille Kaliber udrustet Dampersamt 8—9 Motorbaade. Jeg var denne Gang med paa Dampere. Vi tog et Kompagni Infanteri med om Bord, som skulde sættes i Land en Mils Vej nedenfor Byen. Vandstanden, der veksler meget ofte og meget hurtigt her paa Floden, var den Gang meget lav, og vi sad flere Gange fast paa Sandbanker. Det var derfor langt hen paa Eftermiddagen, da vi kom til det Sted, hvor Infanteriet skulde sættes i Land. Dampere ka-

stede Anker midt i Strømmen, og Motorbaadene besørgede Infanteriet i Land. Jeg stod med nogle Kammerater i Forstavnen. Lige med et faar vi Øje paa noget ca. 20 Meter ret forude i Vandet, en sort Indretning, der dukkede op og ned i Vandskorpen. Vi var snart klare over, at det var en Mine, som her laa forankret, og som nu paa Grund af den lave Vandstand af og til naaede op over Vandfladen. Lidt længere borte saa' vi endnu en. Vi havde kastet Anker i et heldigt Øjeblik. Hvis vi var gaaede et lille Stykke længere frem, var vi utvivlsomt løbet paa Minen og gaaet i Luften. Nu dampede vi pænt udenom den og mærkede desuden Stedet ved en Bøje.

Det blev helt mørkt, før vi naaede op til D. For ikke at blive set, blev Damperen fuldstændig blændet, saa intet Lysskær kunde trænge ud. Der var noget særegent eventyrligt ved Farten i Mørket. Jeg havde som Signalgast min Plads hos Kommandanten paa Kommandobroen. Udfor Byen kastede vi atter Anker midt i Strømmen for at afvente et Signal fra vore landsatte Tropper.

Vi ventede længe forgæves. Engang hørte vi en halv Snes Skud i Udkanten af Byen. Saa blev alt stille igen.

Vor Fører besluttede at sende en Patrouille i Land, bestaaende af en Feldwebel og to Mand. Jeg meldte mig frivilligt. Vi blev sat i Land af en Motorbaad, og saa begyndte vi saa lydløst som muligt at kravle op ad den stejle, temmelig høje Skrænt, paa hvis Top Byen ligger. Det var ikke saa let i Mørket. Det havde regnet, og den opblødte Lerbund var glat og slibrig.

Vi naaede snart en lille Hytte, der laa paa Skraaningen, og søgte her at faa at vide, hvordan Sagerne stod. Ingen af os kunde Polsk; men vi fik da saa meget ud af deres Kaudervælsk, at der havde været Kosakker i Byen om Eftermiddagen. Om de var der endnu, vidste man ikke.

Vi tog en halvvoksen Fyr med som Vejviser, da det var meget mørkt og der mange Steder fandtes stejle Kløfter, hvor man let kunde falde ned og brække Halsen.

Vi naaede Byen uden at finde noget mistænkeligt. Men vi saa', at vore egne netop var ved at rykke ind i Byen. De var udenfor stødt paa en Kosakpatrouille. Herfra hidrørte Skydningen, som vi havde hørt. De havde af den Grund været forsigtige. Nu var vi alt-saa ovenpaa og vendte tilbage til Damperen med de Oplysninger, vi havde indhentet.

Den følgende Dag var det smukt, klart Vejr. Et Par hurtigsejlende Baade gjorde en lille Tur op ad Floden for om muligt at faa noget om Fjendens Stilling og Styrke at vide. Vi andre blev sat i Gang med at bygge en Bro over et lille Vandløb paa Vejen til Plock, da vi havde i Sinde at gaa længere frem. Vi fik ogsaa Broen bygget færdig, men under Arbejdet saa' vi flere Gange fjendtlige Patrouiller liste omkring i Nærheden. Vi trak os tilbage, mens Infanteriet besatte Broen. Vi var næppe naaede ned til Damperen, før det gik løs. Vagten ved Broen blev angreben og kastet tilbage. Den meldte, da den naaede ned til os, at der var 3 Eskadroner Kavalleri i Fremrykning. Nu fik vi travlt med at bringe vore Maskingevæ-

rer op paa Skrænten for at give dem en passende Modtagelse. Vi naaede derop. Der var ikke en levende Sjæl at se. Vi ventede bare et Øjeblik, saa — Bum! — Bum! kom der to Granater og slog ned tæt til venstre for os og belærte os om, at vi maatte være forsigtige. Vi søgte Dækning saa godt vi kunde, mens det russiske Artilleri stadig skød. I Begyndelsen eksploderede Projektilerne rundt omkring os, men snart fløj de højt over Hovedet paa os og faldt i Weichselen uden at volde nogen Skade.

Da vi stadig ikke saa' nogen Fjende, fik Dampere-
ren Ordre til at trække sig tilbage for ikke at blive skudt i Sænk til ingen Nytte. Vi dampede tilbage, saa vidt mulig i Dækning af den høje, stejle Flodbred. Vi naaede ogsaa lykkelig bort efter dog først at have sendt dem en lille Afskedshilsen med vore smaa Skibskanoner. Det blev en besværlig og uhyggelig Tur i Mørket, da vi hvert Øjeblik løb fast i Sandet. Infanteriet holdt D. til den følgende Morgen og trak sig derpaa tilbage i god Orden.

Se, det var en af vore smaa Ekspeditioner. Denne gik det skævt med, men det har ikke altid været Tilfældet. Mange hjertelige Hilsener.

Eders

PEDER.

Efter Lowicz' Fald.

Russisk Polen, den 21. Decbr. 1914.

— — — — Tidlig om Morgen
den kom Ordren: 3 Kavalleri-Divisioner skal ud paa Forfølgelse af Fjenden. Vor Vej førte over hele Valpladsen. I kan vanskeligt tænke Jer, hvordan det her

saa' ud. I tre—fire Timer red vi, og hvor vi saa' hen, laa der Døde ved Døde. Det var et skrækkeligt Syn

Vore Heste gik saa underligt tavse, det forekom os, at ogsaa de var betagne af den samme Følelse som vi. Det gik videre, overalt den samme Dødsstilhed, endelig naaede vi til en By, hvor der endnu fandtes nogle enkelte hele Huse; de fleste stod i lys Lue. Russerne var gaaede her igennem paa Tilbagetoget, og vort Artilleri havde derfor beskudt Byen. Til Aften naaede vi Skiernewiece; mens vi red ind i den ene Ende af Byen, rykkede Russerne ud af den anden. Det var allerede temmelig mørkt, saa al videre Forfølgelsen maatte opgives. Der kom Ordre fra Divisionen om at bivakere. — — — — —

Mit Lys er ved at gaa ud, saa jeg nødes til at slutte.

— — — — —

Din

ANDREAS.

Da Russerne blev drevet ud af Østpreussen.

Rusland, i Februar 1915.

Kære Mor og Tante!

— — — — — Saa vil jeg endnu fortælle lidt om Slagene, vi har haft Del i. Det første større, vi var med i, var ved Doygallen ved Bialla. Der mistede vort Kompagni 4 Døde og over 30 Saarede. Men vi var jo blot en lille Del af de Tropper, der var med, og I kan tænke Jer, hvor mange der laa der. Jeg blev alligevel underlig til Mode den første Gang, jeg rigtig saa' en Slagmark. Men hvad var det mod den

næste, jeg fik at se. Det er slet ikke til at beskrive, som den saa' ud. Tænk paa en Plet laa der 37 Døde, Mand ved Mand og desforuden 33 Saarede den Aften.

I Gaar havde vi ogsaa et heftigt Slag her i Nærheden af Augustowo. Lorensen og jeg gik sammen ud efter Saarede og blev beskudt af Russerne, saa Kuglerne peb os om Ørerne som aldrig før. Det var nu ikke det værste, men knap en 10 Skridt fra os sprang der to Granater, saa vi blev helt overdænget med Jord. Det var jo ikke saa behageligt, men Gud har beskærmet os denne Gang, og vi vil bede ham om ogsaa at komme sunde og raske fra Resten af denne frygtelige Krig. Vi var glade, kan I tro, da vi havde alle Saarede i Sikkerhed og ikke behøvede at gaa den Vej mere. Philipsen fra Felsted, som jeg har skrevet om før, fik et lille Saar i Benet. Ellers véd jeg ingen Nordslesvigere, der blev saaret i Gaar.

Vi er mange Nordslesvigere i vort Kompagni og er glade for at gaa og tale sammen paa vort gode gamle Modersmaal. Der er *Christiansen* fra Skovby ved Hoptrup, en fra *Jernhyt* ved Vojens og en „Mads“, som jeg ikke véd hvor er fra, og mig. Vi gaar altid og taler sammen paa Marchen. Vi taler saa altid om, at naar blot Krigen var forbi; men det er nok et Emne, hver eneste Soldat drøfter et Par Gange om Dagen. Ellers taler vi om vort kære Hjemland og sammenligner det og dets Folk med Landet og Folket her. Hvor man kan være stolt af at være Nordslesviger? Bare vi var deroppe igen. Vi vil aldrig være utilfredse mere, hvordan vi saa' end faar det. Det siger vi i hvert Fald nu og her. Men gid det

passede. Her har man først rigtig lært at indsé, hvor godt vi har haft det. Naar jeg tænker, naar jeg som Dreng kom hjem med vaade Fødder, hvor omsorgsfulde I var for at jeg fik tørre Strømper paa, eller naar jeg fejlede det mindste, hvor kærligt I altid trøstede mig. Al denne Kærlighed savner man saadan her, hvor alt gaar ud paa at skade Menneskene og paa at hjælpe sig selv saa godt som muligt. Men, kære Moder og Tante, naar jeg kommer hjem igen, hvad vi vil bede Gud om, saa vil jeg aldrig glemme, hvad jeg har lært heroppe.

Ja, Gud give, det snart maa faa en Ende med denne Krig. Men det gør det nok. Vi har jo altid stolet paa Tiden, hvor Træerne springer ud, og den er jo nu snart inde. Gid saa vi maa komme helholden hjem.

De knaldrer løs her med Granater, saa det er rent uhyggeligt. Men de gælder ikke os, saa det har ingen Nød. Russerne har ellers haft for lidt Artilleri hidtil, ellers vilde det vist ikke have gaaet saa glat med at drive ham ud. Det russiske Infanteri kan ellers nok skyde og er udmærket til at udsøge sig gode dækkede Stillinger. Men vi var ham nok for mange, og derfor er han gaaet tilbage. Først har han bibragt os alle de Tab, han har kunnet, og om Natten er han saa rykket ud uden selv at have haft større Tab. Den eneste Maade, han taber Mennesker paa, er at de lader sig tage til Fange, naar der ingen Udvej er mere. Saa uhyre Masser, som vi har læst om før, har jeg dog ikke set endnu. Det største Antal, jeg har set, er ca. 100. En Gang var de ellers

nær ved at tage os og hele Bagagen, men vi slap. Jeg mente ellers, at Lorensen var snuppet, og var urolig et Par Dage. Men han er jo i Sikkerhed endnu og sidder nu sammen med mig her i denne Stue og skriver ogsaa til sine Kære.

Nu vil jeg haabe, at I maa faa dette Brev, og at jeg snart maa faa nogle af de Breve, I har sendt til mig. Jeg har ingen faaet endnu, men de kommer nok snart. Til Slut maa I nu hilse alle Bekendte derhjemme Saa til allersidst mange kærlige Hilsener til Eder fra

Eders

FRITZ.

(Brevskriveren er en ung Nordslesviger, der da lige var kommet til Fronten som Sygebærer.)

Fra et af de store Slag i Østpreussen.

Det sydlige Polen, Januar 1915.

Kære Tante!

Tak for Pakken og Brevet, som jeg modtog. — — — — Jeg har her truffet sammen med mange Nordslesvigere af ...Bataillon Landeværns-Regiment Nr. ..., som ogsaa hører til vor Division. Det har glædet mig forfærdeligt. Vi kalder os gensidig Jens. Naar jeg blev forestillet som ny Kammerat, hed det altid, det er ogsaa en Jens.

Da jeg ikke véd noget særlig Nyt, vil jeg prøve paa at skildre et Angreb for Dig, nemlig det første, som vi var med til ved de masuriske Søer. Da jeg jo altid rider sammen med Divisions-Staben, og vi i Reglen under Kampene holder paa en Høj lidt bag

Fronten, hvor der er god Udsigt over Valpladsen, faar jeg jo som kun faa et Helhedsindtryk af Kampene.

Landsbyerne var forladte og øde, kun et Par Høns eller et Svin løb omkring mellem Husene. Vi var alle nysgerrige efter at faa en russisk Soldat at se; kun faa lykkedes det da vi hver Dag trak os lidt tilbage. Endelig hed det: I Morgen angriber vi. Endnu inden det rigtig var Dag, var vi paa Hestene, og med en vis Hjertebanken og Spænding red vi den kommende Dag i Møde. Enhver sad stille paa Hesten. Min Officer spørger mig, om jeg endnu husker hans Kones Adresse.

Fuglene synger saa smukt, man synes næsten, at det er underlig, at de ogsaa synger i Dag. Endelig standser vi paa en Bakke. Til højre og venstre for Vejen staar Kanonerne nedgravede. De har allerede begyndt deres dødbringende Arbejde. Det ene Skud følger hurtigt efter det andet, altid efterfulgt af denne uhyggelige, hylende, dirrende Lyd, som Kuglen forarsager, naar den farer gennem Luften. I Vejgrøften ligger en Soldat med et Telefonapparat, hvorfra der gaar Traade til højre og venstre. Infanteriet gaar frem i lange Kæder. Alt gaar som efter en Snor, nøjagtig, som man har set det saa ofte paa Eksercerpladser og i Manøvrerne. Foran os er der en Dalsænkning, paa hvis anden Side Landskabet atter hæver sig, og der ligger der en Landsby. Man kan lige skimte, at der foran Byen gaar en gullig Stribe tværs over Markerne. Det er en fjendtlig Skyttegrav. Ellers ser man ingenting. Foran Byen er en Vejr mølle. Man

ser vore Granater er rettet mod denne, og snart brænder den, og dermed er et godt fjendtligt Udsigtspunkt ødelagt. Og da sikkert ingen tænker paa Slukning, er kort efter hele Byen et Ildhav. Vort Infanteri gaar stadig frem. Over dem eksploderer de russiske Shrapnells. Larmen bliver stadig værre. Luften er tyk og diset af Støv og Kruttdampe. Stadig kommer der Saarede tilbage. Enkelte gaar selv eller bliver støttet af andre, men de fleste bæres tilbage. En kommer med en forbunden Arm, og skønt han gaar ganske langsomt, driver Sveden af ham. Jeg spørger: „Gør det meget ondt, Kammerat?“ — Han ænser ikke mit Spørgsmaal, men peger foran paa Brystet, hvor en Kugle har revet et lille Hul i Trøjen, og siger: „Se, hvor tæt ved!“

Kampen har varet i Timer. Endelig lyder det: „Russerne rømmer Stillingen!“ Vort Artilleri skyder endnu stærkere. Men lidt efter ser man det spænde for Kanonerne og i fuld Galop kører det frem. — Forfølgelsen begynder.

Med en Blanding af Uhygge og Nysgerrighed stiger vi paa Hestene og rider frem. Paa Vejen ligger der fuldt af Grene, som er skudt af Træerne, Telefonpæle er væltede over Vejen, til højre og venstre, ja, midt paa Vejen er der dybe Huller af Granater. Til begge Sider ud over Markerne ligger Døde og Saarede mellem hverandre. De Saarede er man ved at forbinde og bringe bort. En ligger der, hvis ene Fod er en blodig trævlet Masse. Han griber saa uhyggelig krampagtigt efter sit saarede Ben, og alt imens skriger han: „Kære Bro'r, hjælp mig!“

Et Sted staar et Par Soldater ved hver sin Side af Vejen. Generalen spørger om, hvad de ser ind under Broen efter. — En russisk Officer er flygtet ind under Broen.

Vi naar de russiske Skyttegrave. Uniformstykker, Ammunition, Vaaben og mange Døde og Saarede ligger i dem. En ligger endnu i Sigtestilling. Hvis Hovedet ikke var sunket ned paa Geværet, kunde det næppe ses, at han var død. En hel Del har slet ikke forladt Graven, men bliver tagne til Fange og ført tilbage.

Vi naar op paa Bakkekammen bag Byen. Her ser man tydeligt, hvor de russiske Kanoner har været nedgravede. Vort Artilleri er allerede i Stilling der, og sender de tilbagegaaende Russere den ene Granat efter den anden, ind i Geledderne. Som naar man kaster en Sten ind i en Myretue, saadan løber de til alle Sider og forsvinder i en af de Skove, som Eggen er saa rig paa. Russisk Artilleri er gaaet i Stilling, og sender os et Par Salver, saa vi bliver overdænget med Jord, men det bringer ikke Standsning. Vort Infanteri gaar stadig frem i lange Kæder. Russerne kan ikke slippe fra dem. De sætter sig til Modværge, men vort Infanteri stormer løs paa dem, de rækker Hænderne i Vejret og bliver tagne til Fange.

Saadan gaar det i flere Dage. Tilsidst er der næsten kun adsplittede Skarer tilbage, som stadig viger, det er næsten mere en storstilet Menneskeklapjagt end en virkelig Kamp. — Men hvilken Mængde Fanger. Et Sted har man jaget dem sammen i en Dal, og paa Højene omkring har man opstillet Maskingeværer, som, hvis det var nødvendigt, vilde sende en Hagl af

Kugler ind i Mængden. Hvilken Mængde Krigsmateriel. Paa en Banegaard blev en Bataillon af vor Division tilbage for at lade det paa Jernbanen, og det tog dem 14 Dage med at faa alt bort. Alene Seletøjet af de fangne Heste fyldte 32 Jernbanevogne. Og paa hvor mange Banegaarde er der ikke blevet ladet næsten lige saa meget?

Vi længes alle efter, at der snart maa blive Fred, men det vil jo vist vare længe. Vi ved jo ikke, om Gud er paa vor Side, men vi maa jo sige som Abraham Lincoln, Hovedsagen er ogsaa, at vi er paa hans Side. Lev nu vel, kære Tante. Alt godt ønsker Dig

Din ANDERS.

Den russiske Officershustru i Uniform.

V, den 9. April 1915.

Kære Forældre!

.... Den Fangst, som vor Division gjorde, og som jeg i mit forrige Brev fortalte om, kunde ogsaa let være mislykket; det var vor Lykke, at Russerne intet Artilleri havde. Af vort Regiment skulde kun to Eskadroner deltage: anden og fjerde. De var punkt-lige paa Stedet hvor de skulde staa . . . Dragoner kom forsent. Og dertil kom, at det aktive Jægerkompagni, som skulde indtræffe, var gaaet fejl Vej. Saa var der kun de to Eskadroner fra vort Regiment og de øvrige Jægere; ialt omtrent to Hundrede Mand, endvidere to Kanoner og et Maskingevær. Det russiske Infanteri var Tusinde Mand stærkt og dertil kom

100 Kosakker. Men alligevel blev der angrebet til fastsat Tid — Klokken 6 om Morgen.

Da Russerne mærkede, at de blev angrebne, gik de tilbage, men her mødte de Jægerne. Saa omkring igen og frem. Her mødte de vore Dragoner. Saa gjorde de Højre om, men her mødte de igen Jægere. Saa gik de over en Isflade, og derved klumpede de sig noget sammen. Det var det Øjeblik, da Artilleriet og Maskingeværet satte ind. Og de mejede skrækeligt ned. Masser af Døde laa der omkring paa Isen.

Den unge, smukke Kvinde — som ingen genkender som Kvinde, da hun bærer russisk Officersuniform — kæmper tappert ved sin Mands, Oberstløjtnantens Side. Hun ænser ikke Kuglerne, hun ænser ikke de Saar, hun faar; kun fremad, stadig kæmpende. — Indtil hun synker bevidstløs sammen, — tre Kugler, alle i venstre Arm. Men hendes Mand stormer videre fremad, indtil ogsaa han rammes og synker død om.

Da Russerne tages til Fange, bliver de Saarede lagt paa Vogne; Oberstløjtnantens Hustru ogsaa. Hun vaagner af Bevidstløsheden, da hun atter forbindes ved Kirken her i Byen. — Hun spørger efter sin Mand. Hun maa ikke faa at vide, at han er falden. Han er blandt Fangerne, svares der. Senere føres Fangerne forbi Vognene med de Saarede. Hun vil se Fangerne, naar de føres forbi; hun har tvivlet om Sandheden af, hvad der fortæltes. Vor Regimentslæge lader et Par Mand støtte hende, og nu sidder hun og ser paa Fangerne, som gaar forbi — indtil den sidste er forbi. Saa falder Øjenlaagene i, og Taarerne strøm-

mer ud af Øjnene. — Nu ved hun, at hendes Mand blev derude ...

Dagen før Kampen toges en Junker af vort Regiment til Fange af Kosakkerne. Han var en Svoger til Løjtnant H. — ligeledes af vort Regiment. Dagen efter fandt man hans Lig. Kosakkerne havde skudt ham, efter først at have taget ham usaaret til Fange. Han havde faaet en Kugle gennem Hovedet og en gennem Hjertet.

Nu da de fangne Infanterister førtes her igennem, røbede en af de russiske Soldater, at det var den høje, slanke Kosakløjtnant, som havde skudt Junkeren. Løjtnant H. blev straks underrettet herom, og Kosakløjtnanten vil naturligvis blive stillet for en Krigsret. Man behøver ikke at være bange for at falde i Hænderne paa russiske Infanterister, men Kosakkerne er et Røverfolk. — Nu er her ingen Kosakker i hele Egnen, kun russiske Dragoner.

Vi har endnu en Fjende at kæmpe med overalt her i Rusland, saa snart vi er over Grænsen — og det er Utøjet. Russerne kender det ikke anderledes; de mener, at naar man ikke har Utøj, saa er man ikke sund og rask. I Hovedhaaret faar vi ikke „Indkvartering“, naar man hver Dag vasker sig, kan man let holde sig fri. De første Par Dage, efter at man har skiftet Linned og rensset sig, gaar det, men snart kniber det med at falde i Søvn om Aftenen.

I saadan en russisk By er der i de fleste Tilfælde ingen, der kan læse eller skrive — ingen besøger Skolerne, Vejene er jo ufremkommelige. Det samme er Tilfældet med Tyskerne her. Her i Huset er for

Eksempel to Kvinder paa 20 og 24 Aar. Den ældste er gift og har to Børn. Hendes Mand er i Amerika. De kan hverken læse eller skrive, hverken Tysk, Russisk eller Littauisk. De kan ikke skrive til deres Paarørende i Tyskland, og hun kan ikke skrive til sin Mand i Amerika, ligesaa lidt som han kan skrive til hende. Han har dog sendt hende en Billet til Overfarten, som hun dog ikke kan benytte nu for Øjeblikket. Jeg skrev i Gaar et Brev for hende, til hendes Svigerinde, som bor paa den tyske Side af Grænsen. Broderen er preussisk Undersaat og sandsynligvis med i Krigen, hvad hun gerne vilde vide.

Aa, hvor her nu er snavset! — Her staar i hvert Hus en hel Del Træsko, ganske nye og helt af Træ, som de gammeldags hjemme. Her i Byen gaar nu alle i Træsko, lige fra Ritmesteren og ned til den yngste Rekrut. Men man maa gaa helt ovre paa Siden af Gaden; midt paa Gaden er der flydende Morads til Knæerne omtrent: Det er frygteligt.

Nu har vi i næsten fem Maaneder levet i dette frygtelige Land og vi er lede og kede af det for længe, længe siden . . . Man kan have hvad Sympatier man vil, man kan ønske dette eller hint, men den russiske „Kultur“ maa ikke sejre og brede sig. Det kan den naturligvis heller ikke. I Rusland trænges der til at blive vendt op og ned paa mangt og meget; ja paa alting. Den der ikke *ved det af Erfaring*, han kan umuligt gøre sig noget Begreb om, hvad Rusland er for et ravgalt Land.

Til Slut mange kærlige Hilsener

fra Eders

NIELS.

Hans i Krig.

M., den 22. April 1915.

Kære Moder og Søster!

— — — Noget, der har vakt min Forundring, er at Tiden ikke falder lang for et Menneske, som Dag ud, Dag ind, Nat og Dag, altid og til enhver Tid finder sig i Livsfare. Man skulde jo tro, at Minutterne vilde blive til Timer, og Timerne til Dage, men det er ikke Tilfældet. Jeg ved ikke om, at 14 Dage nogen Sinde er gaaet hurtigere for mig end i disse 2 Uger, vi laa i Skyttegraven; men Kammerat Jørgensen og jeg stod jo heller ikke Vagt. Vi tjente vort daglige Brød ved Arbejdstjeneste.

Da vi nede i Pt.-St.-M. blev inddelt til Skyttegravstjeneste var vi en 10—11 Mand, som blev udtagne til Arbejdstjeneste. De kom dog alle en efter en til at staa Vagt, undtagen 2 Fagmænd, en Tømrer og en Snedker, Kammerat Jørgensen og jeg. Efter det at dømme skulde man tro, at Preusserne nok kan lide Nordslesvigerne. Vi arbejdede og sled ogsaa, saa det forslog noget — ja, saa galt, at jeg sled Hul paa Frakken. Franskmændene kunde nok holde os i Arbejde, naar vi var ved at lappe det ene Sted, skød de Hul et andet. Og varmt var det de sidste 10 Dage, rigtig nordslesvigsk Midsommervej, saa Sveden haglede ned ad vore solbrændte skæggede Ansigter, naar vi sled med de tunge Egeplanker op gennem den lange, bugtende Løbegrav.

Naar vi saa engang hvilede, var Talen gerne „hvis de bare ikke vilde skyde saa galt, saa vilde det kun være halvt saa svært“. Men vi kom altid til det Re-

sultat, at imod dette var der vist intet at gøre, det var de nu engang bleven saa vante til, at de vist ikke kunde lade være dermed. Og saa lod vi dem skyde, og vi arbejdede videre i den Tro, i det Haab, at de ikke vilde ramme os. Naar vi saa om Aftenen Kl. halvti eller ti fik Fyraften, søgte vi Ro og Hvile inde i vor lille Villa „Tordenskjold“, og saa sov vi efter Dagens Slid og Møje, trods Mineskrald og Bombeknald, den Retfærdiges Søvn til den gryende Dag, og vandt nyt Mod og nye Kræfter til det kommende Dagværk. — — —

Eders

HANS.

Frankrig, den 21. Maj 1915.

Kære Mor og Søster!

— — — I Gaar var jeg og en god Landsmand i Nabobyen med nogle Heste, og vi red saa hen til det Kvarter, hvor vi har været hele Vinteren. I kan jo nok tænke Jer, at det var mig om at gøre at besøge vor Far og Mor fra i Vinter, min Landsmand om at besøge sit Kvarter. Nu ligger der Artilleri i Byen.

Naa, Mor tog imod os med aabne Arme, Fatter var i Marken. Hun fik Kaffekedlen paa. Imens den kogte, gik vi en lille Tur rundt i Haven. Hvor hun mønstrede sin Have, og det kan nok være, at alt var i Gang. Ærterne groede allerede oven ud over Stængerne, flere var i Blomst. Ja saadan var det med alt. Men hun er nu ogsaa særlig dygtig, hun gik saa sejrssikker med Hænderne i Siden. Falmet var hun nu; det er saa knapt med Brød, sagde hun, men nu har de begyndt at spise af en Del fra Haven. Spidskaalen

var saa trind, saa ens Tænder løb i Vand. Saa blev Kaffen lavet, og inden jeg saa mig om, vi sad i Haven, var vi et helt lille Selskab, som sad hos Mor til et Glas Kaffe. Det var selvfølgelig Nabokonerne og et Par Piger. Det var jo spurgt, at der var kommet Fremmede. Saa gik Samtalen jo med Tegn og Grimasser. De fortalte mig en hel Bunke og vilde saa gerne vide, om det da ikke var muligt at vor Kolonne igen kom dertil. Det vidste jeg selvfølgelig ikke. Mutter kom med en fin Cognac, jeg maatte smage den. Jo, hun forstod nok den Kunst at gemme.

Til allersidst kom der saa en stor Krukke med de dejligste syltede Blommer, — dem skulde jeg ogsaa smage. Saadan var det ogsaa i Vinter, hun havde stor Respekt for min Smag. Det kom vel af, at jeg jo altid kogte Maden. Saa forsvandt Nabokonerne, en for en. Min Kammerat kom oppe fra sit Kvarter med et stort Smil. Ham kunde vor Mor saa godt lide, da han ligner hendes eneste Søn, som er med i Krigen. Saa blev ogsaa han trakteret. Men da hun saa min Kammerat, fik hun Taarer i Øjnene. Ja, det er strenge Tider. Men det varede ikke længe, saa var hun i sit gamle Es igen.

Vi synes imellem, de tager det for let; men de er jo ikke Nordboere, de er mere livlige.

Da saa min Kammerat var bleven forsynet med det bedste, hun havde i Huset, red vi bort, med mange Hilsener til Kolonnen. En saadan Oplevelse gør godt, ikke mindst i denne Tid, under disse Forhold, i fremmet Land.

Det er, som kom man lidt tilbage til den gode

gamle Tid igen. Slige Oplevelser gør et stærkt Indtryk. De hører med til Lyspunkterne i vort Liv, som leves her i alt dette fremmede.

Vi bor nu i en lille By, som ligger paa en Banke. Vi har en herlig Udsigt; men Befolkningen her i denne By staar en Del tilbage. Vi har haft meget Arbejde med at faa *gjort rent* rundt om, baade ude og inde. Men vi bor dejligt roligt. — — — —

Hils alle gode Venner fra mig. Glædelig Pinse

Eders

HANS.

D., den 4. Juni 1915.

Kære Moder og Søster!

Som et Lyn fra en skyfri Himmel kom Ordren, at vi skulde forlade L. . . . Ugerne forlod vi den lille venlige By, men derefter gaar det jo ikke. Klokken 10 Onsdag Aften forlod vi L. . . Banegaard. Ved Daggry naaede vi S. . . og fik her Rissuppe til Morgenkost.

Om Aftenen Klokken 8, efter 22 Timers Jernbanefart, blev vi til alles Forbavselse udladet i Nedre Elsas nede ved Udløberne af Vogeserne. Vi blev her indkvarteret i den lille Købstad D. . . . (2500 Indbyggere).

Jeg havde, som altid, Lykken med mig, og fik et herligt Kvarter hos en gammel Vinbonde, hvor Sønerne er i Krigen, men der var 4 voksne Døtre hjemme. Vi kom fire Mand i Kvarter her, blev godt modtaget og kom — for første Gang efter 3 Maanedes Forløb — i en Seng igen. Men aa, hvor vi svedte den

første Nat! Vi var ikke vant til et saadant Leje. Vi er her rigtig i Tysklands Vinegn, saa vi drikker Vin, som vi derhjemme drikker Vand. Der er meget frugt-bare Enge udenfor Byen. Højbjergningen her er i fuld Gang, og vi hjælper i vor Fritid Husets Døtre ved Arbejdet.

Jeg vil slutte for i Dag, da en af de mørkøjede Skønheder venter paa mig, vi skal ud i Engen og sætte Hø i Stak.

Søndag, den 13. Juni 1915.

Ja, vi er hernede i Elsas endnu og længes heller ikke efter at komme bort herfra. For mangan en vil det falde svært, naar vi skal forlade denne lille venlige By med vore udmærkede Kvarterer, men forhaabentlig bliver vi endnu ret længe her, saa vi kan komme lidt til Kræfter igen, for alt mit gamle Garnisonsfedt, mit kraftige Udseende blev nede i Frankrig i Skyttegraven, saa jeg var ikke den tykke Infanterist, da jeg vendte tilbage. Men den kraftige Kost, vi nyder her, den styrkende Vin og den friske, sunde Bjergluft hernede i Vogeserne har saa smaat begyndt at runde og farve mine Kinder igen, saa her kunde det være rart at blive, til Krigen er forbi.

Kønt er det hernede i Elsas, et Land, et Folk, hvorom det med Rette kan siges „Et herligt Land, dets Folk sig Velstand sanker“. Dejligt er det i denne Tid med de mange Kirsebærtræer, som findes her, og saa Vinen ikke at forglemme. Naar vi skal paa Marchtur, faar vi Feltflasken fyldt med den ædle

Druesaft, og kommer vi trætte og støvede tilbage, saa drikker vi paa en god Vinhøst og en snarlig Fred, med Pigebørnene, saa vi glemmer de ømme Fødder, og de paa Marchturen spildte Sveddraaber, ja selve Krigen og dens Elendighed for et Øjeblik. Og ager vi med den store Trækstud og den gamle Lundstikovn ud i Engen efter Hø, skal vi komme meget pludselig afsted, om vi skal glemme Vinkrukken.

Det er bare saa forfærdelig varmt hernede, 35—40 Gr. Varme i Skyggen er ikke saa sjældent. Men Vinbonden sveder gerne, for jo varmere det er, des bedre er det for Rankerne. Det tegner til en god Vinhøst i Aar.

Forleden Dag var vi oppe i Vogeserne for at plukke Tranebær. Er Vejret klart, har man deroppe en herligt Udsigt ind over Rhinen over de mørke Schwarzwald-Bjerger, mod Syd ser man tydeligt de høje Bjergtoppe nede i Svejts.

Kønnere, bedre Dage, end vi har her, vil Krigen vist næppe bringe os; bedre Kvarterer tror jeg næppe der findes noget Steds i Tysklands store Rige. De har, hvor jeg er i Kvarter, haft megen Indkvartering, baade i det sidste Krigsaar saavel som i de aarlige store Manøvrer, men de har endnu aldrig huset en Nordslesviger før, saa jeg er derfor Genstand for særlig Opmærksomhed. „Vor Far“ har været syg de sidste Dage, saa han har ikke kunnet komme i Marken, men han stoler godt paa „Monsieur Jean“ som jeg kaldes hernede. I Gaar Aftes væltede vi ellers ude i Engen med et Læs Hø, men heldigvis var det ikke min Skyld, og der gik heller ikke noget i Stykker,

saa vi havde blot en Times ekstra Arbejde, men des bedre smagte den dejlige Aftensmad og Vinen, vi faar hver Aften, og da „Far“ hørte, at Vognen var hel og holden, tog vi os alle en kraftig Latter over den Vejrmølle, vi havde lavet. Det giver godt og hurtigt Hø med denne Varme; 24—30 Timer efter at det er slaaet, kører vi det i Hus.

Haabende at kunne nyde dette fredelige Liv her-nede i Elsas ret længe sender eder de hjerteligste Hilsener.

Eders

HANS.

Nordfrankrig, Søndag Aften, den 20. Juni 1915.

Kære Moder og Søster!

Da vi havde været 14 Dage nede i Elsas, var Herligheden forbi. Pludselig og uventet fik vi Ordre til at drage bort. Intetanende havde vi, ovenpaa en gemtlig Aftenpassiar, begivet os til Ro Klokken 10¹/₂. Klokken 11 lød det uhyggelige Alarmsignal gennem den lille Bys snævre Gader. Vi maatte ud af vor gode Seng og til at pakke Tornystren. Med Feltflasken fyldt med den bedste Vin fra Anno 1888, en lille Flaske Kirsebær snaps i Tornystren, Kogepotten fyldt med Smørrebrød og dejlige Smaakager forlod jeg Klokken 1 om Natten ugerne dette gæstfrie Hus, med Løfte om at skrive snart, ja at komme igen efter Krigen. Det første Løfte har jeg indfriet i Dag, om jeg nogensinde vil kunne indfri det andet, skal Tiden vise; i det mindste vil jeg aldrig glemme disse rare Menne-sker dernede i Elsas og deres Gæstfrihed imod mig.

Vi forlod Byen Klokken 2, alle mere eller mindre

bedrøvede. Lørdag den 19. Juni om Morgenens, efter 26 Timers Jernbanefart, blev vi udladet ca. 20 Kilometer østfor A. Vi var her i Kvarter til om Aftenen og marcherede saa en 10 Kilometer videre. Om vi kom nærmere til eller længere fra Fronten, om det gik mod Øst eller Vest, ved jeg ikke, for man bliver saa vild paa Himmelretningen, at man, naar man ikke kan se Solen, hverken ved, hvor der er Syd eller Nord. Da vi var nede i Skyttegraven ved N., syntes jeg altid, at Solen stod op i Vest og gik ned i Øst, men det har jo da vist alligevel ikke været saadan.

I Morgen Aften skal vi ud i Skyttegraven — hvis vi da bliver her saa længe, for vi er som „den vandrende Brigade“, saa at sige en Sigøjner-Brigade, snart her, snart der, til enhver Tid rede til at springe paa Toget for at køre andetsteds hen.

I Skyttegraven, Tirsdag, d. 22. Juni.

I Aftes kom vi saa herud i Skyttegraven. Vi var først paa Vej ved Syvtiden, men maatte vende om igen, da det hed, at vi skulde flyttes, men ved 9-Tiden rykkede vi dog i Stilling.

I den stille, milde Midsommernat rykkede vi frem, stadig nærmende os Kanonerne Larmen og Torden. Inden vi naaede ind i Stillingen, havde vi Uheld og havde en Letsaaret. Stillingen er ellers slet ikke saa farlig her. Jeg sov da i Morges til Klokken 9, men vi ligger heller ikke i første Linje, men i anden, og er her mere for at lave Skansearbejde. Det er lidt haardt og tørt at arbejde i Jorden i denne Tid, men vi har

det jo ikke i Akkord. Der er ikke saa kønt her som nede i Elsas, men det er alligevel en køn og meget frugtbar Egn. Kornet staar, trods den lange Tørke, godt og frodigt bag Fronten.

St. Hansdag.

Da vi har været ude at lave Skansearbejde i Nat, er der i Formiddag igen Lejlighed til Brevskrivning. Vi har i Nat lavet en ny Løbegrav. Da vi havde dygtig lidt Halm i vore Huler, tog vi alle et Par Neg med hjem af de mange her paa Marken staaende, utærskede, Hvedekærv. Vi ligger nu blødt og godt paa den dejlige Sæd, men man kommer uvilkaarligt til at tænke paa Eder derhjemme med Brødmærkerne i Haanden, paa det dejlige Hvedemel, — som I ikke kan købe. Som Fagmand ved jeg, hvor megen Kapital, Slid og Slæb det har kostet at frembringe denne kostbare Frugt, og man kommer til det Resultat, at Krig er den værste Nød og Elendighed, som kan ramme et Land, og at de Mennesker, som er Skyld i denne Nød og Elendighed, mildest talt maa bære et stort Ansvar. Naar man saa dertil regner den Ødelæggelse, som de Tusinder af Granater foraarsager, saa staar Forstanden stille, i det mindste gaar det over min Forstand. Men jeg er klar over, at det Land, det Folk, som skal betale dette Gilde, denne Regning, er ødelagt for lange Tider. Det kommer ikke mere paa Benene, saalænge vi skriver 19.. Skrækkeligt maa det se ud ovre i den kønne By A. Nat og Dag, med ganske korte Mellemrum, sender Artilleriet den ene Hilsen efter den anden over til Franskmændene. For-

leden skød de et Ammunitionsmagasin i Luften derovre. Da havde vi ikke behov at spørge: „Hø do int æ Knald?“

I Gaar havde vi et sjældent, men ikke videre kønt Syn. Det var en fransk Flyver, som et velrettet Kanonskud traf. Han kom temmelig hurtigt til Jords. Hvordan det gik det arme Menneske, ved jeg ikke, da han faldt temmelig langt fra os.

Nu skal jeg ned efter Middagsmaden og slutter derfor med hjertelig Hilsen.

Eders

HANS.

Lørdag, den 3. Juli 1915.

Kære Moder og Søster!

— — — I Aftes var vort Skansearbejde ikke uden Fare, vi lavede en Reserve-Skyttegrav et Par Hundrede Meter bag den første Grav. En Lyst er det at se, hvor baade Skrædder og Skomager, Skuespiller og hvad de nu alle er, kunde bruge Spaden for at komme hurtig i Jorden og faa lidt Dækning mod de mange Staalstumper, som kom syngende og surrende som Oldenborrer gennem Luften. Omkring ved Kl. 11 skød vort Artilleri nogle Huse i Brand ovre i A., et storslaaet Skue i den kønne milde Sommernat.

Ved Midnatstide kom der et andet Kompagni ud at arbejde. Jeg var den sidste i Rækken af vort Kompagni, og Føreren for det nylig ankommende Kompagni spurgte mig, hvad vi lavede.

„En Reserveskyttegrav, Hr. Løjtnant,“ var mit Svar.

Derpaa spurgte han, om den var afstukket med et

hvidt Baand [„mit einem weissen Band“]. Nu misforstod jeg ham, jeg troede, han spurgte om Branden i A., og jeg sagde:

„Javel brænder det ovre i A., Hr. Løjtnant.“

Nu blev han gal; han troede jeg vilde holde ham for Nar og sagde ærgerligt: „Lad det dog bare brænde, det kommer ikke os ved.“

Men saa blev jeg ogsaa gal; men mit gode nord-slesvigske Lune svigtede mig ikke, jeg svarede ganske tørt, at vi havde Arbejdet i Akkord og havde nu ingen Taletimer, og saa maatte han gaa med den Besked. Men mine Kammerater og jeg lo, trods Bøsseknald og Granatskud, saa vi næppe kunde holde os paa Benene.

Ved Ettiden rykkede vi ind. Ildebranden i Vest og Maanen i Øst gjorde Arbejdet umuligt. Da vi var kommen godt hjem og var ved at faa en Bid Mad ovenpaa Nattens Anstrengelse, begyndte de at skyde saa heftigt, som jeg aldrig har hørt Mage til før. Franskmændene greb an, Maskingeværerne raslede, som om der rumlede en Snes Høstvogne hen over en brolagt Gade. Vi maatte gøre os færdige til Udrykning. Men det varede ikke længe, før alt blev roligt igen og vi lagde os til at sove. Jeg trak endda Støvlerne af. Jeg tænkte som saa, det gaar vel endda, hvad enten jeg har Støvlerne paa eller ej.

I Dag er alt nu roligt igen og forhaabentlig styrer Franskmændene deres Hidsighed, saa længe vi er her. I Morgen Aften vender vi A. Ryggen igen.

Hjertelig Hilsen i Haab om Gensyn sender

Eders HANS.

Paa Rejse til Ungarn.

Ungarn, ved Karpaternes Fod, den 27. April 1915.

— — — Fra Dresden gik det over Pirma-Königstein—Schandau over den bøhmiske Grænse til Bodenbach, det kunde have været en Sommernatsdrøm, havde det været en Lystrejse. Vi kørte langs med Elbefloden, som har sit Udspring endnu længere sydpaa. Det er et storslaaet Klippelandskab, saa vildt romantisk og dog saa fredeligt. Græsset saa grønt og saa friskt, rundt omkring tilplantet med Frugttræer. Villæer og Turisthoteller langs med Floden ved Klippernes Fod, og oppe paa de vilde Klipper Træer, og hist og her en Borg. Her kunde jeg have Lyst til at leve et skært og blidt Foraar. Det er Sachsenwald og Böhmerwald. I Nat kører vi i Retning af Prag. Her i Bodenbach ved den bøhmiske Grænse naaede os et andet Tog, som kom fra B. med 500 Mand.

Klokken 8 Aften holdt vi 5 Minutter paa en bøhmisk Banegaard Ausig a. E., der var en stor Menne-skemængde, som modtog os med „Kærlighedsgaver“.

Nu, da det er mørkt, gaar Tiden med at læse et lille Skrift af *N. P. Madsen*. „Ole“ er Titlen, og det drejer sig om en gammel Fisker og Redningsmand, som aldrig kendte til Angst i vildt Vejr og Havsnød, som dog blev ræd, da han kom i Sjælenød, men ved Guds Strømme af Naade kom op i Redningsstolen (til Jesus) og blev ført frelst over de brusende Vand. — Ja, kære Herre, giv os Troens Glæde, tag os i dine frelsende Arme, at vi ikke maa omkomme paa Vejen. Og gaar vor Gang til Landet bag Hav, saa tag vor Sjæl i din Haand.

„Bliv hos os, naar Mørket vælder
af Nattens Sluser ud“.

I Nat, den 24. April, passerede vi Prag og mange mindre Byer. I Dag tidlig Kl. 6 et kort Ophold ved en middelstor Station Chotzen. Kl. 8 Morgen gav det paa et Holdested: B. Trüban, Te i Feltflasken og et Stykke Jødepølse. Saa tropper alle de 1000 Mand op, med Pølsen i den ene Haand og Flasken i den anden, og gaar tilbage hver til sin Plads i Toget, hver fodrer sin Mave, Piben tændes og man damper videre. Det næste Bedested er den bekendte Stad Brünn. Alle Stedsbetegnelser staar først i det tjekkiske, saa i det tyske Sprog. Ligeberettigede er Sprogene her. Vi fik til Middag, ved 12,30 Tiden, frisk kogt Oksekød, Suppe med Nudler, af Gaver Cigaretter, Tændstikker, Postkort o. s. v. Et militært Orkester paa 50 Mand spillede paa Banegaarden. Jeg fik et Postkort skrevet og afsendt. I denne Egn er der mange Kirker med 2 Taarne. Kirkerne ligger ofte højt, og rager op over Byen. Landsbyerne ligger altid i en Dalsænkning, hvor der risler en Bæk eller snor sig et Aaløb.

Helt ind til Wien naaede vi ikke, Banen svinger af ved en Forstad: Strahlen, og gaar mod Øst til Pressburg. — — — —

En hjertelig Hilsen til mit kære Hjem. F . . . R.

Morsomheder fra Skyttegravnen.

S. i Champagne, den 5. Maj 1915.

Kære „Hejmdal“!

— — — Der er mange Nordslesvigere ved Kompagniet, men desværre savner vi mange brave Kammerater i vor Midte.

Det er Sjøv at høre Folk sydfra benytte vort Sprog. Man hører dem stundom hilse paa hverandre med „Goddaw“. En Hamborger, der har tjent i Sønderborg, siger ofte, naar jeg træffer ham: „Hvor kommer du fra, du tapre Helt, har du kæmpet for Land og Rige?“ Det er en lille Pige i Sønderborg, hvor han har været i Kvarter, der har lært ham det.

„Sæt dig hen og spis!“ siger han ogsaa, og jeg faar mig en hjertelig Latter, hvor ofte jeg end har hørt det af ham, for det lyder saa løjerligt. En dansk Sang er der ogsaa flere der kan Melodien til, men kun Ordene til de første Linjer. En havde faaet det i gal Hals og sang „Heilige Danmark“ i Stedet for „Dejlige — — —“. Det gav Anledning til en kraftig „Skranne“. — Nu kan jeg ikke længere holde ud at ligge paa Maven, men maa indtage en anden Stilling. Det gaar paa alle mulige Maader. Naar man ikke kan finde andet til Underlag, mens man skriver, tager man sin Kammerats brede Ryg.

Krigen bringer mange triste Minder, men Gud ske Lov ogsaa mange lyse, og jeg tror, at det er dem, man bedst husker, naar man efter Krigen kommer hjem til sin daglige Dont.

N. N. A.

Paa Lasaret i Rusland.

I. i Rusland, den 28. Februar 1915.

Kære Kone og Børn!

Nu er det atter nogenlunde med højre Haand. Den venstre er endnu i Bind, men vil forhaabentlig ogsaa komme sig, og saa er jeg igen godt kørende. Særlig naar man betragter saa mangen Kammerats Skæbne, maa man være fuldkommen tilfreds. Mit gamle Kompagni, der ogsaa ligger her i Stilling, har haft Tab. Mange er syge, en Del er faldne og en Del er savnede eller i russisk Fangenskab. Vi havde et alvorligt Stormangreb om Natten den 24. Februar, da nogle af mine bedste Kammerater blandt Underofficererne faldt i Fangenskab. Jeg har grædt mangen stille Taare for deres Skæbne. Men saadan er Kri-gen jo

Vi tager ellers meget Hensyn til den civile Befolkning. Naturligvis maa de rømme Husene for os og stille, hvad der ellers findes, til vor Raadighed. Der løber her umaadelig mange fattige Kvinder omkring, uden Bolig og Brød. Det er Familier, som ligner Sigøjnerne hos os. Fattigdom og Smuds er der meget af; men Folk her kender jo ikke andet.

Hvorledes staar Sagerne hjemme? Naar jeg engang kommer hjem, vil vi gøre os det hyggeligt. Jeg tænker meget paa Børnene. De skal begge afhente mig, naar det først er saa vidt. Jeg haaber, at D. bliver flyttet op til Paaske. Saa skal han faa en smuk Gave. Heller ikke W. skal forblive tomhændet. Bed kun om, at jeg maa komme igen, saa skal alt blive godt!

I Aftes ankom der 4 nye Melderyttere til vor Brigade: en fra Aabenraa, en fra Haderslev og to fra Sønderborg. Manden fra Aabenraa genkendte mig straks og var glad for at høre noget hjemmefra. Det var Jürgensen fra Vægterpladsen. Jeg har truffet overordentlig mange Nordslesvigere, vi taler Dansk og genkender stadig hverandre.

Tusinde Hilsener

Din trofaste

CL.

Efterskrift.

Kære Kone! Hjertelig Tak for Pakkerne! Jeg modtog nu lige en, nemlig med Bonbon og Rum. To kom i Aftes, en med Smør og en med Bouillontærninger. Det er altsammen storartet, og Glæden er stor! Mine Kammerater modtog ogsaa Sendinger, og der raader en ret tilfreds Stemning.

Kampen om et Sprænghul.

Lasarettet i, 11. Maj 1915.

Min elskede Hustru og Børn!

I Haab om, at Du har modtaget mit Kort fra i Gaar, vil jeg i Dag, da Du vist længes efter at høre fra mig, skrive et Brev og fortælle Dig lidt om, hvordan jeg har det.

Den 9. om Aftenen kom vi i Skyttegraven, vi løste . . . Kompagni af. De havde sprængt et meget stort Hul mellem vor og Franskmændenes Grav. Dette Hul skulde vi besætte med 24 Mand og tre Underofficerer. Vi var nogle Steder vist ikke 3 Meter fra

den franske Skyttegrav. Til at begynde med overøste vi Franskmændenes Grav med Haandgranater, saa gav vi os til at forskanse os for at have nogen Dækning. Vi var ikke sene med at faa nogle Huller gravet, som vi kunde ligge i. Derpaa fyldte vi nogle Sække med Sand og Jord og stillede dem op foran os. Det varede ikke længe, før Franskmændene mærkede, at vi var ved at forskanse os. Saa fik vi Haandgranater. Først blev min Underofficer saaret i Armen og Hovedet (det var anden Gang, han blev saaret). Saa blev der atter roligt, og vi fortsatte med Arbejdet. Nogle gik tilbage. De var ængstelige, men jeg havde nu faaet temmelig god Dækning og blev paa Stedet.

Der gik en Times Tid, saa begyndte Franskmændene igen med Haandgranaterne. Vi havde en død Underofficer; men vi kastede ogsaa med Haandgranater, og saa blev der Ro.

Vi arbejdede videre; vi var nu kun fem Mand tilbage. Alle de øvrige var gaaede tilbage. Saa gik der en Tid. Atter fik vi en Salve Haandgranater. En Forstærkningsreservist, en god Ven af mig, som jeg har været sammen med hele Tiden i Flensborg og Sønderborg blev ramt. To Granater slog ned ved Siden af ham, og han blev saaret fem Steder. Alle de øvrige paa en Reservist og jeg nær gik tilbage. Vi to havde temmelig god Dækning. Vi laa der længe. Haandgranaterne suste ned ved Siden af os, saa Jorden røg os om Ørerne. Du kan tro, kære T. . . . at det var ubehageligt. Jeg bad en Bøn til Gud om at skaane mig, og hvis jeg skulde falde, om at han da vilde

være hos Eder. — Saa mærkede jeg et Slag i Tindingen. Jeg troede, det var en Sten eller et Stykke Jord, der havde ramt mig i Hovedet; men saa mærkede jeg, at Blodet løb mig ned ad Kinderne. Reservisten, som laa hos mig, forbandt mig. Splinten var gaaet gennem Kanten af Huen ind i Hovedet og 6 Centimeter derfra var den gaaet ud igen.

Omsider blev det saa roligt, at jeg kunde komme ud, thi naar Granaterne kom, slog de altid ned mellem mig og Udgangen.

I Dag er det temmelig godt med mig, saa Du skal ikke være ængstelig, kære T. . . Jeg ligger ikke engang til Sengs og har heller ikke videre Feber. Hovedet gør bare lidt ondt. Hullet har vist ikke været saa lille, thi i Huen, hvor Splinten er gaaet ind, kan jeg stikke en Finger igennem. Jeg har nu takket Gud for, at det ikke blev værre.

Hvorledes har I det derhjemme?

Din Mand.

Erobringen af Szawle.

Sz., den 21. Juli 1915.

..... Den provisoriske Alarmering i Aftes efterfulgtes ved 10-Tiden af en virkelig. Vagterne trak op og Mandskaberne stod og ventede paa, at Signalet til Fremrykning skulde komme. Klokken 10¹/₂ maatte de, der ikke stod Vagt, ud og skære Traadforhugningerne foran vore Skyttegrave i Stykker for at aabne Vej. Det var altsaa ramme Alvor.

Da vi kom tilbage fra vor Ekspedition, lagde enhver sit Tøj tilrette paa sin Plads. Alle var præget

af, hvad der stod at vente. Hist og her smaasamtale-
des der, andre satte sig stille hen, for at være alene
med sig selv. Tankerne gik videre. Mangen et Regn-
skab gjordes op. Og Tankerne drog hjem, hjem til
Hustru og Børn, Forældre, Slægtninge og Venner.

Klokken blev 11, 12, 1, den ene Time sneglede
af Sted efter den anden. En og anden begyndte alle-
rede at tvivle om, at det virkelig blev til noget; flere
— især de Gamle — havde allerede lagt sig hen. Vi
andre kunde dog ikke falde til Ro. Klokken nærmede
sig 2. Da lød pludselig voldsom Kanontorden fra det
tyske Artilleri bag vor Front. Granater og Shrap-
nell'er regnede ned over de russiske Stillingen. Med
underlige, hvinende Hyl suste de hen over vore
Hoveder.

Det var allerede begyndt at dages, da Kanontorde-
nen pludselig hørte op og der kom Ordre til Frem-
rykning. Vi var nogle Venner, som søgte sammen,
og saa gik det fremad — i en lang Skyttekæde —.
Sindene stærkt optaget af, hvad der forestod.

Vi havde ventet heftig Gevær- og Maskingeværild,
straks vi kom ud af Skyttegraven. Det blev dog ikke
Tilfældet. I en lang Linje, med to Skridts Mellemrum
gik det fremad i hurtige Skridt, over Marker og
Hegn, stadig fremad i Retning af de russiske Skytte-
grave. Vaadt var det, men ingen ænsede det. Med en
underlig Uhyggefølelse var Sindene rettet mod de
lyse Linjer forude, som betegnede Fjendens Stilling
og foran hvilken vi efterhaanden tydelig saa' de
stærke Traadforhugninger. Hvert Øjeblik ventede vi,
at en Regn af Kugler, Granater og Shrapnells skulde

slaa os i Møde. Men Russerne vilde aabenbart lade os komme godt frem, saa de meget lettere kunde tage hver enkelt paa Kornet.

Vadende gennem den vaade Kornmark naaede vi endelig frem til Traadforhugningen, hvor der blev givet Ordre til at lægge sig plat ned til Jorden, medens de, der var forsynede med Sakse, blev sendt frem for at klippe en Vej igennem. Lige bag ved laa Skyttegravene. Underlig truende saa' de ud, men intet Liv rørte sig i dem. Snart var vi igennem Traadforhugningen og nede i Skyttegraven, der viste sig at være forladt af Russerne. Det maatte være sket fornylig. Rundt omkring laa spredt Pæle og Pigtraadsruller, som Russerne endnu den foregaaende Aften havde arbejdet med. I Skyttegraven laa alle Haande Genstande, som Russerne havde forladt, Feltflasker, Brød, Masser af Patroner, Tobak, Spader, Økser etc. etc.

Imidlertid befrygtede vi, at Russerne maaske havde sat sig fast i en længere tilbageliggende Stilling. Men ogsaa den var forladt. Og saaledes passerede vi i Nattens Løb den ene Skyttegravsline efter den anden — alle forladt og frembydende samme triste Billede.

Vi fik Befaling til at gaa længere frem, og efterhaanden blev det klart, at det var Sz. det gjaldt. Vi kunde tydelig skimte Byens hvidkalkede Kirketaarn i det Fjerne, og til Højre og Venstre saas uendelig lange Skyttekæder dukke op, alle stræbende imod samme Maal. Vi var forberedt paa, at Russerne vilde møde os foran Byen, og efterhaanden som vi nær-

mede os denne, saas et Højdedrag med et bredt Mose- og Engdrag foran, der — som man skulde synes, maatte frembyde en udmærket Forsvarsstilling. Atter ventede vi hvert Øjeblik at blive overfaldet af Maskingeværild og deslige. Men Russerne lod stadig ikke høre fra sig i vor Nærhed. Kun i det Fjerne hørtes af og til en Buldren, der i meget lignede Tordenskrald, men aabenbart hidrørte fra det russiske Artilleri. Vi naaede Randen af den ovennævnte Mose og fortsatte Fremrykningen, stadig i lange udsværmende Skyttekæder bag hinanden. Patrouiller blev sendt forud for at sondere Terrænet. Men Russerne saa' vi intet til. Først da vi var naaet halvvejs op ad Bakkeskraaningen foran Byen, slog en Regn af Shrapnell'er og svære Granater os i Møde. Hyggelig var Situationen ikke, da vi ventede Geværild fra Byen. Men vi slap godt igennem, naaede de første Bygninger — usle Træhuse —, og holdt vort Indtog i Sz.'s Forstad gennem Haver, ad Veje etc. Russerne maatte have trukket sig tilbage til den modsatte Side af Byen eller videre, hvorfra de nu bombarderede den Del af Byen, som vi rykkede ind i.

Samtidig med os rykkede andre Tropper ind til Højre og Venstre og snart udfoldede sig et broget Militærliv i det af os besatte Kvarter. Vort Kompagni gjorde endelig Holdt paa et Gadehjørne. Husene rundt omkring os er skudt i Grus. Vi har sat vore Geværer sammen paa Fortovet og ligger nu og nyder en kort Hvil, mens andre Tropper, der aabenbart nu skal have Têten, rykker forbi.

Klokken er nu 9, hvad Dagen vil bringe, véd vi

ikke. Det siges, at Russerne endnu holder sig i den modsatte Udkant af Byen, hvorfra der af og til lyder Gevær- og Maskingeværild.

Inden ret længe gaar Turen videre.

Den Del af Byen, som vi er kommet igennem, er saa godt som mennesketom. Alle Husene er forladt. Kun hist og her ses en gammel Kone. Da vi drog ind i Byen, saa' vi Indbyggerne drage bort med deres „Hab und Gut“, usle Pjalter, lidt Fjerkræ og deslige.

I et Hus lidt længere fremme i Gaden har en Moder med sine tre Børn søgt Tilflugt i Kælderen. Og se der kommer et Par Smaabørn løbende hen ad Gaden, nysgerrig betragtede de Fremmede og tilsyneladende ikke ænsende Granaterne, der slaar ned hist og her.

Ja saadan gik det til, da vi indtog det haardt omstridte Sz. Andre Tropper har vistnok i Nattens Løb haft enkelte Smaasammenstød med Russerne, men det er øjensynlig det tyske Fremstød mod M. og R. i de sidste Dage, der har tvunget Russerne til at rømme Stillingen.

Hvis jeg faar Lejlighed til at afsende disse Linjer, før det viser sig, hvad Dagen yderligere vil bringe, gør jeg det. Jeg skal nok saa snart som muligt lade en Fortsættelse følge.

Med mange Hilsener til Eder alle.

—N.

»Efter Slaget.«

Russisk Polen, den 3. August 1915.

— — — Vi staar med vort Batteri svære Felt-Haubitser i Stilling paa en fri Plet i en Skov. Vi er

her som eneste svære Artilleri og beskyder sammen med Feltartilleriet de russiske Stillinger i en foranliggende Landsby. Vi afgiver en morderisk Ild i to Timer, saa lyder Signalerne fra Infanteriet, et Tegn til at Artilleriet skal holde inde med Skydningen, Infanteriet gaar frem til Storm. Henimod Middag er de fjendtlige Stillinger tagne, og vi kører videre frem mod Nord. Vi gør Holdt foran de af vort Infanteri tagne russiske Stillinger.

Her har desværre mange af vore Infanterister fundet Døden for deres Fædreland. Paa et Sted ligger to Officerer Side om Side, den ene død, den anden er saaret. I den samme Linje ligger der ogsaa fire Menige, faldne ved hinandens Side. Af deres Uniform ser man, at de ikke ret længe har været med i Fronten. De er øjensynligt alle fire bleven truffet af en og samme Shrapnell.

Paa en højere liggende Mark med Lupiner, har Fjenden haft sine Maskingeværer staaende, og under god Dækning har han herfra kunnet nedmeje vore fremstormende Tropper

Jeg gaar ind i en Abildgaard, hvor der findes tre tildækkede russiske Skyttegrave. En Del af dem er fuldstændigt jævned af Granaterne fra vort Batteri; vi har nemlig haft dette Afsnit under vor Ild. Alle Æbletræer er næsten uden Undtagelse blevne mere eller mindre beskadigede af Granatsplinterne; enkelte er endog rykkede op med Rode. Den dejlige, endnu umodne Frugt ligger spredt rundt om i Haven, vel nærmest rystede ned ved Detonationen af Projektilerne.

At den demoraliserende Virkning paa dette Sted vel nok har været størst, kan man slutte af de mange Geværer, som med Bajonetten i Jorden staar bag ved de rømmede Grave. Paa et Sted, hvor et Æbletræ har staaet, rager et sønderflænget Ben af en Russer op af Jorden. Lidt længere til Venstre ligger der to Russere ved Siden af hinanden.

Den ene ligger med Ansigtet nedad og har allerede udaandet. Han er bleven ramt og har været død paa Stedet; havde han ikke været det, havde han vendt sig om paa Ryggen, det gør den Saarede i Reglen, naar han er i Stand dertil.

Den anden er haardt saaret i Underlivet og er ikke ved Bevidsthed. Der er ikke megen Udsigt til, at han kan leve. Desværre er jeg ikke i Stand til at yde ham nogen Hjælp, men Sanitets-Soldaterne er her i Nærheden og søger efter Saarede, og de finder ogsaa ham.

Nu faar vi Ordre til at køre videre frem, Rytterne bestiger deres Heste og Batteriet sætter sig i Bevægelse i nordvestlig Retning. Medens Batterie-Chefen rider forud for at finde en passende Stilling til Batteriet, gør vi Holdt i en afbrændt Landsby. Solens røde Skær er ved at forsvinde i Vest. En ensom Infanterist vandrer hen ad Vejen ud over Markerne med et simpelt Trækors under Armen, det eneste som kommer til at pryde den lille Høj derude, hvor de jordiske Rester af en falden Kammerat hviler.

Vi kører videre frem og bringer vore Haubitser i Stilling i en Havremark. Det gør rigtig ondt i en ved

at se alle disse Køretøjer køre igennem og ødelægge det dejlige modne Korn, men det er jo Krig.

De til Betjening af Haubitserne nødvendige Mand- skaber bygger deres Telte op i Nærheden af disse, Resten føres tilbage ned i en Eng bag Batteriet og indretter sig det saa hyggeligt som muligt paa den dem anviste Plads. Rundt omkring paa andre Bivuak- pladser hører man i den stille Aftenstund Jernpæle- ne, ved hvilke Hestene bindes, blive nedrammet i Jorden.

Frontlinjen kendetegnes ved Skæret af mange Ilde- brande, som af og til blandes med Skinnet af hvide Lyskugler. Fjenden sender nogle Granater af temme- ligt svært Kaliber herover. Saa bliver alt roligt. Kun af og til høres enkelte Geværskud fra en Patrouille, som mener at have iagttaget noget mistænkeligt, som kunde bringe vor Sikkerhed i Fare. — — — — —

JACOB PETERSEN
fra Stevning.

I Le Prêtreskoven.

V. . . ., den 20. Juni 1915.

Der er jo nu næsten forløben 2 Maaneder, siden jeg skrev sidst, og der har i denne Tid i krigerisk Henseende ikke været stort at berette om. — — —

Naar alle Smaating er indkøbt, eller Pengene slup- ne op gaar Marchen igen tilbage til Skovlejren eller Skyttegraven. Man kan i en saadan Trop, der har lejret sig langs Fortovet, høre alle mulige Mundarter, og især har jeg moret mig over den svabiske Dialekt.

— — — — —

Søndagen bruges til Gudstjeneste eller „Partie-Promenade“. Børnene leger paa Gaden som derhjemme, og deres Sange og Runddans kan samle en hel Skare af interesserede, skæggede Soldater, hvis Tanker nok vandrer mange Mil derhjem til deres egne Smaa. Dog ofte forstyrres det fredelige Billede af en fransk Granat, der søger sine Ofre blandt alle: Krigsmænd, fredelige Borgere eller uskyldige Børn. I den senere Tid skyder Franskmændene dog kun sjældent efter Byerne bag vor Front, af den Grund, at der for hver Granat, de sender ind i Byerne, sendes en tysk til Pont-à-Mousson. — — — —

J. G.

I Skiernevice.

Skyttegraven ved R. . . ., 27. Juni 1915.

— — — Der findes kun enkelte Stenbygninger i Byen, som ejes af den mere velstillede Del af Befolkningen, Jøder allesammen. De mindrebemidlede Jøder bor i nogle usle Træhytter, som kun har Plads til en Dagligstue, Sovekammer og den uundværlige Butik. Thi Høker er enhver Jøde her. Manden staar, saa lang Dagen er, i en lang fedtet Slobrok — som alle mandlige Jøder bærer lige fra den mindste Purk — og falbyder sine Varer til store Priser. Hvem der holder lidt paa Renlighed, køber ikke noget hos Jøden, thi Renlighed er hans svage Side. Tillige har Jøden en egen Lugt ved sig, og den naar helt ud paa Gaden. Jeg foretrækker Lugten af en Mødding, den er da mere hjemlig.

Gaderne er nok brolagte men er lige saa fulde af Huller som et gammelt Baasegulv hjemme hos os, hvor det endnu ikke er blevet erstattet af Teglstene. Men Militærmyndighederne er ved at reparere Gaderne efter tysk Mønster, ligesom de ogsaa har opbygget alle Bøndergaardene herfra til den tyske Grænse.

Efter denne Skildring af Byen, kan Du nok forstaa, kære „Hejmdal“, at den ikke har nogen Tiltrækningskraft for os Landmænd, som elsker Livet i den frie Natur. Vi er 4 Nordslesvigere her ved Kompagniet. Har vi flere Timer fri, saa gaar vi langt ud paa Marken, og lægger os i Græsset. Samtalen drejer sig saa naturligvis om Oplevelser og Minder fra Hjem og Hjemstavn. *Thi vel har vi elsket vor Hjemstavn før, men vi elsker den dobbelt nu*, hvor vi er saa langt fra den. Men vi haaber jo alle at komme hjem i en nær Fremtid, lige saa sunde og raske som vi er for Tiden. — — —

En hjærtelig Hilsen til alle Venner og Bekendte derhjemme og i Felten fra undertegnede Nordslesvigere.

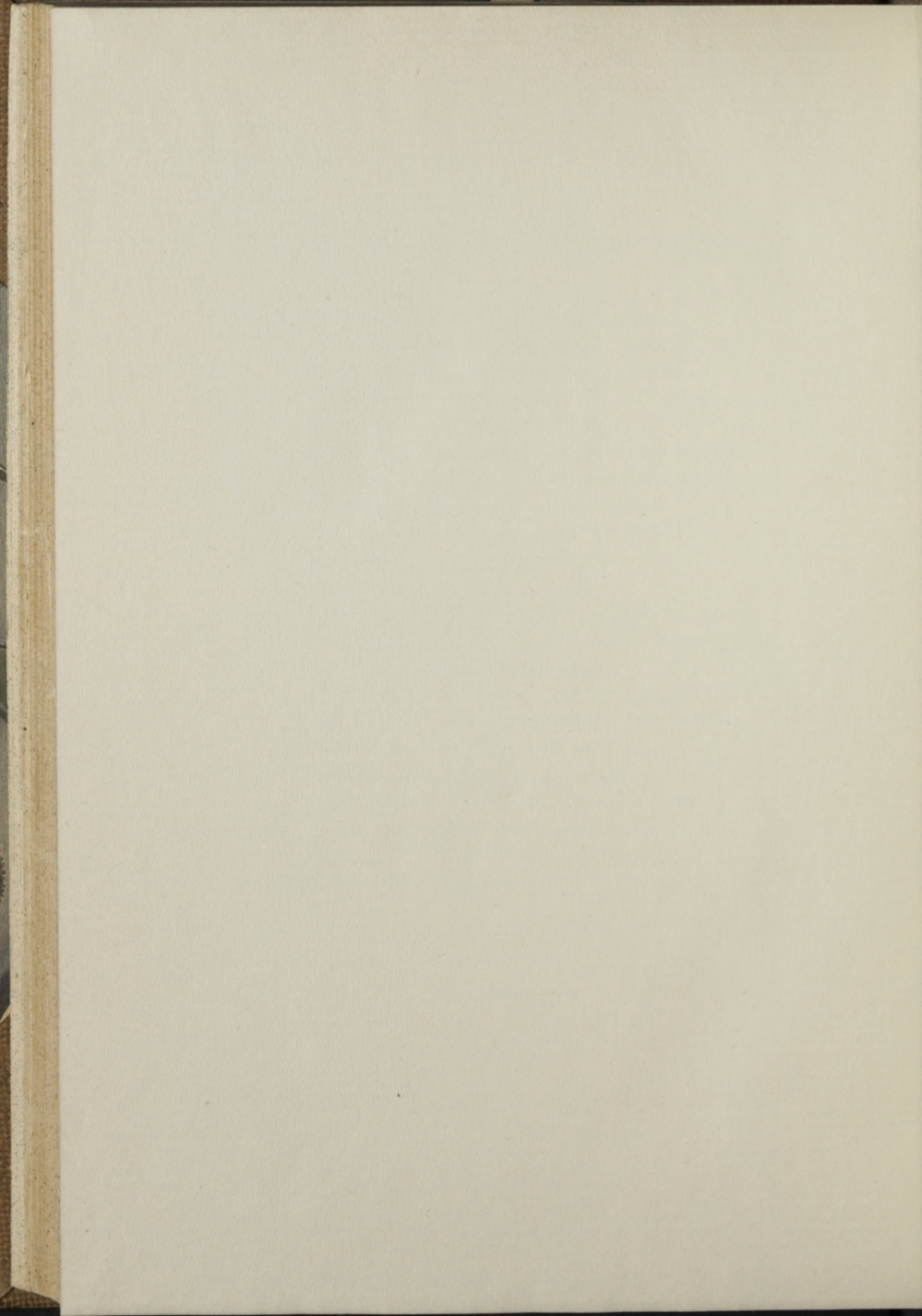
CARL THIEDE, Brendstrup; THEODOR SKOV, Brendstrup; IVER NIELSEN, Arnum; JØRGEN ALBRECHTSEN, Rotbøl pr. Øster Lindet.

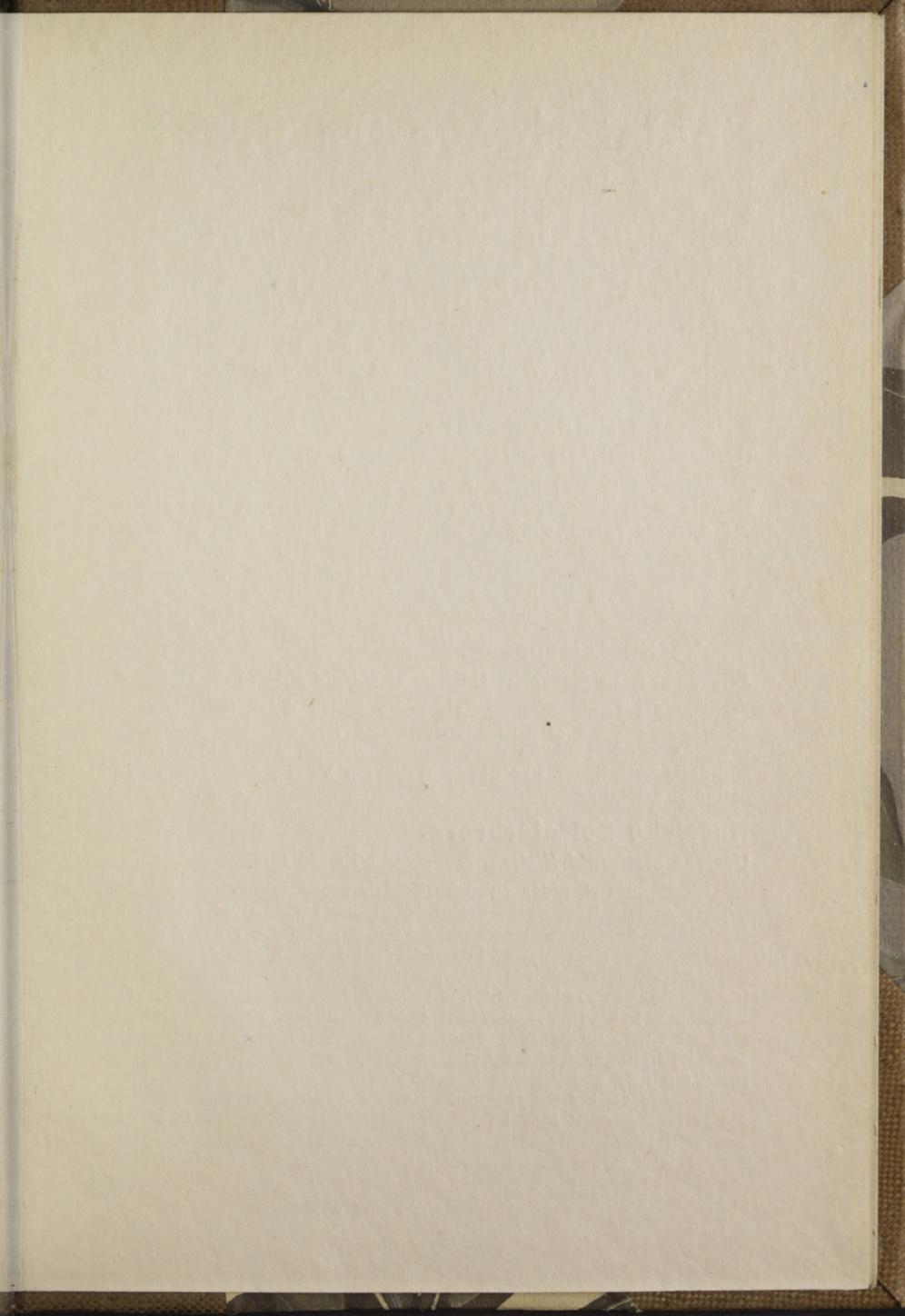
En Hilsen paa Vers til dem derhjemme.

V. . . . , 23. Juli 1915.

Ensomt i „Stuen“ sad jeg og skrev
til en Ven, der til Krig ogsaa indkaldt blev.
Korporalen lægger med knappe Ord:
„Nicht viel!“ Dagens Post paa mit Bord.
Begærlig jeg efter Pakken rækker,
den kendte Haandskrift Forventning vækker.
Ej blev jeg skuffet, Forfriskning for Aanden
i Brevform havde jeg nu i Haanden.
Det vakte Minder om Land og Hjem,
egen Barndom og Drengedrøm.
Aa, i mit lyse Hjem i Nord,
hvor blandt Lyng og Skov Velsignelse gror,
Der bygger min Dreng, som hans Far engang,
Møller, og andet, Dagen lang.
„Stumpen“ jo kun saa lidt jeg kender,
dog Vorherre nok alt til det bedste vender.
Stine tripper omkring lidt stolt
med følsomt Hjerter og ej koldt,
med Smil saa lyse som Moderens sine,
— og allesammen er de *mine*. —
Til Slut en Hilsen til alle derhjemme
sendes fra Frankrig J. . . G. . . .

Soldaterbreve fra Fronterne

Danske Soldaterbreve.

Samlede og udgivne af *Harald Nielsen*. Kr. 3.50.

Efterhaanden som Udgivelsen af Soldaterbreve fra de forskellige Fronter antog Karakteren af en Serie, opstod ganske naturligt Tanken om ogsaa at tilvejebringe en Samling fra danske Deltagere i Krigen, og med „Sønderjyske Soldaterbreve“ var det første Skridt gjort. Efter mange Forsinkelser foreligger nu den danske Brevsamling. Et af de store Provinsblade skriver: „Disse Breves Oprindelse er ikke til at tage fejl af. Det danske Humør lyser ud af dem alle...“ De stammer fra tre Brevskrivere, der alle har gjort Tjeneste ved den franske Del af Vestfronten.

Engelske Soldaterbreve.

Udgivne og indledede af *Harald Nielsen*. 4. Oplag. Kr. 2.00.

„Denne lille Bog hører til dem, man gemmer. Den er særpræget og levende. — Man sidder med den sikre Fornemmelse, at netop saadan maatte den særegne Fyr, Tommy Atkins, skrive om Krigen . . . De er saa engelske i deres knappe Klarhed, saa uimponeret saglige som kun Fagsoldater vilde skrive dem, paa een Gang dulgte i deres jævne Følsomhed og haardhændet reelle og lysende op i et uventet Smil . . . Der er en saa ufor-glemmelig Rigdom i denne Bog.“
„*Berlingske Tidende*.“

Tyske Soldaterbreve.

Skrevne af tyske Studenter. Udgivne af *Harald Nielsen*. 2. Oplag. Kr. 2.00.

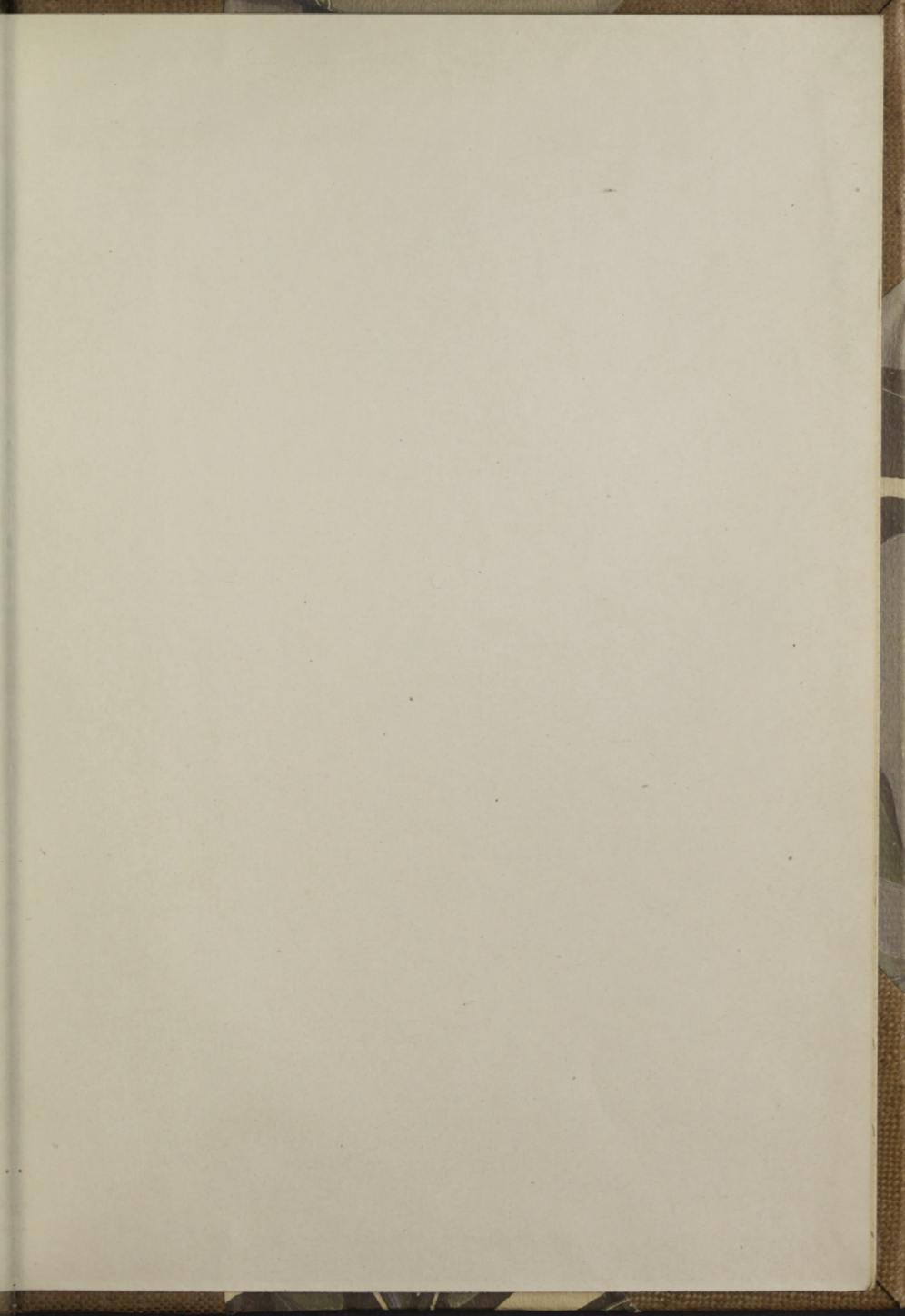
„Ogsaa i denne Samling Krigsbreve findes mærkeligt levende Billeder og slaaende Træk af den haandgribelige Krigs Humor og Tragik, dens Umenneskelighed — og dens Menneskelighed. Men endnu mere end de andre Brevsamlinger har denne tyske sin Vægt i det bevidst og ubevidst nationalt særegne.“
„*Berlingske Tidende*.“

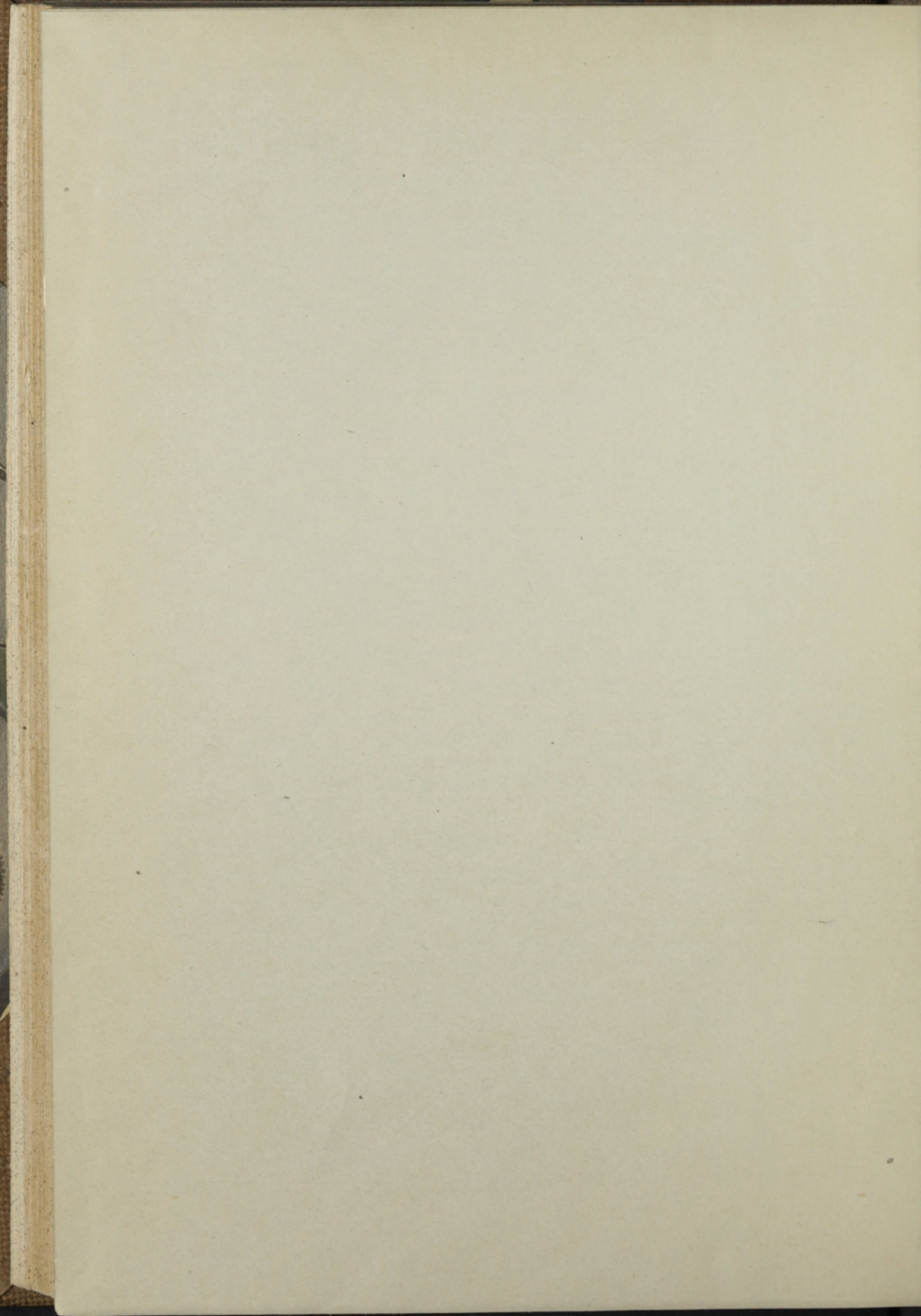
Russiske Soldaterbreve.

Udgivne af *Harald Nielsen*. 2. Oplag. 2 Kr. 25 Øre.

„— disse 104 Sider russiske Soldaterbreve aabner os en Verden, om hvilken vi kun lidet havde drømt. Man mærker de store Afstande, de vide Horisonter, de primitive og stærke Følelser, Mangelen paa Aarsags-Erkendelsen, den ejendommelige Given-sig-hen i den Skæbne, for hvem ingen har Ansvar; eller — om nogen har det — da Troen paa denne nogen, uden Bekymring, uden Kritik, en Skæbnetro, der viser os, at vi allerede i Rusland, paa vor Vej mod det egentlige Østen, stilles Ansigt til Ansigt med en Fatalisme af rent muhamedansk Støbning, for hvilken det sidste Brev i Samlingen trækker Linierne skarpt op, men hvorom talrige Glimt rundt om i de andre Breve bærer Vidne.

Brevene afgiver det tydeligste Bevis paa, hvor det ukunstlede er skønt. De er ikke skrevet med en Offentliggørelse for Øje, men fremtræder som Breve til Hjemmet, som Dagbogsnotitser eller som Meddelelser til en god Ven. Derfor virker de saa sandtru og betagende.“ „*Illustreret Tidende*.“

Tirsdag

2

Januar

1 Mose 1, 1-26
Mk. 1, 1-8

Brødrengs danske
Mission i Unjamvesi
beg. 2. 1. 1898

Langvejsfra skal man komme og bygge paa
Herrens Helligdom. Sak. 6, 15

Det være eder vitterligt, at denne Guds Frelse
er sendt til Hedningerne; de skal ogsaa høre.

Ap. Gern. 28, 28

Clemenceau, den verdensberømte fran-
ske Statsminister under Verdenskrigen,
„den gamle Tiger“, skrev før sin Død
1929 til sin Ven, Hervé: „Kære Ven! Jeg
forlader snart denne Verden. Du ved, at
jeg hele mit Liv har bespottet Religionen,
og det samme gjorde mine republikanske
Venner. Men jeg er nu overbevist om, at
det er umuligt at bygge en Samfundsord-
ning op paa Vantro. Jeg giver dig Ret til
at offentliggøre dette til Lære for den un-
ge Slægt. Jeg har lettet min Samvittig-
hed.“ — Over for Evigheden skifter alle
Værdier, ogsaa for Fornægttere, som er

2 Januar 1940 Tirsdag 1 Uge 2/364

langt borte fra Gud. Men ogsaa de, der er langt borte, skal bøje sig og være med til at bygge paa Herrens Helligdom, baade Hedninger i Kristenland og Hedninger paa Missionsmarken. Der ligger her en **Forjættelse** for dem, der **beder**, baade for Hedningemissionen og for dem blandt Slægt og Venner, der er langt borte fra Gud. Gud være lovet for **Forbønnens** Gave, og Gud give os at indse, at et Liv og et Folk kan ikke bygges op paa Vantro. Alle Nutidens Hedninger skal møde Kaldet: Omvend dig og tro! **Kom hjem!**

Langt borte ledte jeg om Hjemmet, / Som var med dig mig ganske nær, / Thi Hjemmets Kærlighed og Fred / Er der, hvor du er med.

K. H. 666,3 S. J. 370, 3

Pastor Paul Nedergaard, København.

Bøn for Familie, Erhverv, Skole og Ungdom.

1 Mose 1, 1—26 Mk. 1, 1—8

Kalenderen. Klip Forside-Billedet af! Tag de første Blade forsigtigt af og tag Bladene af Dag for Dag! **Blokken brækkes let i Stykker foroven,** hvis der bøjes mange Blade om for at se, hvad der staar inde i Kalenderen.

Ingeborg Beckascher
Buchbindermester

